

Forfatter: Claussen, Sophus

Titel: Sophus Claussens Lyrik :

Citation: Claussen, Sophus: "Sophus Claussens Lyrik :", i Claussen, Sophus: *Sophus Claussens Lyrik* ; Det Danske Sprog- og Litteraturselskab ; Gyldendal, 1982-, s. 242.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-claussen12val-shoot-idm140570242130688.pdf> (tilgået 23. april 2024)

Anvendt udgave: Sophus Claussens Lyrik :

NOTER TIL ANDRE DIGTE. TRYKTE OG UTRYKTE

Principper for valg af digte.

Udover krav om væsentlighed og lødighed - og det gælder primært de utrykte digte m.m. - samt hensynet til, om digtene er trykt i anden form end i bogform, er flg. principper lagt til grund for udvælgelsen:

1. Første-trykket bringes (f.eks. er visse digte fra AP optrykt i afsnittet med tidsskriftdigte, hvis de f.eks. først er trykt i *Taarnet*. Henvisning til den sammenhæng, de senere er indgået i, er selvfølgelig meddelt)
2. En kronologisk orden er tilstræbt (men i visse tilfælde kan dateringen være tvivlsom, dels hvis den mangler, dels hvis digtet er skrevet med fremmed hånd)
3. Visse strofer og verslinier er udeladt efter et skøn (Der kan være tale om motto'er, indskud, improvisationer og lignende, der f.eks. kun skal forstås i den sammenhæng, de indgår i, og som ikke kan stå alene, f.eks. *Pour Madame Marie*, AP 161 og *Den søde Drøm* (...), FR 146, de to vist nok mest tvivlsomme eks. Ofte er de typografisk markeret med små typer)
4. Visse - i sig selv mindre væsentlige - digte er medtaget som udtryk dels for SC's livsfølelse og situation på et givent - måske underbelyst - tidspunkt, dels for hans optagethed *også* af andre, mere situationsbestemte genrer og stiludtryk
5. Ved utrykte digte samt utrykte udkast, fragmenter m.m. er inkonsekvent tegnsætning eller mangel på tegnsætning i et vist omfang bibeholdt 244 6. Variantapparatet er begrænset, da det skønnes urimeligt at bringe f.eks. varianter fra et udkast til et andet udkast
7. Endelig: SC noterede i 1903: *Om min Desillusionerthed vil jeg aldrig skrive* (...) og *Der er i hvert Fald intet Hjærte, der vil følge min sære Vej* (...) (NkS 1340, 8°, IX, 43). Det er udgiverens overbevisning, at disse hjerter findes, og at de få desillusionerede digte eller udkast til samme, som hermed offentliggøres, ikke pletter indtrykket hverken af personen eller kunstneren - men tværtimod udvider det

Det gamle Systém

M

Forlæg: Acc. 1981/143 A (sign. renskr., bl., dat. 16.1.85)
NkS 3633, 4°, II, 3, 36 (udat., usign. renskr., bl.)

K

Det gamle Systém, se Na I 140 f.
Jøder, tidens demokratiske og frisindede bevægelse blev ofte set som jødisk inspireret, jf. således agitationen mod Georg Brandes

Det unge Danmark

M

Forlæg: NkS 3633, 4°, I, 1, 8 (udat., usign. renskr., bl. fra 1885 (?))

K

Det unge Danmark, evt. allusion til Karl Gjellerups kulturradikale roman *Det unge Danmark* (1879)

Ved Løvfald

M

Forlæg: NKS 3633, 4°, I, 1, 10 (udat., sign. renskr., bl.)
NKS 3633, 4°, I, 1, 11 (usign. renskr., bl., dat. Oktober 85)
A NKS 3633, 4°, I, 1, 5 (sign. renskr., bl., dat. 6.10.85)

V

A Titlen: *Efteraar*

II-III: *Se Taagens blege Vemod!*
- *det er som et Smil gennem Graad.*
245 *De gule Blade lé mod*
Luften, der favner dem vaad.

Skønt Sommeren dømtes til Døden
og Solen har standset sin Gløden
Naturen kan smile saa kaad.

Til Ingeborg og Viggo Stuckenberg

M

Forlæg: VS-SC 20 (digtet dat. København 5 Maj 1887)
Jørgen Andersen: *Viggo Stuckenberg og hans Samtid I* (1944) p. 134-135

K

Ingeborg og Viggo Stuckenberg, se DV IV 219
ingen Altre, henvisning til ægteparrets ateisme; parret viedes dog i Holmens Kirke, jf. VS-SC 110 og Jørgen Andersen: *Viggo Stuckenberg og hans Samtid* (1944) I p. 133

Et Herregaardsliv

M

Forlæg: NKS 1340, 8°, IV, 23 (usign. renskr., bly., dat. 24.1.89)
A Acc. 1981/143 A3 (usign., udat. renskr. m. fremmed hånd (Hans Kirk), bl.)

V

A Titlen > *Dansk Herregaardsliv*
Over digtet: *Pornografi for Mandfolk*:

Pornografi for Kvinder:

I, 1: *sære > svage*

III, 2: *vildtsure > vildt-søde*

III, 4-6 > *ved Midnat kom hun igen paa en Kost*

overskrævs som en Heks.

Under digtet: *P.S. Jeg kan ej maale mig med Pornograffen*

hvis Folk vil se Giraffen.

Jeg havde drømt ...

M

Forlæg: NKS 1340, 8°, V, 24 (usign. udk., bly., dat. 6.7.89)

246

K

Landnam, det at tage nyt land i besiddelse

Parforce-Ridt, jagtform, hvor vildtet jages til døde af ryttere og hunde

Str. I placeret som vignetstr. til afsn. *Under Valnøddetrær, Ki*

En lille Vise

M

Forlæg: NKS 1340, 8°, V, 26 (udk. samt usign. renskr., bly., dat. 2.2.90)

V

M.h.t. str. III har SC været i tvivl, hvad han har markeret på flg. måde: (*Enten*), efterfulgt af den her optr. str. III, (*eller*):

*Nu findes der ej Raad - hvor tungt!
ej Kvinders Gunst kan frelse mig
ej Latter, Vellyst, Graad - hvor tungt!
kan bringe Ungdoms-Helse mig*

Dernæst gentages den her optr. str. III m. flg. ændring:

III, 1-2: *Mit Hjærte ædes hen - hvor tungt!*

til man [osv.]

K

Digtet hovedmetafor ses også i *Fa V Mennesket og Digteren*

Digtet indgår i brev *Til det Stuckenbergske Hus (...)* dat.

Dyrehauegaard 2.2.90, trykt i *VS-SC 25*

Høstmorgnens klamme Taageslør ...

M

Forlæg: NKS 3633, 4°, I, 2, 15 (udat., usign., rettet renskr., bl., fra o. 1890 (?))

V

Str. I opr. III, men i margin markeres 1)
V, 1: *viltre/var. tunge*

K

Str. I genkalder situationen cit. *Mi I 185 Høstdrømme*

- Den tavse Cæsar -

M

Forlæg: NKS 3633, 4°, I, 2, 78-80 (udat., usign. renskr., bl., sandsynligvis fra 1891-1892, jf. *Kinesiske 247 Noveller* tr. i *Kbh.* dec. i891-jan. 1892)
A Acc. 1981/143 A (udat., usign. renskr., bl.)

V

Forlæg: Undertitel overstreget: *Humoreske*
Efter sidste str. ses flg. overstreget:

*Men Ynglinge drak Vin og begræd paa denne Dag -
Tsching la! Hei la!
I deres Silkeærmer de ydre Tings Bedrag -
Tsching! Lu! La! Udi Peking!*

A Titlen: - *En Fabel* - < - *Kejseren udi Peking* -
Intet omkvæd
III, 2: *gammel* < *listig*
XV, 2: *Cæsar* < *Vor Kejser*
Sidste str.: *En himmelsk Aabenbaring har Kejseren haft.
En Gang i sine Drømme har han set et Øxeskaft.*

I Morgen ...

M

Forlæg: NKS 1340, 8°, VI, 29 (udat., usign. renskr., bly., sandsynligvis fra okt. 1892)

Træt af Ugers Sygeleje ...

M

Forlæg: NKS 1340, 8°, VI, 29 (udførligt udk. samt usign. renskr., bl., dat. 10.12. [1892])

K

Digtets metrum: 4-fods trokæer el. såkaldte "spanske trokæer" er også benyttet af Aarestrup *Don Raviro*, usædvanligt, evt. opdigtet navn. Alm. er formen Ramiro

Finis finalis

M

Forlæg: Acc. 1981/143 A3 (usign. renskr., bl., dat.
Paris Marts-April 1893)
NKS 1340, 8°, VI, 30 (udførligt udk. fra foråret 1893)
248

K

Finis finalis, lat. den endelige afslutning
strække Gevær, egl. overgive sig, men her tilsyneladende brugt i modsat betydning

Vidunderlige Hav ...

M

Forlæg: NKS 3633, 4°, IV, 20 (udat., usign. udk., bl., fra 1893 (?))

K

Venusbjærget, jf. *Dj III* 193

Jeg er ombølget af dig ...

M

Forlæg: NKS 1340, 8°, VI, 31 (udat., usign. udk., bly., fra dec. 1893)

Raad til en Kvinde fra det syttende Aarhundrede

M

Forlæg: NKS 1340, 8°, VII, 33 (udk. samt usign. renskr., bly., dat. *Rom 5.5.94*)

V

I, 2: *ømme Ønsker/var. Ømheds Roser*

III, 2: *skønne/var. strænge*

K

Den optegnelse, der ligger til grund for digtet, cit. s. 348. En beslægtet tankegang kommer til udtryk i digtet *Alliance*, se s. 120

Claras Drømme

M

Forlæg: NKS 3634, 4°, IV (to blade m. tegninger samt udat., usign. renskr., bly. Papirkvalitet, format m.m. identisk m. notesbog 34, NKS 1340, 8°, VII fra sommeren 1894)

V

Se faksimilegengivelser s. 327 og 329

I. 14: *lige op til/var. saa højt, saa den rørte*

I. 19: *stangede overstreget*

Efter digtet læses: *Da var det, at du vendte dig hæftigt i Sengen, og jeg troede at du var falden paa Gulvet og en Ulykke værd, og jeg raabte højt forskrækket.*

K

Clara, se s. 349

249

Hun gaar i Sne ...

M

Forlæg: Breve fra Karen Topsøe til SC, Det kgl. Bibl. 1983 (usign. renskr., bl., dat. *Fastelavns Mandag 95* på bagsiden af SC's visitkort)

A NKS 1340, 8°, VII, 35 (usign., rettet renskr., bl. og bly., dat. *Fastelavns Mandag 95*)

V

A III overstr. m. bly.

Himmelrummet er saa dybt ...

M

Forlæg: NKS 3633, 4°, II, 1, 23 (usign., udat. udk., bl., fra foråret 1898)

V

Efter sidste str. er der gjort plads til ny str., idet flg. udtryk er nedskrevet som rimord til 2. og 4. verslinje:

*til Bryst, det ranke
Musik og Tanke*

Arket viser i øvrigt flere udkast

Ak en sød utugtig Længsel ...

M

Forlæg: NKS 3633, 4°, II, 1, 16 (usign., udat. udk., bl. fra foråret 1898)

V

I margin tilføjet: *skrevet med fordrejet Ansigt*

L. 4: *æder/var. drikker*

L. 22: *Guddoms/var. ukendt*

K

Isaura. Navnet kan SC have kendt f.eks. fra Aarestrups digt *En deilig Aften (...)*, *Efterladte Digte* (1863) el. H.C. Andersens roman *Kun en Spillemand* (1837), se f.eks. Trane-Klassikerudg. (1970) p. 98. Navnet forekommer også i digtet *Verbena*, se *Fa V* 160

Parodien

M

Forlæg: NKS 3633, 4°, III, 2, 23 (usign. udk., bl., dat. 31.5.99)

V

Tilføjet titlen: *En Dame, maskeret som* 250 Mottostr.: *Hun er med samt sin lille søde Mund//et lodent Bestie: Hoppe, Æsel, Hund, //der vifter/var.*

vrikker saa fripostig med sin Hale//og fører ganske uforblommet Tale (jf. *Tr II* 262 og *AT VIII* 104)

Denne str. er da - p.g.a. titeltilføjelsen - tilsyneladende lagt i munden på *Parodien*

Til den lærde V.V.

M

Forlæg: NKS 1340, 8°, VIII, 40 bis (usign. renskr., bl., dat. 17.4.1900)

V

VI, 2: *Hvil, et/var. husligt*

K

V.V., kritikeren Valdemar Vedel, jf. *Dj III* 155 f. og digtet *Non imprimatur* s. 92

Børnerim

M

Forlæg: NKS 1340, 8°, II, 10 (udat., usign. renskr., bly., fra o. 1902)

V

Tilføjet: *Variant Den gode Dreng med al sin Flid*

*var ej paa Højden med sin Tid
Den dovne, sløje og luvslidte
blev gift med [?:] en Afrodite*

Fordreven

M

Forlæg: NKS 1340, 8°, IX, 42 (usign., udat., udførligt udk., bl., fra 1902)

V

Under str. I tilføjet: *saa blege*
III, 2: *vækkes/var. tændes*
V, 4 < *som Bud fra et Hjem uden Hæder*

Manke - - -

M

Forlæg: NKS 1340, 8°, X, 53 (usign., udat. udk., bl., fra 1906)

V

Titlen svært læselig; den kan evt. læses: *Marts - - -*

251

Den hvide Huri ...

M

Forlæg: NKS 3633, 4°, III, 2, 25 (usign., udat. udk., bl., fra o. 1908)

V

Andetsteds på arket læses en evt. titel: *Den hvide Huri og den unge Præst*
På modsat side læses: *Vi kaldte hende "den hvide Huri"*.

*Skønt hun var uskyldig, som alle vidste.
Men vi mangled et Navn til den unge Pige
Og vi syntes, at Frøkenen lignede en Huri.*

*En Engel fra Muhameds Paradis,
der ikke vilde elskes paa jordisk Vis.*

K

Huri, se *Fa V* 144

Pegepind

M

Forlæg: NKS 3633, 4°, II, 2, 32 (usign., udat. udk., bl., fra o. 1913)

V

Titel (*Pegepind*)

Over IV, 4 tilføjet: *hvor blank du er, hvor rent du holder Skjoldet*

V, 1: *øde/var. samme/var. milde*

V, 2: *disse/var. vante*

VI, 1: *Rosens/var. Buskens*

VI, 3: *Du hader alt/var. før alt forfaldt*

Den gamle Morskab - - -

M

Forlæg: Faksimilegengivelse af usign. renskr., bl., dat. 1.11.14 i GJ 20
A NKS 1340, 8°, XII, 66 (usign., rettet renskr., bl., m. 252 bly. dat 1. Nov. 1914)

V

A I, 4: d.s. < *Og ingen leger og ler*

II, 4: *Momus*: d.s. < *Pan*

Efter III ses flg., overstr. str.:

*Jeg gaar paa den afbrændte Mark
i Fromhed og med Liste
og samler Ønskekviste
fra Skæmtens og Elskovens Park*

K

Pan, se *Dj III* 194 m. henvisn.

Momus, gr. *Momos*, dømmesygen personificeret. Hos Lukian forfatterens muntre talerør, når der satiriseres over konventionel teologi el. skal gøres grin m. andre medguder

Er jeg bleven ensom ...

M

Forlæg: NKS 1340, 8°, XIII, 71 (udk. fra 1917)

Kinesisk Novelle

M

Forlæg: Faksimilegengivelse af udat., usign. renskr., bl. i HT 16

A NKS 1340, 8°, XIV, 74 (udførligt udk., bly. og bl., samt usign., udat., rettet renskr., bl., fra forsommeren 1918)

V

A I, 4: *ung: god*

II, 2: *kan (...) inderlig : har (...) prøvet at*

II, 3: *ydmæg dem, : inderligst//dem,*

III, 4: *Kamp : Kamp/var. Tvivl*

IV, 3: *Det/var. Sød/var. Alvorsfuld er Livets sære/var. ulæselig < onde Spøg,*

IV, 4: *hvor (...) lægges : naar man lægger Smilet*

K

Tematisk og stilistisk knytter digtet sig til de *Kinesiske Noveller*, som SC fik trykt i *Kbh.* dec. 1891-jan. 1892; jf. s. 246

253

Digteren sover ...

M

Forlæg: NKS 1340, 8°, XIV, 75 (usign., rettet renskr., bl., dat. 12.1.19)

V

II, 1: *han < jeg*

II, 3: *Han < Jeg*

II, 3: *vække/var. bruge*

II,4: *Vil/var. Kan*

II, 4: *vække/var. bruge*

II, 4: *ham < mig*

Digtet er dateret efter str. II. Str. I-II er omgivet af en "ramme", jf. at str. II er rettet til 3. pers., hvor str. III stadig har 1. pers.

K

Nafta, jordolie, råpetroleum; anvendes undertiden som betegnelse for bedøvelsesmidlet æter

Monolog (i Tiden mellem 1910 og 1920)

M

Forlæg: NKS 1340, 8°, IX, 47 (usign., udat. udk., bl.)

Digtet befinder sig i katalog m. udk. til *Trappen til Helvede* fra 1902-1903, jf. *Dj* III 171

V

I, 6: *gemmes og gror < kan ligge gemt*

II, 4: *spurloser < langsamer*

III, 1: *Vandringen < Livet saa*

IV, 1: *endelig! < heldigvis,*

IV, 1: *har vi < kommer*

K

"*So läuft (...)*", tidens, de tidsbundne fænomeners illusoriske karakter er et genkommende tema i Schopenhauers filosofi

Schopenhauer, Arthur (1788-1860), ty. filosof, især kendt for sin pessimistiske og verdensfornægtende filosofi

Stambul, tyrkisk for Istanbul el. Konstantinopel

Utah, stat i USA, koloniseret af mormoner under Brigham Young, jf. evt. *Na* I 120

Knut, piskning m. læderremme; det zaristiske Rusland var berygtet for sin fremfærd mod politisk opposition

254 *Kina* var i begyndelsen af det 20. årh. plaget af bestandige borgerkrige

Dater, sandsynligvis flertal af "dåd", af gl. dath, jf. sv. dater

Til Holberg-Samfundet

M

Forlæg: NKS 1340, 8°, XVI, 88 (usign., rettet renskr., bl., dat. 3.2.23)

K

I koncept til brev *Til Holberg-Samfundet/Var. Selskabet* af 11.2.1923 afviser SC dels optagelse i selskabet, dels at rådgive mht. selskabets sammensætning. Opfordringen stammer fra henholdsvis sept. 1922 og febr. 1923 (NKS 1340, 8°, XVI, 87). *Holbergselskabet af 23. September 1922* besørgede i slutn. af 1920'erne en række udg. af Danmarks nationallitteratur, mens det egentlige Holbergselskab: *Holbergsamfundet af 3. December 1922* har udg. en række skrifter om H.'s liv og værker

Rytme

M

Forlæg: Usign., rettet renskr., bl., dat. 3.4.23, i familiens eje

Gengivet som faksimiletryk i *EF* II 232 m. den trykte tilføjelse: *Til Datteren Kitty*.

K

Drue, jf. tidstavlen under 1899

At tro sig af falske Profeter ...

M

Forlæg: NKS 3633, 4°, III, 2, 29-32 (usign., udat. udk., bl., sandsynligvis fra o. 1925)

K

falske Profeter, Matth. 7, 15-23

Guds Aasyn, jf. 2. Mos. 33, 20

Digtet kan ses i sammenhæng med den såkaldte "Livsanskuelsesdebat", se tidstavlen under 1925

255

Henrik Pontoppidan. Silhouet

M

Forlæg: Acc. 1981/143 A3 (sign. renskr., bl., dat. 1927 m. fremmed hånd (Hans Kirk))

K

Henrik Pontoppidan, se tidstavlen under 1890

Den kunstige Mikkell

M

Forlæg: Acc. 1981/143 A3 (usign., udat. renskr. fra o. 1927, bl., m. fremmed hånd (Hans Kirk))

Lys over Landet

M

Forlæg: Acc. 1981/143 A3 (usign., udat. renskr. fra o. 1927, bl., m. fremmed hånd (Hans Kirk))
NKS 1340, 8°, I, 3 (udk. fra 1917)

K

Lys over Landet, jf. J. P. Jacobsens bekendte "sidste digt": *Lys over Landet! // Det er det, vi vil.*
Det tryktes første gang i *Juleroser* 1885

Hendes Bugskind ...

M

Forlæg: Usign., udat. renskr., bl., m. fremmed hånd (Hans Kirk), i familiens eje. Fra o. 1927

I et Atelier

M

Forlæg: Udat., usign., rettet renskr., bl., gengivet som faksimiletryk i *Gj 30* . Fra slutn. af 1920'erne

V

I, 4: *gentog (< fornam) et < men intet*

I, 5: *dog selv med Tvivlen om min Isse < med Døden om min sikre Isse*

II, 3: *hvide/var. blanke*

256

Tusmørket ...

M

Forlæg: NKS 1340, 8°, XVII, 101 (udat., usign. renskr., bl., fra 1927)

I en Klit ...

M

Forlæg: NKS 3633, 4°, IV, 239 (udat. udk.)

K

Se s. 357

Georg Brandes

M

Forlæg: Det kgl. Bibl., Da. Afd., Småtryk
Kbh. 26.10.1891

K

Skrevet til banketten i Koncertpalæet for Georg Brandes i anl. af dennes 25-års forfatterjubilæum 25. okt. 1891

"Skov, hvor Bøssen knalder", *I Skov* (...), 1. linie i Aarestrups digt: *Nøddevisen* (*Digte*, 1838), der består af 9 6-liniede strofer m. tre tryk i hver linie. Omkvædet er 2-liniet m. fast 1. linie: *Halloh, Halloh, Halloh, Halloh!*

Ulysses, se *Pi* II 151

Wojski, en polsk hæderstitel; tribun. SC refererer sandsynligvis til det sted i Adam Mickiewicz' nationalepos *Pan Tadeusz* (1834), hvor egnens wojski efter vel udført bjørnejagt spiller en fanfare over den dræbte bamse. Beskrivelsen er fordansket i Georg Brandes: *Indtryk fra Polen* (1888), Saml. Skrifter X (1902), p. 272-273

vor Lysaand, Lucifer, af lat. "Lysbringeren", Satan opfattet som Prometheus-skikkelse, der bringer oplysning og frigørelse (ud fra sammenlæsning af Es. 14, 12 og Luk. 10, 18). Både SC og Brandes har benyttet L. som pseudonym. Jf. evt. *Lø* 135 og den samlede efterskrift s. 342ff. Om SC's forhold til GB se i øvrigt *He* VI 164 og *Literær Genesis* s. 91

Str. III cit. *Lø* 72

257

Kantate ved Industri- og Landbrugs-Udstillingen i Nakskov i September 1898

M

Forlæg: NKS 2788, 2°, V B (lejlighedstrykket)

NKS 1340, 8°, VII, 38 (udk.)

Optr. i *Pol.* 3.9.1898, *L-F.F.* 4.9.1898 og *VS-SC* 63

K

I optr. i *Pol.* forsynes kantaten m. flg. kommentar:

(I Nakskov aabnes i Dag en Udstilling, som Byen venter sig meget af. Den aabnes med nedenstaaende Kantate af Lolland-Falsters Digter, Politikens Ven og Medarbejder Sophus Claussen - sat i Musik af August Enna. Om Udstillingens Aabning vil Politiken i Morgen bringe nærmere Efterretning).

August Enna (1860-1939), da. komponist

Svenskens Hast, i 1659 holdt Nakskovs borgere helt modigt stand under en langvarig svensk belejring *Tidernes Stormflod*, i 1872 var det sydlige Lolland-Falster blevet hærget af en stormflod, jf. evt. *Ft* 78 ff. og SC's art. i *L-F.F.*: *Fra den store Stormflod* I-IV, henholdsvis 11., 12., 13. og 14.11. 1897, sign. *Proteus*

Handels Gud, den gr. gud Hermes, der afbildes med vingede sandaler

løver for, er glad el. taknemlig for; påskønner

IV i ændret form *MK* 180-181

V, III cit. *MK* 191

L

VS-SC 64

Til Bjørnstjerne Bjørnson

M

Forlæg: Acc 1981/143 A3 (lejlighedstrykket)

A NKS 2172, 2°, II, 3 (korrekturtryk)

Trykket er dateret *D.* 29. April 1901

V

A På titelbladet tilføjet m. bl.: *Og kommer der Hunde*

*paa Blomster-Stierne,
mine Smaavers er Bierne*

K

Bjørnstjerne Bjørnson (1832-1910), no. forfatter. SC fik 258 1893 kontakt med B. gennem Herman Bang, der iscenesatte B.'s stykker i Paris. SC søgte B. for at få råd og støtte, sandsynligvis mht. *UB* og *Ki*. I brev dat. 30.4.1894 opmuntrer B. SC og skriver bl.a.: *Og saa meget kan jeg straks se: en formens "sybarite" blir De aldrig* (NKS 4978, 4°, I). I brev dat. *Aulestad (...)* 18/4 1900 (familiens eje) takker B. med et "Vel mødt!" SC for et par artikler i *Pol*. I art. *Bjørnst. Bjørnson i Rom, L-F.F.* 18.11.1897 har SC beskrevet sit møde m. digteren i Rom april 1894. BB besøgte Nykøbing F. nov. 1897, jf. også *B. Bjørnson i Nykøbing, L-F.F.* 20.11.1897, sign. *Antonius*.

Melodien er komponeret af L. Nielsen, 1868 til BB's *Fædrelands-sang fra Fiskerjenten*, 1868 "Ikke sandt, dette Norge (...)", sidste str. af BB's digt *Nytårsrim til Rektor Steen* (1886), *Samlede Digter-Verker. Standardudgave* v. Francis Bull, bd. VIII (Kristiania-København, 1920) p. 382-391

sildekorge, (dial.) sildekurve

sætterveier, sæterveier: veje til sæter

engslaat, eng el. høstning af eng

kudraat, (især dial.) produkter fra køer (ost, smør o.l.)

hestedrifter, opdræt af heste

smaler, småkreaturer (geder, får o.l.)

Porthund, allusion til udtrykket om Danmark som "Nordens vagthund" el. "porthund" (mod syd), der ofte anv. i tidens politiske debat

Syvmile-Start, kan hentyde til forholdene omkring Norges adskillelse fra Danmark 1814, hvor landet fik en af tidens frieste forfatninger

bardus, egl.: hastig, hovedkuls

den røverske Blæst, kan hentyde til Danmarks formindskelse i løbet af det 19. årh., f.eks. afståelsen af Sønderjylland til Tyskland

Hofjunker-Slægt, hentydning til det tyske pres mod Danmark

sire, pynte, udstyre med, forsire 259 *Prinsessen fra Fjæld*, dvs. Norge

liden Askelad, normalt i (norske) folkeeventyr et mandligt sidestykke til Askepot-skikkelsen

Wergeland, Henrik (1808-1845), norsk digter. Især kendt for sine frihedsbejstrede og politisk radikale skrifter

SC omtaler digtet i brev til L. C. Nielsen 5.6.1901 (NKS 4978, 4°, VI): *Jeg skrev nylig mit maaske bedste Digt for at ære Bjørnst Bjørnson, og Publikum kendte ikke en Melodi, som kendes ved enhver Højskole, ja af enhver Forsamling i Landets Provinser. Derfor blev jeg saa at sige haanet. (...) Kan Bæsterne ikke Melodien, griner de.* Jf. *Tr II* 289 f.

Og Veje blev grønne ...

M

Forlæg: *Foraar i Paris* (1911) p. 7

Digtet sign. og dat. *Paris, Foraaret 1911*.

K

Løve, se evt. *DV IV I Løvens Tegn og Manke* - - - (s. 44).

Digtet er ill. m. billede af Belfort-løven på Place Denfert Rochereau, Montparnasse, jf. *DV IV* 216

Thule (...) *Ekbatana*, jf. den franske antologi *De Thulé à Ecbatane* (1910) og digtene *Dronningen i Thule*, *DV IV* 62 og *Ekbatana* (s. 162)

Digtervise. Ved Festen for Valdemar Rørdam den 5. Decbr. 1922

M

Forlæg: Acc. 1981/143 A3 (udk. samt lejlighedstrykket)
Digtet sign. *Antonius*.

K

Valdemar Rørdam (1872-1946), en i samtiden højt værdsat dansk forfatter. Digtet er skrevet til en fest i anledning af VR's 50-årsdag, der egentlig var d. 23.9.1922. VR skrev 12.9.1915 et digt til SC *En utopisk Tale. Ved Festen for Sophus Claussen, Udvalgte Digte* (1966) p. 189-198. Se desuden DV IV 161
Melodien hører til den kendte fr. vise: *Auprès de ma blonde*²⁶⁰ (...). 1. linien skrives ofte også: *Dans les jardins d'mon père les lauriers sont fleuris*.

Folketidende. 50-Aars Fest

M

Forlæg: NKS 2172, 2°, II, 3 (trykket)
Digtet dat. 29.9.23

K

Å köra vatn (...), *Å kjøre vatn å kjøre ve'*, no. folkemelodi til no. folkevise, først tr. 1840; Berggreens *Folkesange og Melodier*, 1. udg. 1842
hans travle Pen. Sept. 1872 blev Rasmus Claussen valgt til folketingsmand for Venstre. Ved den store stormflod 13.11. s.å. og den derpå følgende debat om digesagens løsning blev det RC, der såvel i Rigsdagen som i den lokale presse rejste de skadelidte bønder og husmænd mod Eduard Tesdorpf, som modsatte sig, at den store masse af mindre lodsejere fik magten i digelaget. I forlængelse af denne kamp mod den almægtige godsejer besluttede han at starte sit eget blad *Lolland-Falsters Folketidende* 1.10.1873

Nytaar

M

Forlæg: *H.F.* 2.1.1886

K

Horsens, se tidstavlen under 1886; om den politiske situation: *Na* I 140 f.

Grundlovsfest

M

Forlæg: *H.F.* 5.6.1886
NKS 3633, 4°, II, 3, 32 (usign. renskr., bl. m. undertitlen: *5te Juni 1885*)

K

Grundlov af 5.6.1849, givet af Frederik VII
dem, som fordreje, se note til forrige digt

Nogle Nytaarsrim til Horsens Demokrati

M

Forlæg: *H.F.* 2.1.1888 261 Sign. renskr., bl., dat. 24. Dec. 1887, i familiens eje

K

"*passe paa Takten*", allusion til indledningslinierne i Bjørnsons digt *Arbejdermarche* (ca. 1887): *Takt, takt, pas paa takten, / I den er mer end halve magten fængsles og pantes*, se noter til *Na I Hilsen* og *Til Alle I Bjørnson* og *Brandes*, se noter s. 257 f. og s. 256. Mht. Sædelighedsfejden og spec. Bjørnson: *Na I* 134 f., 140; *Mi I* 186 f. (Bjørnsons turné i Danmark nov.-dec. 1887 m. foredraget *Engifte og mangedigte*)

Kunst - Politik

M

Forlæg: *Kbh.* 6.4.1891

A NKS 2172, 2°, II, 2, 42 og 44 (udførlige udk. til 1. del af digtet: provinsbeskrivelsen)

NKS 2172, 2°, 3, B 23 (*Kbh.*-trykket m. enkelt tilføjelse og sign. overstr. m. henblik på *I en Park, Pi II*)

V

A I, 3 < *fra Korn, som Tjørnen mægted ej at hegne, / var. fra Korn, hvis Bølger Middags-tunge segner I, 7: muntre / var. krumme*

I, 8: *af krumme Gader / var. solmuntre*

II, 6: *myldrende < legende*

III, 4 < *for dem, som for lidt Lykke Rygtet vover.*

III, 6: *af < og*

XV, 4: *Mejsler < Mysler* (af udgiveren)

1. del - beskrivelsen af provinsen - danner forlæg for *Pi II I en Park*. Kommentaren dér refererer til *UB*:

Horsens m. omegn, men begge digte rummer beskrivelser, der også peger på Nyborg - og de to vigtigste lokaliteter i SC's ungdomsliv er således indoptaget i digtene.

2. del kompletterer billedet m. sin storbykildring

K

Retræt, se tidstavlen under 1890-1891

"*Lunden*". Se *Pi II* 151. Udtrykket kan dog også hentyde til skovpartiet nord for Nyborg Strand, der hedder Christianslund

Literær Genesis

M

Forlæg: *Kbh.* 25.10.1891. Dat. Skrevet i Efteraaret 1887
A NKS 2172,2°, II, 1, 53 (udat., usign., rettet renskr., bl.)

V

A Titlen < *Genesis*

L. 6 < *Først og sidst er Georg Brandes.*
Efter str. 1 ses flg. str.:
Over stejle Fjælde flagred Bjørnson,
Ibsen hastede over vilde Vidder,
frem gik Jonas Lie og Elster, Kjelland.
Men de kæmper nu i brudte Rækker.
Bjørnson trækker Vaad paa Dybet
efter søde smaa Moralfisk
sorgfuld jager Henrik Ibsen
efter vingestækte Ænder
Og kun Arne Garborg stiger
som en Lys-Ørn over Mørket.
Vivat homo novus Arne Garborg

Døgnet's Børn, som pletted Jere Fødder,
træd ej August Strindbergs store Skygge
Over Svea, over Svea
flakker August Strindbergs store Skygge,
August Strindberg, der som Fabel fuglen
flygter fredløs, altfor tung for Jorden.
Hellig være Jer den sidste Mamuts
urtidssære, hæslig-skønne Knokler.

En Slægt af Aner,
som skinner for os,
med Sagn om Kamp og lyse Sejre
og Forfald!

I Begyndelsen var Brandes;
blandt de mange, som vi kun kan mindes
hilsende med omvendt Fakkell
263 staar han uforandret, som han var.
L. 8 < *vil vi, før paa ny vi fremad vandre*

K

Digtet offentliggøres i forb. m. Georg Brandes forfatterjubilæum, jf. s. 256
Genesis, fødsel, skabelse, skabelsesberetning
Drachmann, se *DV* IV 211-213
J. P. Jacobsen (1847-1885), da. naturalistisk digter, jf. *Tr* II 306
Schandorph, se *Tr* II 296 og 305

Non imprimatur

M

Forlæg: *Kbh.* 12.3.1892
NKS 1340, 8°, VI, 28 (udførligt, udat. udk.)

K

Non imprimatur, lat. må ikke trykkes; bogcensurens skriftlige forbud mod trykning, jf. *He* VI 180. SC
havde anmeldt VV's foredrag, der blev holdt i Studentersamfundet, 9.3.1892 i *Kbh.*: *Dr. Vedels Foredrag.*

Claussen, Sophus, *Sophus Claussens Lyrik* :, 1982-

Restitutionen, optr. DO 24 ff.

Dr. Vald. Vedel, se *Til den lærde V.V.* s. 40 m. henvisn.

Nydannelser i Aandslivet. Foredraget blev trykt i *Tilsk.* og optr. i essaysamlingen *Menneskelighed* (1920) Zola, se Tr II 303

Taines Analyse. Taine, Hippolyte (1828-1893), fr. litteraturhistoriker, der søgte at overføre positivismens principper på åndshistorien. Georg Brandes har skrevet disputats om Taine: *Den franske Æsthetik i vore Dage*, 1870.

Hr. O.M., forfatter og journalist Oscar Madsen (1866- 1902), anmeldte Vedels foredrag samme dag og smst. som SC, men opfordrede dog til offentliggørelse.

Bered dig!

M

Forlæg: *Pol.* 20.4.1892 (usign.; i NkS 1340, 8°, VI, 28 angivelse af digtets titel samt titlen på art. *Støtte Mænd* smst., også usign.) 264 NkS 2176, 2°, 2 (udklip af digt samt art.)

K

Digtet - samt art. - skrevet i anl. af valgdagen
Landsting, se note til Na I 140

Min lille Guds Engel

M

Forlæg: *Pol.* 28.5.1893. Digtet sign. og dat. *Paris, 17. April 93.*
A NkS 1340, 8°, VI, 30 (usign., rettet renskr., bl. og bly., dat. 17.4.93)
Digtet ses i indholdsfortegnelsen til en påtænkt digtsamling (NkS 3633, 4°, I, 2, 70)

V

A II, 1/var. *Her læser vi Bøger og løber at søge/var. m. bly. finde*
II, 2: *store* < *Syndens*
II, 5: *higer* < *følger*
II, 5: *stiger* < *vandrer*

Den ny Poesi

M

Forlæg: *Pol.* 29.5.1893. Digtet sign. og dat. *Paris, d. 12. Marts 1893*
NkS 1340, 8°, VI, 30 (udk. samt usign. renskr., bl., dat. m. bly 7.2)
A AP 137-138

V

A Undertitel > (*Tilegnet Paul Verlaine som Tak for han Digt*).
V, 3 > *Du skal se dig en Dag, i Verden, derude!*

K

Baggrund: se s. 291

Mellem Anemoner

M

Forlæg: *Pol.* 15.7.1893

A UB 61

V

A III, 1: *Hvor > Men*

L

HA 58 ff.

265

Dyveke

M

Forlæg: *Pol.* 30.1.1899

NKS 1340, 8°, XI, 55 (udførligt udk. samt notat om Chr.

II's forhold til Dyveke)

NKS 3633, 4°, I, 5b, 7 (usign. renskr., bl., af str. I, dat. 1899; der er gjort plads til resten af digtet)

By 213-215

K

Dyveke (d. 1517), datter af Sigbrit Willums, der stammede fra Amsterdam og sidenhen blev kongens rådgiver. *Dyveke* boede - sm.m. sin mor - i Kbh. som Chr. II's elskerinde, hvilket vakte stor forargelse. Chr. II's regering, der bl.a. havde medført en blomstringsperiode for Kbh., ændrede sig - efter *Dyvekes* død, der efter sigende skyldtes mord-i mere despotisk retning, jf. således Det stockholmske Blodbad (1520). *Dyveke* fik derfor ry som den fromme lille *Due*, der havde mildnet kongens hæftige sind. Chr. II blev formelt afsat 1523 og fængslet 1533

kurer, gør kur

Kong Herodes' Rige

M

Forlæg: *Pol.* 25.12.1899

A NKS 1340, 8°, X, 49 (udat., usign., rettet renskr., bl. og bly.; løsblad)

Opnr. *Gj* 13-15

V

A Digtet er opr. tænkt indledt m. flg., overstr. str.:

*Det drømte Drotten i Nattens Blund
med Sværdet under sit Ho'ede,
"en Konge er født paa Betlehems Grund!"
Det Onde maa ryddes med Rode*

V, 5-6/var. *Drabanter hug ind!
søg efter og find!*

K

Kong Herodes. Digtet bygger på beretningen om barnemordet i Bethlehem, Matth. 2, 13-18

266

Han vandred i Øster og Vester...

M

Forlæg: *Pol.* 24.2.1900 som indl. til novellen *Poeten og Musene*, opr. JS 79-83

A NkS 2172, II, 1, 17 (usign., udat. renskr., bl., m. fremmed hånd)

B Acc. 1981/143 A (usign. renskr., bl., dat. 6.1.97. U.t.)

V

Digt og novelle knytter sig til *Poeten og Naboersken*, se Dj III 169

A Titlen < *Æv!*

A+B I, 1: *Han* < *Jeg* (resten af digtet ligeledes 1. person)

I, 2 < *fra Vester-* til *Østerbro*

II, 3: *det sandede Leje* < *Fiskerlejet*,

II, 4: *bulede* < *fedtede* (B: *fidtede*)

III, 1 < *I Hovedstadens Trængsel*

Dernæst følger en ekstra str.:

*Der ligger en Tåge og Tristhed
bredt ud over Land og By.
Jeg kender den Regn, som min egen
forældede Paraply!*

Udvikling

M

Forlæg: *Pol.* 17.5.1905

A NkS 3633, 4°, IV, 13 (udat., usign., rettet renskr., bl. og bly.)

V

A U.t.

I, 1-2/var. *I Ungdommens vaagnende Tænksomhed/ var. friske Betænksomhed// da sværmede jeg/var. jeg sværmede vildt for den evige Fred*

II, 4: *halve* > *hele*

III tilføjet m. bly.

III, 1-2 > *Naar jeg bliver Fyrre, maaske Halvtreds// det gælder at vinde en Borgerkrans.*

267

K

Febr. 1905 knyttedes SC til *Pol.*, hvor han i en række *Dagbogsblade* behandlede politiske, heriblandt forsvarspolitiske emner. Se i øvrigt tidstavlen. Det var ikke sidste gang SC blandede sig i forsvarsdebatten, jf. f.eks. *E&H* 1326-1328, 1348, 1350, 1351 o.fl.st. I anl. af Det radikale Venstres stiftelse i Odense 21.5.1905 skrev SC i øvrigt *En lille Fredssang*, optr. *Lolland-Falsters Venstreblad* 17.9.1929
Undervandsbaade var o. årh.skiftet udviklet til et praktisk anvendeligt våben og anskaffedes af alle søværn. I kraft af deres formodede farlighed og afskrækkelsesvirkning blev de opfattet som garantier for freden

Dansk og Tysk

M

Forlæg: *Pol.* 15.1.1913. Digtet dat. *Den 13. Januar 1913.*
NKS 3633, 4°, IV, 248 (udat., usign. renskr., bl., af str. I-III)
A Acc. 1981/143 D 1 (avistrykket m. SC's rettelser; gengivet i GJ 18)

V

A IX, 5: *tækket* > *tættet*
Før sidste str. indføjet m. bl.:

*Tornerose fra Danmark, sov!
Dronning er du, ingen anden.
Dig skal vi lyde ved Aare og Plov
her hvor dit Rige er bygt og din Lov
af Sproget og Havet i Pagt med hinanden*

K

Loreley, efter sagnet ung, tiltrækkende kvinde, der forvandlede til en sirene, hvis sang fra en klippe i Rhinen lokker de sejlede i forlis. Kendt fra Heines digt *Ich weiss nicht was soll es bedeuten...*
førte til Bog, regnedes til last
Hans Sachs (1494-1576), ty. folkelig mestersanger og digter
den danske Tunge, se *Hv VII 229 268* *Ask Ygdrasil*, se *He VI 183*
Blomster..., udtrykket gav anledning til en debat o. forsvarssagen, hvor SC beskyldtes for *Forsvarsnihilisme*, jf. kommentar til *Udvikling*
Blomstermetaforikken genfindes i *Bøgen og Nælden*, *He VI 76 f.*
den mægtige Perser, hentydning til persernes forgæves forsøg på at underlægge sig det græske ørige 499-449 f.Kr.

Gustav Wied. Ved hans Død. 1914

M

Forlæg: *Berl. Søndag. Ude og Hjemme* 25.10.1914
NKS 2172, 2°, II, 1, 55 (sign. renskr., bl., dat. 24 Okt. 1914. 1. linie sat i citationstegn)
L-F.F. 26.10.1914
Bogvennen, 4. årg., 21-22, nov. 1914
Optr. GJ 75

K

GW (1858-24.10.1914), da. satirisk forf., som SC kan have lært at kende 1891, hvor GW debuterede m. prosaskitser i *Kbh.*

To Gange to lig fem, hentydning til GW's komedie *Ranke Viljer* (1906) el. 2×215;2=5. Den anden titel fandtes i stykket som replik og motto, og ved senere opførelser blev kun denne titel anvendt. Stykket havde betydelig succes i Kbh. og i Tyskland

L

N. B. Wamberg: *Digterne og Gyldendal* (1970) p. 168 og 199

Det danske Lune. Til Olaf Poulsen

M

Forlæg: *Berl. Tid./Aften* 16.4.1917 (Enquête)

A Acc. 1981/143 A3 (usign. renskr., bl., dat. Okt. 1916)

L-F.F. 17.4.1917

Optr. *Gj* 21-22

V

A Titlen < *Dansk Lune - Olaf Poulsen*

269

K

OP (1849-1923), da. skuespiller, især kendt for sin fremstilling af humoristiske karakterroller i Holberg-stykker. Afskedsforestilling på Det kgl. Teater 16.4.1917 på 50-årsdagen for hans debut *Erin*, keltisk navn for Irland

Paafund!

M

Forlæg: *Pol.* 23.10.1917. Digtet dat. *D.* 22/10.-1917.

NkS 3634, 4°, III, 2,160 (udk.)

NkS 2172, 2°, II, 1, 81-82 (2 udat. renskr., bl., fremmed hånd; forlæg for avistrykket. 81 sign. af SC)

A NkS 2172, 2°, II, 3b, 11 (korrekturtryk)

V

A III, 4: altsaa < d.s.< bare

K

Sven Lange (1868-1930), da. forfatter og kritiker. Polemikken fortsattes m. SL's digt *Paafund. Til Sophus Claussen, Pol.* 24.10.1917, SC's replik herpå *Det nyeste Paafund*, smst. 25.10.1917 samt SL's svar: *Pædagogik!* smst. 26.10.1917.

To breve fra SL til SC fra henholdsvis 1914 og 1918 i NkS 4978, 4°, VI.

NkS 1340, 8°, IX, 85 (1922) indeholder kladder til betragtninger over SL. Uddrag af SL's anm. af SC ses i efterskrifterne, jf. personregistret

Edvard Brandes. Om EB: se *Tr* II 301; om SC's forhold til ham: se efterskriften til *Tr*

Marmorgæst, hentydning til *Don Juan*, hvor den store kvindefører dræber kommandanten i Sevilla, da denne forhindrer ham i at bortføre sin datter. DJ indbyder senere i overmod kommandantens marmorstatue som gæst til middag. Statuen kommer og drager DJ ned i fortabelsen. Motivet er ofte anvendt i litt. og musik

En Hilsen til Helge Rode

M

Forlæg: *Berl. Tid./Aften* 16.10.1920. Digtet tilføjet flg. oplysning: 270 *Fra Sophus Claussen, der for Tiden opholder sig i Paris, har vi idag modtaget en telegrafisk Hilsen til Helge Rode i Anledning af hans 50 Aars Fødselsdag:*

K

Helge Rode (16.10.1870-1937), da. forf. SC's forhold til HR: se tidstavlen under 1903, 1915, 1925 og 1931 samt efterskrifterne til især *DV* IV 153 f., 156 f., *He* VI 147 ff. og *DB* VIII 151 ff. Jf. i øvrigt navneregistret *Antipode*, menneske, der bor på diametralt modsat sted på jordkloden; person, der i bund og grund er forskellig fra én selv

Det levende Land. Til Nils Collett Vogt

M

Forlæg: *Berl. Tid./Aften* 3.3.1922. Digtet er dateret: *København, den 2. Marts 1922*
NKS 1340, 8°, XV, 84 (udk. fra 1922)
Acc. 1981/143 D 1 (avistrykket)
Optr. *L-F.F.* 4.3.1922, *Tidens Tegn*, Kristiania 8.3.1922 og *Gj* 25-26

K

Nils Collett Vogt (1864-1937), no. forf. Om SC's forhold til NCV: se *He* VI 182; spec. om baggrunden for *Det levende Land: Fa* V 149. I anledning af det danske digterbesøg i Norge var SC bl.a. medunderskriver af en tak til de norske værter (*De danske digteres tak* i *Tidens Tegn*, Kristiania 6.3.1922), ligesom han skrev en længere artikel om besøget og forholdet ml. Norge og Danmark i *Berl. Tid./Søndag* 19.3.1922, optr. *L-F.F.* 20.3.1922 og i *Tidens Tegn* 25.3.1922
Titlen, allusion til Grundtvigs kendte digt *De levendes Land* (1824) og *Salmernes Bog* 27, 13
vænt, vent, no. smukt

Foraar igen

M

Forlæg: *Pol.* 29.3.1923
NKS 2172, 2°, II, 45-47 (udk. samt sign., rettet renskr., 271 bl., dat. *Marts 1923*)
A Sign., rettet renskr., bl., dat. *Marts 1923* i Jens Borks eje
Optr. *Gj* 28-29

V

A Tilføjet: (*Til Politiken*)
V, 1: *Imens* < d.s. < *Men uden Frugt*
V. 1: *Aarets svundne* < d.s. < *Tidens*
Ml. IV og V markeret afstand m. tre asterisker, senere overstreget

K

Albert Gottschalk

M

Forlæg: *Pol.* 4.10.1930. Digtet tilføjet flg. oplysning: *I Anledning af Albert Gottschalk-Mindeudstillingen, som aabnes i Dag i den Frie, har Sophus Claussen sendt os dette Digt.*

NKS 1340, 8°, XVII, 103 (fragment)

Optrykt i katalog over AG-mindeudstillingen i Den Frie, okt. 1930 v. Viggo Madsen og Poul Uttenreitter, samt optrykt i *Gj*

K

Om SC's forhold til AG: se *Pi* II 147 m. henvisninger samt SC's art. i *Pol.* 26.10.1930: *Om Albert Gottschalk*

Lolland og Falster

M

Forlæg: *L-F.F.* 14.4.1931

Digtet bringes under hovedoverskriften: *Sophus Claussens sidste Digt* og er tilføjet flg. oplysning: *Faa Uger før sin Død skrev Sophus Claussen dette Digt til et Værk, som skal omhandle de danske Landsdele. Sophus Claussen var opfordret til at skrive et Indledningsdigt til Afsnittet om Lolland og Falster. Digtet blev ikke benyttet i det pågældende værk: Danmark. Red.: H. V. Clausen (1930-1935)*

NKS 1340, 8°, XVIII, 109 (udk. fra 1930-1931)

NKS 2732, 2°, III (avistrykket)

Optrykt i *Ekstrabl.* 15.4.1931

272

K

Udgaard, if. nord. mytologi jætternes borg i Jotunheim

Paternoster, fra lat. pater noster, vor fader; bønnen "fadervor"

Udgaardsloke, jætternes hersker i Udgård

Fenris, if. nord. mytologi Lokes barn: et uhyre i ulveskikkelse, der lå bundet i underverdenen, men skulle slippes løs v. Ragnarok

de gamle Sagn, f.eks. den isl. historieskriver og digter Snorri Sturlusons Edda (o. 1220) og forskellige af den ældre Eddas gudekvad (nedskr. i 1200-tallet), der fortæller om asen (: guden) Tors rejse til Udgaardsloke, hvor han sættes på en række prøver, bl.a. brydes han m. Udgaardslokens gamle fostermoder *Ælde* og tvinges i knæ, netop fordi han kæmper mod - ælde

Ydun, Idun, i den nord. mytologi den gudinde, som vogter de æbler, der holder guderne evigt unge

Thurserne, jætterne

Kom, min blodvarme Pigelil ...

M

Forlæg: *Ny Jord*, jan.-juni 1888 p. 262-278 (i brevnovellen *Højsang*; senere optr. som kap. XVIII i *UB 2*)
NKS 1340, 8°, IV, 21 (usign. renskr., bly., dat. 21.1.87 m. titlen *I Feber*)
Coll. Sml. 114, 4°, 3 (trykms. m. enkelte rettelser t. *Højsang*)
A UB 2 297

V

A III, 3-4 > *Det er som i Drømme, en slimet Snog*
... efter mit Hjærte

.....

K

Slangebilledet, jf. den samlede efterskrift s. 353 f.

Aandsbrødre

M

Forlæg: *Ny Jord* III, 1889, p. 287-288 (dat. 1885 og sign. *Antonius Gynt*) 273 A NKS 1340, 8°, IV, 21 (usign., rettet renskr., bl., dat. NOV. eller Dec. 1887)
Coll. Sml. 114, 4°, 1 (renskr., bl., dat. 1885, sign. *Antonius Gynt*, overstr. *Sophus Claussen*. Forlæg for *Ny Jord*-trykket)

V

A Titlen < [?:] *Ægirs Gilde*
V, 4-6 < "*Du vældige Solgud, din Sol er af Pap*"
VII, 4: *højtideligt* < *storstilet*
VII, 6: *kongeligt* < d.s. < *pragtfuldt*
Efter XI flg. str.: *Saa snakkedes op, saa snakkedes ned og da de skiltes enhver var vred*

K

Ægirs Gilde, SC hentyder til den flere steder i den norrøne litt. omtalte episode (f.eks. i *Lokasenna*), hvor guderne holder gilde hos jætten *Ægir*
Solgud, i fortællingen om *Ægirs* gilde bliver bl.a. solguden *Heimdall* spottet af *Loke*, der er halvt af gude- og halvt af jætteeæt
Alf, i digtet om *Ægirs* gilde omtales alferne som en gudeslægt synonymt for vanerne
ingen Sind, aldrig
hvordan en Solstraale lader sig fange!, 1861 oversattes *A Trap to Catch a Sunbeam* (1849) af Mathilde Mackarness (1826-1881) under titlen *Hvorledes man fanger en Solstraale?* som første bind i en udgivelse af forfatterindens såkaldte *The Sunbeam Series*, afsluttet 1890. De sentimentale fortællinger gav anledning til udtrykket "en solstrålehistorie". - SC alluderer måske også til den populære forfatter Sophus Schandorphs *Fra Isle de France og Fra Sorø Amt* (1888): *Forstanden havde lært dem at fange en Solstraale fra Majestætens Øje* (p. 8). Muligvis kan SC også hentyde til Sophus Michaëlis. SM kaldes af Vilh. Andersen for *en Soldyrker* og "*Parnassist*" (*Illustreret dansk Litteraturhistorie* bd. IV (1925) p. 622)
forsætter, hensætter
Et lignende litteratursatirisk digt "*Zu den Hunden übergegangen*" af SC tryktes *Ny Jord* II, 1888, p. 165-168

Alliance

M

Forlæg: *Taarnet*, okt. 1893, p. 44-45 (dat. *Paris 1893*)

A NKS 1340, 8°, VI, 30 (udk. samt sign. renskr., bl., dat. 13.2.93)

B NKS 3633, 4°, I, 2, 65-66 (udat., usign., rettet renskr., bl.)

NKS 3634, 4°, I, 3 (tidsskrifttrykket indklæbet i trykms. t. AP. Sidste str. overstreget)

C AP 77-78

DS 146-149 (indledt m. uddrag fra AP)

V

A Titlen < *En Kvinde nordfra*

I, 3: *har (...) op < talt norsk og talt dansk*

II, 6: *Andagt < Guddom*

III, 3: *blide < blonde*

V, 1: *svulmende < moden*

VIII, 3: *Livshaab < Lande*

VIII, 6: *... < til Norge*

B Titlen < *Mlle -d*

C I, 4: *en Lygtepæl < hver Lygtepæl*

I, 5: *hvide Skiver > venlige Skiver*

II, 5 > *En Verdensstad for os! hun sad ved min Side;*

III, 1: *Vi > Hun*

III, 1: *vore > hendes*

III, 2 > *en Tredjes Lykke ... maaske ... hun knuste*

III, 4: *sig udgød > da blomstrede*

IV, 3 > *vi saa' paa en Sandsten en Bronze-Trold*

V, 2: *og > Men*

VI, 2: *til min Søvn! > og vor Søvn!*

VI, 5 > *(Er det mig, hun har elsket og søgt i det raske*

VI, 6: *Minut > Sekund*

Sidste str. udeladt

K

Kvinden nordfra, svarer i *FR* til *Julia*

dobbelt Mand, jf. *Pi II Gensynet* og *Rom* s. 195

Luxembourgshaven, park i Paris m. flere berømte statuer, bl.a. Medici-fontænen m. Ottin's skulpturgruppe *Acis* og 275 *Galatea* overvåget af kyklopen *Polyfem* (1852). Skulpturen er gengivet som frontispice i AP. Se evt. desuden Willumsens bagtæppe til opførelsen af *Frøken Regnvej*, foråret 1927 (i SC's atelier) afbildet i *GJ* p. 11

Châblis, tør, hvid bourgognevin

Str. IV cit. AP 153

L

HA 50 ff

BHJ 75-78

Aage Henriksen i *Vindrosen* 4 (1964) p. 34 f.

Envoi de Prince

M

Forlæg: *Taarnet*, juni 1894, p. 84

A NKS 1340, 8°, VI, 31 (sign. renskr., bl., dat. 12.7 (< 6 eller) 1893)

B NKS 3633, IV, 20 (udat., usign., rettet renskr., bl.)

V

A U.t.

Til Chr. X < Til Kong Chr. X, endnu Prins

I, 2: *Rige og < til en fjærn*

II, 2: *som Ubefæstetheden* < d.s. < *Og er for Land og Fæstning*

II, 3: *knap* < *kun*

II, 3: *Bønder* < d.s. < *Rigsdagsmænd*

III, 1 < *Dog alt hvad Skønt/var. Men alt det skønne, Prins, er (< blir) kvalt af onde Tjørn*

III, 2: *Gud ved: en Smule* <, og *det, jeg kalder*

IV, 1 < *Tag dette Haandslag, Prins/var. denne Drøm og Hilsen/var. indtil da et Haandslag som et Symbol*
B U.t.

I, 2: *Troskaben/var. og Aanden*

I, 4 < *jeg vier disse Rhythmer til en Prins./var. min Bog jeg vier med dette Knæfald for en Prins.*

Str. II ses i flere varianter; flg. kan citeres:

Hvor Officerer knejse, Hofmænd bukke,

hvor vadmelsklædte Demokrater mukke 276 hvor [?:] værnet danner Laas og Lukke

og Vang og Vænge er en Konge-Vugge

K

Envoi de Prince. En *Envoi* (tilegnelse) er i fr. balladedigtning betegnelsen for den sidste str. på 4 verslinier, som dedicerer digtet til en el. anden, først og fremmest en fyrste

Chr. X (1870-1947), konge fra 1912. Barnebarn af Chr. IX, konge 1863-1906, der under den politiske strid 1870- 1894 gentagne gange tog åbent parti for Højre og ministeriet Estrup og som følge deraf blev genstand for stærk misstemning. Provisorietiden (se bd. I s. 140 f.) endte 1894 m. et forlig ml. de moderate fløje indenfor de to partier Højre og Venstre, og Estrup gik af. En mulig tolkning kunne se digtet som en reaktion på dette forlig

Koncerten/Bryllupper og Fester [II]

M

Forlæg: *Taarnet*, juni 1894, p. 88

NKS 1340, 8°, VI, 30 bis (udk. fra o. juni 1893)

NKS 1340, 8°, VI, 31 (usign. renskr., bl., dat. *Begyndt i Paris Sommer 93 fuldført i Rapallo 6 Juni 94*. Titel: *Koncerten*)

NKS 1340, 8°, VII, 34 (usign. renskr., bly., dat. *finito a Rappallo 6.6.94*. Titel: *Koncerten*. I øvrigt ingen ændr.

Jf. *Bryllupper og Fester* [I] s. 289)

A AP 83

Optr. DS

V

A Titlen > *Bryllupper og Fester*

Undertitel: (*Noces & Festins*)

II, 2: *nyklædt* > *lysklædt*

II, 3: *det Blik, hvis ømme Glød* > *det ømme Blik, hvis Glans*

II, 4: *søde* > *nye*

III, 2: *Dragt ...* > *Dragt,*

IV, 3: *Haand, saa* > *Haand - da*

K

Noces & Festins, fr. bryllup og festmiddage. Normalt staves: 277*noces*. Udtrykket refererer til Paul Verlaines digt: *Nos repas sont charmants ...*, *Odes en son honneur* nr. XIII, udg. maj 1893. Digtet tryktes første gang i *La Plume*, 1.1.1893 under titlen: *Noces et Festins* (se Paul Verlaine: *Oeuvres poétiques complètes*. Édition de la Pléiade, 1962, p. 776 og 1282). Titlen viser igen tilbage til Victor Hugo: *Noces et Festins* i *Les Chants du Crépuscule*, 1835

Pariserinde

M

Forlæg: *Taarnet*, juni 1894, p. 89
NKS 1340, 8°, VI, 31 (usign. renskr., bly., dat. 4.5. [1893] (A), samt udat., usign. renskr., bl.)
AP 64
Optr. *EoF*

V

A II, 3-4: *saa (...) Ørkner < saa for mit Blik det sortner // og jeg staar ivrig som en maalløs Portner/var. Jeg skuer Himlens Dør. Ak hvem der blot var Portner!*
IV, 3 < *og sælger sig hver Nat for nogle Skilling*

K

Skymulm ..., jf. 2. Mos. 19, 18
Kanaans Land, det forjættede land, som israelitterne ikke måtte betræde. P.g.a. deres afgudsdyrkelse var de henvist til at vandre i ørkenen i 40 år (4. Mos. 14, 20-38)
en Trone værd, ref. til det foregående prosastykke i AP: *Blødende Rose*, der handler om, hvorfor Antonius' ven i sit forhold til Rose opgiver al alvorlig Kørsel i Paris

Din Ungdom var som Natten ... /Til Johannes Jørgensen

M

Forlæg: *Taarnet*, juni 1894, p. 90
A NKS 1340, 8°, VI, 30 bis (usign. renskr., bl., dat. 24.6. 93)
B AP 105
Sign. afskrift af B-formen, bl., dat. *Paris*, 24.6.96 indklæbet i dedikationseks. til JJ sm.m. tegning af vennen, dat. 3 Dec 1894: se Niels Houkjær: *Da Symbolisterne 278 mødtes på Guldkuren*, *Kristeligt Dagblad* 16.5.1979.
Digtets datering påfaldende. I Frans Lassons øje
Optr. *JS* 151

V

IV, 1: *Kunstens < Konstens* (af udgiveren p.g.a. A og B)
II, 3: *min Ungdoms Hus < mit Ungdomshus* (af udgiveren p.g.a. A og B)
A Titlen < *Til Johannes Jørgensen*
I, 1: *Natten < Længslen*
I, 4: *vaagned glad hver < d.s./var. drømte om en*
II, 1: *En Nattegæst med < d.s./var. Saa stum som bar du*
II, 2: *lyse < d.s. < glade*
III, 3: *Da fandt jeg dine < d.s./var. Du foretrak de*
IV, 1: *Tegn (...) Møde < Brev fra/var. Kort til Kunstens Kammer*
IV, 3 < *end nogle fælles Haab og Fortids Flammer/var. end Mindet om en fælles Fortids Flammer*
B Titel: *Til Johannes Jørgensen*
I, 2: *skumringsdunkle > skumringstyste*

K

Johannes Jørgensen, se He VI 163 samt navneregistret
forbløde, jf. *DJ* III 188
Verdens Vægt paa Ryggen, jf. *Pi* II *Sommer*. I billedet indgår elementer fra Atlas-figuren, der som straf må bære verden på sine skuldre, Ahasverusskikkelsen, der pga. sin forbandelse af Jesus på vej til Golgatha må vandre til dommedag, og Christoforus, der bærer Jesusbarnet på sine skuldre

L

BHJ 78

Nu kommer Natten .../Natten

M

Forlæg: *Taarnet*, juni 1894, p. 91

A NKS 1340, 8°, VI, 31 (udk. samt usign. renskr., bl., dat. 1.7.93, u.t. (A); desuden udat., usign. renskr., bl., tilføjet m. bly. *Til Herman Bang*)

B AP 74

V

A Str. II og III:

279

*Vi søgte tit nok Bunden af en Flaske
og Sejren ved en blodvarm Piges Side;
i Nat vil Kongen selv vi overraske.
Op alle Svende, vi har langt at ride.*

*Han sover, kun af hundred Mand bevogtet,
et Steds ... vi ejer Riget, hvis han findes.
Den kækkeste skal være Prins for Togtet.*

B Titlen: *Natten*. Dedikationen udeladt

II, 3: *gaar ... > gaar,*

IV, 2: *Vejen > Vejene*

K

Herman Bang, se Dj III 187 f., DV IV 22 f. samt navneregistret

Døden. De forestillinger, SC knytter til begrebet, kan evt. belyses af efterskriften til Dj III 164, DV IV 163, Fa V 122 og 130 f. og f. eks. dette bd. s. 291

Sonetten er i AP placeret lige før afsn. *En Verden af Digtere*, som Antonius ledes ind i af dryade- el. museskikkelsen Sylvia Delaplanche

Tronprætendent/Sonet til Fabius!

M

Forlæg: *Studenterbladet* 15.11.1894

A+B NKS 2172, 2°, II, 1, 97 (sign., rettet renskr. (A), bl., dat. *St. Margherita Ligure* 9.9.94 samt udat., sign., rettet renskr., bl. (B))

Coll. Sml. 4°, 114, 1 (sign. renskr., bl., se oplysninger til - *Det tabte Paradis* - Trykforlæg for *Studenterbladet*

NKS 2172, 2°, II, 3b, 1 (rettet korrekturark til *Sang af en Vejfarende* (se s. 307) og *Tronprætendent*)

NKS 2175, 2°, II (sign. renskr., bl., dat. (*Linier til Johannes Jørgensen 1894. S.C.*) Forlæg for C)

C Ft 54

Optr. *L-F.F.* 3.6.1927: *Sonet til Fabius!*

V

A I, 1-3 < *I beder mig om Ord - om skrevne Ord.*

280

*De skrevne Ark er gjort for Efterkommerne.
Sin bedste Visdom bær man ej i Lommerne.*

III, 1: *dybe Sammenhæng* < d.s. < *dulgte Verdensorden*

III, 2: *dunkle* < *dulgte* < *nye*

IV, 1: - *dette Vand for* < d.s. < *skænker jeg til*

IV, 2: *bruger* < d.s. < *lytter*

B I, 1: *skrev* (...) *paa* < d.s. < *sled* (...) *med*

I, 2 d.s./var. *dyre Papirer, mange skrevne Ord!*

I, 3 d.s./var. *Hver Vaar jeg smed mit Krads i Foraarsbækken.*

C Titlen < *Sonet til Fabius!*

I, 2: *den, hvis Visdom er kun skrevne* < *den, hvis Skat kun er uskrevne*

I, 3: *kan tabe den* < *han taber den*

II, 1: *kramme* < *folde*

III, 1: *jeg* < *vi*

III, 1-2: *dybe* og *dunkle* byttet om

IV, 1: *for* < *fra*

Efter digtet: (*Utrykt Ungdomsdigt.*)

K

Tronprætendent, person, der gør krav på tronen
gør *Ronder*, går rundt f.eks. på inspektion

Dug dæk Disk! Udtrykkets mulige erotiske konnotationer fremgår klarere i *Valfarten til Mont' Allegro*, - *Det tabte Paradis* - (optr. her s. 201 ff.) og f.eks. *Va* p. 198 ff. og *UB 2 65*

Fabius. Navnet bruges som pseudonym for SC selv; f.eks. i den i *Ft* efterflg. selvbiografiske skildring: *Fabius' Slægtstavle*. I 2. udg. af *AP* optræder en *ung Dansker* - *lad os kalde ham Fabius* - *en Ven af Antonius* og *naiv paa sin egen, egensindige Maade* o.s.v. (Den afsluttende fortælling *Ladislav* p. 193 ff.)

281

Den unge Pige i Sommerregnen

M

Forlæg: *Julebogen 1894* (1894) p. 21, red. af C. E. Jensen
NKS 1770, 2°, 1958/40 (udat., sign. renskr., bl.) Forlæg for *Julebogen*
A *Ki* 158-159
Optr. *EoF* og i *Nord-Bornholms Ugeblad* 31.7.1925 (titel: *Sommerregn*)

V

A I, 1: *Aften.* > *mørkt, og*
I, 5: *mørknes* > *aftnes*
I, 8: *vel i* > *over*
II, 2: *med* > *for*
II, 5: *ensom* > *ene*
II, 7: *løslupne* > *tusinde*
III, 1: *husker et Hus* > *ved et Sted*
III, 3: *Stunder* > *Timer*
III, 5: *leved* > *boede*

K

Baggrund: se s. 287

L

HA 68 ff.

Toscanas Elever

M

Forlæg: *Idræt* 13.12.1895, p. 886. Digtet er forsynet m. en efterskrift, et brev fra SC t. redaktøren Chr. Gulmann, hvor han begrundet, hvorfor *dette sportsfjerne Digt* om fløjte- og guitar-spil alligevel har noget m. sport at gøre. De to *Elever (...)* har gjort mere Indtryk paa mig end *Alverdens Sportspoesier og Rekorder*.
I, 2: *Pinjer < Linjer* (af udgiveren)
A Va 44-46

V

A I, 4: *Snart lyder > Da strømmer*
I, 5: *snart > da*
I, 7: *Florentinerpigen > Florentinerdrengen* (trykfejl)
III, 6: *er > er*
III, 6: ? > ! 282 IV, 3: *i > paa*
IV, 5 > *der gnaver kun Rotter og Mus* -
VIII, 3: *SomHerrenvil!* > brødskrift
VIII, 5: *Mesterjegvil!* > brødskrift
IX udeladt i Va

K

Arno, passerer gn. Firenze, før den udmunder i Liguriske Hav
Soldo, ældre ital. mønt = 1/20 lira = 5 centesimi
Strozzi, berømt florentinsk slægt, der i det hele hørte til Medici'ernes modstandere. Palads i Firenze
Michelangelo Buonarroti (1475-1564), ital. billedhugger, maler og arkitekt. I Firenze ses bl.a. kolossalstatuen *David* og Mediciernes gravkapel i Kirken San Lorenzo
Benvenuto Cellini (1500-1571), ital. guldsmed og billedhugger. Flere skulpturer i Firenze, bl.a. *Perseus*. Hans selvbiografi, først oversat til da. 1900, er en vigtig kilde for kendskabet til renæssancetiden. Omtales også Va 49
Baggrund: se s. 293. Silvio er ankommet til Firenze som første by på sin dannelsesrejse - foreløbig ligegyldig overfor den nutid, der omgiver ham, kun opfyldt af fortidens liv - billedliggjort ved byens tomme, døde paladser

Hr. Sol og Jomfru Jord

M

Forlæg: *Vagten*, 1. årgang 1899-1900, p. 294-295. Under digtet: (*Skrevet i Digterens 18. Aar, 1884*)

Sne

M

Forlæg: *Ill. Tid.* 31.12.1899
Afsn. II tr. *L-F.F.* 24.12.1898 under mrk. *Antonius*

K

Dryade, træ- eller skovnymfe

Barbarer

M

Forlæg: *Ill. Tid.* 11.3.1900 283 NKS 3633, 4°, I, 5b, 20 (udat., usign. renskr., bl.). Digtet figurerer i en sammenhæng, der sandsynliggør, at det tænkes trykt i bogform

K

Kirkegaards-Pinje, situationen har mindelser om kirkegårdsscenen i *Va* 150

Vintergæk

M

Forlæg: *Juleroser*, red. af Karl Larsen (1905) p. 33
NKS 1770, 2°

K

genne, dialektpræget ord, der enten kan betyde hindre eller jage på
I brev af 30.4.1905 til *Hr. Professor Karl Larsen* skriver SC: *Hermed følger paa Datum og Klokkeslet de bestilte Vers om Vintergækken. Emnets Storhed har forledt mig til at anvende Eftertanke, og der findes saaledes to Variationer af de to Slutningslinier.*
Den anden Variation lyder som saa:

"men ej Gækkeviser
hos en gammel Gæk"
Og hvis De hellere vil benytte den, maa De gerne
Deres ærbødige (sign.)
Brevet i Jens Borks eje

Jeg sad med den vilde Lilian

M

Forlæg: *Ugens Tilskuer*, 23.12.1910, p. 101. Digtet er dat. *Paris 1910*
NKS 2172, 2°, II, 1, 65 (udat., sign. renskr., bl.)

K

Leda, if. den gr. mytologi dronning af Sparta, som havde et kærlighedsforhold til Zeus, der opsøgte hende i en svanes skikkelse

Sfinx

M

Forlæg: *Sort paa Hvidt*, 11.5.1918, p. 16 284 A NKS 2172, 2°, II, 1, 91 (usign., rettet renskr., bl., dat. *Paaske - Pinse 1918*)
Gj 23

V

A III, 3: *Ynde* < d.s. < *Styrke*

K

Tram, egl. sporvogn; forkortelse for trambus: bus

Kinden hvid af Nat og Vaar. Det modsætningsfyldte billede er et gennemgående motiv i forfatterskabet, jf. blot *Hv VII Høvdingdød*

Engel (...) *Paaske*. SC spiller tilsyneladende på den dobbelthed, som påskeenglen repræsenterer i GT, hvor den dels straffer (ægypterne), dels udfrier (israelitterne)

Paaskeoffer, dels om påskelammet i GT (2. Mos. 12,21 ff.), dels om Krisrus i NT (1. Kor. 5, 7; Johs. 1, 29 o.a.st.)

For hans Kraft i Overflod .../Til Georg Brandes

M

Forlæg: *Quod Felix* 4.2.1927, p. 85

A Acc. 1981/143 A3 (usign. renskr., bl.)

B Acc. 1981/143 A3 (udk. samt udat., usign. renskr., bl.)

C Acc. 1981/143 A1 (kladde til brev til GB efter 12.9. 1915 samt udk. og usign. renskr., bl.)

NKS 2172, 2°, II, 1, 96 (usign. renskr., bl., fremmed hånd, dat. Sept. 1916)

Pol. 6.2.1927

GJ 35

V

A Titel: *Til Georg Brandes (efter d. 12 Sept. 1915)*

B Titel: *Til G.B.*

C Titel: *Til Georg Brandes*

II, 3: *Drømmens* < *Aandens*

II, 4: *Lysets* < *Lykkens*

K

Digtet blev bragt som en hilsen til GB i anledning af dennes 85-årsdag 4.2. Om SC's forhold til GB se *He VI* 164 samt navneregistret. Digtet er oprindeligt skrevet som SC's tak for GB's lykønskning 12.9.1915. GB's svarbrev af 18.9.1915 i familiens eje, kladden i Brandesarkivet

285

Tilegnelse

M

Forlæg: *UB* 1, placeret før *Frøken Regnvejr*; i *UB* 2 efter titel og personliste. Under *Tilegnelse* læses: *København, Oktoberaften*, i *UB* 2 ændret til: (*En ung Mand træder frem i Tusmørke*)

Frøken Regnvejr, som SC selv kalder et *lyrisk Forspil*, tryktes første gang i *Tilsk.* april 1894, dog uden *Tilegnelse*

NKS 3634, 4°, I, 1 (udat., usign. renskr., bl., fra efteråret 1888; 15 str. m. titlen *Kaminild*)

K

Pan, se *Dj* III 194 og *He* VI 163

Artemis, se *He* VI 166

Foraars-Regntiden

M

Forlæg: UB 1 101-102

NKS 1340, 8°, IV, 23 (udk. fra 23.2.1889 sm.m. udk. til UB)

A NKS 1340, 8°, V, 25 (udat., usign. renskr., bl. fra efteråret 1889)

B NKS 3634, 4°, I (udat., usign. renskr., bl.)

Optr. UB 2 109-110 m. flg. ændring: II, 7: *Vigner > Vinjer*

V

A+B: Titlen < *Foraars Regntiden (fransk Højlands-Profil)*. Undertitlen senere overstr. i B

K

Baggrund: Hovedpersonen Erik Kølby, der er journalist i provinsbyen Aasum i Jylland, er forelsket i den tilbageholdende borgerpige Margrete. I denne stilstandsperiode indleder han et forhold til den modne fru Kruse - men har nu til sinds at forsage hende. Spændingerne opløses imidlertid, idet Erik oplever, at den hæmmede eros udløses i fantasibilleder og vers

Vigner, vingårde

Skure, fure

brudte, jf. *Alliance* IV, 6 s. 120

L

Aage Henriksen: *Det guddommelige Barn* (1965) p. 111 f.

286

Til Erik Kølby

M

Forlæg: UB 1, anbragt som efterskrift

A NKS 1340, 8°, VII, 34 (udk. samt usign. renskr., bl., dat. *Nizza 22 Sept. 1894*, jf. tidstavlen)

B UB 2

V

A Titlen < *Forfatterens Efterskrift til Erik Kølby*

I, 3: *Aandens < Ordets*

II, 3 < *Man saa dig trække Kjolen af en Frue* (således også i UB 2 306)

B Under digtet tilføjet: (*Efterskrift til Unge Bander 1894*)

IV, 3: *Fødselsvér.* > *Fødselsvér ...*

K

Baggrund: jf. note til forrige digt. Pga. sine venstre-radikale meninger nægtes Erik adgang til byens *Foreninger* og hentes til forhør af byens *Borgmester* og dommer pga. sine forargelige noveller vendt mod Højre og de blå gendarmere. Det lykkes ikke dommeren at få Erik til at røbe, hvem der er forfatter til den famøse, anonyme historie om *Skarpretteren* alias gendarmløjtnanten *omkom under lange Fødselsvér*, jf. at forliget ml. Højre og Venstre blev indgået 1.4.1894, se note s. 276

L

Aage Henriksen: op. cit. p. 108 ff.

Til Kitty

M

Forlæg: *Ki 5*; uforandret i *Ki 2*. Begge dat. *Siena, April 94* Udat., usign. renskr., bl., i familiens eje (identisk m. bogtrykket) A NKS 1340, 8°, VII, 33 (udk. samt usign. renskr., bl., dat. *Siena 1.4.94*) B Breve til Karen Topsøe, Det kgl. Bibl. 1983 (brev, dat. *Siena 1. April 1894* samt renskr., bl., dat. *1.4.94*)

V

A Titlen < *Tilegnelse til "Kitty". Til En*

III, 1: *ej blot ved < d.s./var. ved mér end*

III, 3: *Men drømmende < og drømmende/var. men 287 hvilende*

IV, 1: *(vi lader nu < -uden at falde/var. (vi to lader falde*

IV, 2 < *i Fællernes Nid) -/var. den daarlige Strid)*

IV, 4: *var < leved*

B Titlen < *Til En*

I, 2: *tror < ser*

I, 4 < *blandt Plankerne her!*

II, 1: *,foruden <- mer end*

III, 3: *drømmende < hvilende*

I brevet, der også citeres s. 348, beder SC Karen Topsøe læse et *Slags Korrektur* på digtet - og spørger: *Foretrækker De i første Vers f.Ex.: end Mennesker tror // (endskønt du blev Foraarsduften, // hvori jeg bor!) // Jeg holder nu af "Plankerne", hvor slet de end rimer og hvor sært de maa virke paa en mere regelmæssig Organisme end min.*

K

Baggrund: Kitty ligger i forlængelse af *Unge Bander*: Hvor Aasum m. føje kan ses som Horsens, er romanens nye lokalitet Odshavn et billede på Nyborg. Med SC's egne ord til Georg Brandes beskriver den lyriske fortælling et ganske ungt, men allerede halvt afblomstret *Kunstmenneske - Kunsthistoriker - og skildrer Opløsningen af det Kærlighedsforhold, der tidlig har opfyldt hans Tilværelse med sin Foraarsduft*. Dernæst citeres digtets 3 sidste strofer, den gradvise desillusion for tilsidst at vise hans *Smærte i fjærne, drømmeagtige Perspektiver, (...) levende i sin "fine Blanding af Foraar og Forfald"* (brev dat. Rom 9.5. 94; Brandesarkivet)

Digte fra Antonius i Paris

Baggrund: *Antonius i Paris* fortæller om den naive Antonius' færd i Paris blandt digtere og piger og om naivitetsens død, da hans tro på en direkte overensstemmelse mellem hans forestillinger og verden bryder sammen og erstattes af en erfaring om 288 den besættende og iagttagende lidenskab, der er forbundet med forelskelsessituationen, og som bl.a. kan finde sin tilfredsstillelse gm. kunst, jf. frontispicen i *AP*, omtalt i forb. m. *Alliance*

Bogen er sammenskrevet af aviskorrespondancer til *Po!* 1892-1893, nogle nye kapitler især om tilstanden efter naivitetsens død og endelig af den samling digte, som bringes her s. 150-160; se dog s. 120 og 123-126. I bogen er de placeret mellem korrespondancerne i et sindrigt symbolmønster. De fleste af digtene er et par år senere end de begivenheder, der fortælles om i aviskorrespondancerne. 2. udg. af *AP* har samme paginering som 1. udg. Det ufuldstændige manus. til *AP* ses i NKS 3634, 4°, I, 3; Célimène-digtene i NKS 1340, 8°, VII, 35, jf. s. xxx

Indbydelse til Rejse

M

Forlæg: AP 1-3

NKS 1340, 8°, VII, 35 (udk. fra 1895)

NKS 3633, 4°, I, 2, 5 (udk.)

A NKS 3633, 4°, I, 2, 67-68 (udat., usign., rettet renskr., bl.)

V

A IV, 1: *Kys < Gunst*

X, 2: *dø med en Grund < d.s. men kursiveret*

XII, 1: *vinde < finde*

XIII, 2: *vi hende siden < d.s. < synge mit Savn i*

XVIII, 2 < d.s. < *Vi vil gengive al Ting den første Værdi.*

AP 2: VI 2: *særskilt > særligt*

K

Indbydelsen gælder forsåvidt både Paris (AP) samt Rom (Va), jf. at SC havde tænkt sig bøgerne udgivet sammen

første Værdi, se Jan Sand Sørensen i *Sophus Claussen - en studiebog* (1977) p. 20-22

I 2. udg. af Va (se s. 293) gengives på omslagets forside en tegning af SC til *Indbydelse til Rejse*, hvoraf enkelte str. citeres blandt illustrationsudkastene (i NKS 3634, 4°, I, 1, 3) 289 Cit. i *Musketerer, L-F.F.*

25.7.1895, sign. *Proteus*

Str. VIII cit. Lø 183

Str. X cit. Lø 118

L

BHJ 60 ff.

Romansk Verden

M

Forlæg: AP 15

K

Carmen, opera (1875) af franskmanden George Bizet (1838-1875)

Rimerier under Vejs

M

Forlæg: AP 23-25, sign. *Antonius*. Digtet først trykt i *Naive Breve, Pol.* 28.11.1892, sign. *Antonius*, men da det altså ikke har været trykt som særskilt digt, placeres det her. Avistrykket indklæbet i trykms. t. AP i NKS 3634, 4°, I, 3

K

Baggrund: *Antonius* har været stedt i en stor *Fare* i Boulogneskoven udenfor Paris, men befinder sig nu frelst i en forstadsbeværtning, hvor han *til Straf over [sig] selv og for at advare andre mod dansk Fantasteri* skriver dette digt

Libanons Taarn, i GT et udtryk for kvindelig skønhed, se f.eks. Højsangen 4, 4 og 7, 4
sou, ældre fr. kobbermønt = 5 centimes

Bryllupper og Fester [I]

M

Forlæg: AP 39

NKS 3633, 4°, III, 2, 17 (udk.)

NKS 2172, 2°, II, 1, 54 (udførligt udk., bl. og bly., tilsyneladende fra sommeren, evt. sept. 1894, jf. var. til *Den skønne Propaganda* s. 290, og til *Bryllupper og Fester [II]* s. 276)

NKS 1340, 8°, VII, 35 (udat., usign. renskr., bl., fra 1895)

Titlen < *Paris*. III, 3: *Fe < Barn*

NKS 3634, 4°, I, 3 (udat., usign. renskr., bl.) Titlen < 290 *Paris*. III, 3: *Fe < Tøs < Barn*

Optr. DS

K

Nopces & Festins, se s. 276

Fryne, er f.eks. et øgenavn til den berømte gr. hetære Mnesarete, der har været model til Praxiteles' og Apelles' Afrodite-statuer. Navnet blev også brugt om en forførende og letsindig kvinde

L HA 91

Simplicitas

M

Forlæg: AP 51

A NKS 1340, 8°, VII, 35 (usign. renskr., bl., dat. 6.10.94 Paris)

V

A Titlen < *En Velgørerinde*. Tilegnelsen mangler

II, 1: *Lader < Væsen*

II, 2: *tvær < kry*

III, 2 og 3: De to subst. ej kursiveret

K

Simplicitas, lat. enfold, naivitet

Tilegnelsen refererer til det foregående prosakapitel i AP: *Den Nysgærrige*, en dialog ml. Antonius og en *nysgærrig Kvinde i Danmark*

Den skønne Propaganda

M

Forlæg: AP 123. Efter digtet: (*Nizza*). Jf. tidstavlen

A NKS 2172, 2°, II, 1, 54 (udførligt udk., bly. m. tilføjelsen *Nizza*, sandsynligvis fra 21.-22. sept. 1894)

AP 2 har efter *Nizza* tilføjelsen 1894

V

A Titlen < *Georg Brandes*

I, 4: *var det Maal < er den Plan*

II, 1: nye < "nye"

II, 1: kan slides < har slidt sig

II, 2: Ideen < Metoden

III, 1: Forsken < Søgen < Sandhed

III, 2: vor Nutid < vi 291 III, 2: nye < nye bedre/var. alle Vegne

K

Georg Brandes, se He VI 164 samt navneregistret

Hæve Problemerne til ny Debat, se Tr. II 304

Baggrund: digtet er placeret ml. to prosaafsnit, der begge beskriver den ny tids poesi og poeter: Paul Verlaine og digterne omkring det litterære tidsskrift *La Plume*. Dernæst følger *Den ny Poesi* (se s. 264), der danner optakt til *Efterskrift til Antonius' Optegnelser*

Portræt af Foraaret

M

Forlæg: AP 142

A NKS 1340, 8°, VII, 35 (udførligt udk. dat. *Søndag 10. Februar 95* samt udat., usign. renskr. (A), bl.)

V

A Titlen < d.s. < *Magnetisk Søvn*

I, 2: der dufter < som dufter/var. og læser

I, 4: Sultans Favorit < yndig Odalisk

II, 4: blodig < d.s. < grusom

K

Baggrund: Denne samt de to følgende sonetter hører til den ikke mere naive Antonius' efterladenskaber: skrevet til en koketerende, men samtidig blond og kysk og kedsommelig engelsk Frøken (...) paa en Flugt, han foretog bort fra Paris med alle de nordiske Sorger i Kufferten. Læs dem og bliv bedrøvet over spildte Haab, unyttig Elskov! (AP 141) På det biografiske plan er de knyttet til forholdet til Karen Topsøe, jf. Dj III 168 og 184

Judith, se Dj III 206. Udover henvisningerne dér, jf. AP 185: *De to Søstre paa Montmartre*, hvor den ene søster, som en Judith fra Montmartre i stedet for erotisk lyst bringer sin elsker død ved at skille hoved fra krop. Aizelins statue omtales NKS 1340, 8°, VI, 30. Yndet motiv i tidens kunst parallelt m. gengivelser af Salome m. Johannes Døberens hoved på et fad, jf. f.eks. *Taarnet*, juni 1894, p. 93 og 99 ff.

Dryade, skov-, trænymfe

292

Hvide Løgne

M

Forlæg: AP 143

A NKS 1340, 8°, VII, 35 (udførligt udk. samt usign. renskr., bl., dat. *Paris 18-20-10-94*)

V

A U.t

II, 2: selv om du fordærved < d.s. < skulde glad fordærvet

II, 3: dit unge Liv! < d.s. < dit Liv for mig.

III, 1: *Thi (...) vist < d.s. < Jeg vilde bragt dig Lykke, vist*

K

Rom, jf. baggrunden for *Valfart* s. 293

"*Italiens hundred Byer*", Va 47, hvor det hedder: *Italien har hundrede Stæder, og i hver af dem findes eet Hotel eller Gæstgiveri, som hedder "Italiens hundrede Byer" - Cento citta d'Italia - Silvio boede i Florens i de Hundrede Byer*

Italien

M

Forlæg: AP 144

A+B NKS 1340,8°, VII, 35 (usign. renskr., bl., dat. 8.2.95 (A) samt udat., usign. renskr., bl. (B))

V

A U.t.

I, 1: *kvidred (...) og < kvidrede din Højsang efter*

III, 1 < d.s. < *Hun gav mig til min Pilgrimsfærd et Bælte,*

III, 2: *spændt < d.s. < bandt*

IV, 3 <- *Ræk mig min Brynje, Elskede, og Døden!*

B U.t.

IV, 3: 1. del af sætn. ej kursiveret

K

Litani, egl. katolsk kirkebøn, oftest udført som en vekselsang ml. præst og menighed; spec. om bønnen *Kyrie eleison* (Herre, forbarm dig); overført om klagesang

Rom, jf. forrige digt

Døden, jf. evt. s. 279

293

Digte fra Valfart

Baggrund for *Første Bog*. Som nævnt s. 279, åbnede der sig for Antonius en kløft ml. drøm og virkelighed i det kærlighedsforhold til museskikkelsen Sylvia, der dels forlod ham, dels samtidig førte ham ind i *En Verden af Digtere*. I romanen *Valfart*, der må læses i forlængelse af AP, forsøger hovedpersonen, den sandhedskærlige ingeniør og brobygger Silvio at forbinde de således adskilte verdener. I *Første Bog*, første del: *Silvios Løgne* har han i Paris mødt den smukke, men tilbageholdende Célimène, og i mødet m. hende bygger han sin første bro: ml. sin *inderste Tanke* og hendes bevidsthed. Drøm og virkelighed glider her sammen på den måde, at han ikke nøjagtigt ved, om han i sin euforiske forelskethed befinder sig i virkelighedens Paris el. er til stede *ved et (...) længst forglemt Gæstebud i Ekbatana* sm.m. sin elskede. Sjæl knyttes til sjæl - og således forestiller Silvio sig da også syndefaldet overvundet: *Vi er Gudernes Børn (...)* *Mod os har Djævelen paa Forhaand tabt enhver Proces*. En mere jordisk virkelighed trænger sig imidlertid på; Silvio forlanger *at elskes paa Menneskevis*, men da dette afslås, forlader Silvio Paris for at rejse til Italien med det ene ønske at lære at bygge en ny og mere stabil bro - en bro, hvor højt og lavt, ydre og indre, forenes

Anden del: *Højere end Alperne - dybere end Middelhavet* beskriver denne længsels trange vilkår i en omverden, der ikke korresponderer m. Silvios forhåbninger, der er stemt exceptionelt højt op i savnet af og mindet om den kvinde, der bragte hidtil ukendte kræfter frem. Det videre forløb skildres i den sammenhængende blok af prosadigte i første bogs tredje del: *Siena-Rom*, her s. 167-199

Der henvises én gang for alle til:

Claussen, Sophus, *Sophus Claussens Lyrik* :, 1982-

Aage Henriksen: *Det guddommelige Barn* (1965), kap. *Pavens madonna* p. 105-148

Sophus Claussen - en studiebog. Udg. af Dansk Lærereforening v. Bo Hakon Jørgensen og Jan Sand Sørensen (1977)

Sophus Claussen: *Valfart*. Fotografisk genoptryk 1983 m. efterskrift 294 af Bo Hakon Jørgensen

Det ufuldstændige manus. til *Va* ses i NKS 3634, 4°, II, 1 (fra foråret 1894)

Saa vandrer vi over Aarets Bro ...

M

Forlæg: *Va* 13-14

NKS 1340, 8°, VII, 36 (digtet samt den prosasammenhæng, det indgår i; 1895)

Breve til Karen Topsøe, Det kgl. Bibl. 1983 (usign. renskr., bl., dat. 31.12.93 på bagsiden af SC's visitkort, jf.

Va 13: *Og under en Lygte, lænet til Kanten af en Bro skrev han med en Blyant en Nytaarshilsen til hende:* hvorefter digtet følger)

K

Cit. *Ft* 21

Ekbatana

M

Forlæg: *Va* 27-28

A NKS 1340, 8°, VII, 35 (udk. samt udat., usign. renskr., bl. og bly., fra 1895)

Håndskrifterne gengivet i *SC-MS* 6 ff.

Optr. Aage Matthison-Hansen (red.): *Nutids-Lyrik* (1899) p. 139-140, *Nyere dansk Lyrik*. Udg. af Dansk Lærereforening v. Olaf Hansen (1921) p. 41-42, *DS* og *FR* 251, hvor det forekommer som hovedpersonen Sigmunds (ikke fremsagte) prologdigt til skuespillet *Rosen*, se også *FR* 241. Oversat til ty. 1904 i *Die dänische Lyrik von 1872-1902* v. Otto Hauser (1904) p. 84-87 (sm.m. *Udenlands, Pi* II 143)

V

A I, 3: *jeg ved ej hvorfra, < (jeg ved ej hvorfra?)*

II, 2: *Vægten paa Ordet < Stadens Navn vist/var. Vægten paa Navnet*

III ej i A, men plads åben. Andetsteds i hæftet læses (bl.):

*Den By og det eneste Navn, som passer:
295 henslængt blandt Slotte og Marmorterrasser
der bagest i Persien, hvor Rosen er fra
al Verdens Vellyst: Ekbatana*

Over str. skrevet m. bl.:

Et Navn, der - som henslængt paa Marmorterrasser

Smst. skrevet m. bly.:

*Navnet, som henslængt paa Marmorterrasser
fortæller om Purpur og Pragt og Paladser*

IV, 3: *skønt (...) da, < (skønt (...) da)*

IV, 4: *bag < med*

V, 1-2 *< Men Drømmen dunkel, assyrisk og vis
blev Liv i et levende Døgn i Paris,*

VII opr. placeret efter V, men streget over

VI, 3: *sov ind i sin Højhed < i Skyggen (< sov: slettet in scribendo) sov ind*

VII, 2: *nyt og < Sum af*

VII, 3: *En Rædsel, et < et kortfattet*

VIII, 1: *Men < Og*

VIII, 2: *den < hun/var. den*

IX ej i A, men ses skrevet m. bly i forb. m. en renskr. af *Jeg skrev en Dag en Petition*, smst. som ovennævnte str. III

Blandt udk. læses: *Pampani ed uva // E la mia mamma sempre lo diceva: // L'amor del forestiere poco dura*, ordret overs. *Vinblade og drue // Og min moder sagde det altid: // udlændingens kærlighed varer kort. // forestiere* er en overs. af navnet Silvio. Linierne cit. Ki 83

K

Ekbatana. By i den oldpersiske provins Medien. SC alluderer i *Va* til Alexander den Stores erobring af det store perserrige, spec. til det gæstebud, Darius 3.'s statholder i Baktrien fyrsten Oxyartes lod foranstalte som tegn på sin overgivelse. Her lod han 30 jomfruer føre ind, blandt disse sin datter Roxane, som Alexander blev forelsket i og lod ægte 328 f.Kr. (se f.eks. i den rom. historieskriver Quintus Curtius Rufus' værk *Alexander Magnus*, 1708-udg. VIII, 4,21). Gæstebuddet fandt dog ikke sted i E., men i Gazasa. 296 Herodot (I, 98) fremhæver paladset i Ekbatana for dets pragt og skønhed. Hovedkilderne til A's felttog - i forb. m. dette digt - er den gr. historieskriver Arrianos' *Anabasis* (4. bog) og den ligeledes gr. filosof Plutarks sammenlignende biografier: *Alexanders Liv*, Dacier VI: 75. Lukian har ligeledes behandlet forholdet ml. A. og R. Se i øvrigt note t. *Maaltider i Siena*, s. 299

Roxane indtager en central plads i *FR*, hvor den dødeligt sårede Sigmund plejes af hende, mens hans muse *Rosen* tankeløst forlader ham. I SC's symbolunivers svarer disse kvindeskikkelser henholdsvis til Clara og Célimène

Syrings, fløjte lavet af flere rør; panfløjte

Kileskrift, oldpersisk skrift m. stærkt stiliserede, kileformede tegn, især anvendt i assyriske og babyloniske indskrifter bl.a. på lertavler. Tydningen voldte endnu på SC's tid sprogvidenskaben adskillige problemer *Sæder* (...) *Bedrift*, der kan f.eks. henvises til SC's forestillinger o. begreberne *Kærlighed* og *Geni*, jf. den samlede efterskrift s. 342 ff.

L

HA 93

GM 44 ff.

EAN 57

BHJ 80 f.

Chr. Rimestad: *Fra Stuckenbergs til Seedorff I* (1922) p. 87

Tom Kristensen: *Sophus Claussen* (1929) p. 13 f.

Jørgen Andersen i: *Tilskueren*, dec. 1935, p. 438 ff.

Tom Kristensen: *Til Dags Dato* (1953) p. 60-61

Hans Sørensen: *Literature et linguistique i: Théories et problèmes* (...) (1958) p. 191 ff. I Supplementum II til *Orbis Litterarum*

Villy Sørensen i: *Selvsyn*, 3. årg. nr. 1 (1962) p. 59-64

Ib Høgsbro i: *Indfaldsvinkler* (1964) p. 66 ff.

Aage Henriksen: *Det guddommelige Barn* (1965) p. 105 f. og i: *Den erindrende Faun* (1968) p. 181 ff.

Bent Nordhjem i: *Meddelelser fra Dansk lærerforening* (1966) I, 15 ff.

297

Gudinden kom en Formiddag ...

M

Forlæg: *Va* 55-56

Brev af 11.4.1894 til Karen Topsøe, Det kgl. Bibl. 1983 (str. V, 1-4)

A NkS 3634, 4°, II, 1 (udførligt udk. dat. 25.3.94)

NkS 1340, 8°, VII, 32 (adskillige, udførlige udk. fra o. 25.3.94)

NkS 1340, 8°, VII, 33 (sign. renskr., bl., dat. *Siena, Marts 94* m. titlen *Florentinsk Romance*)

V

A U.t.

Omkvædet < "Hvem bringer mig Ro," sagde Venus
Sidste str. tilføjet senere i st. f. to andre str.

K

Str. V cit. i *Et Interview om den nyeste literære Retning i Danmark* v. vennen Emil Opffer, tr. i *Nyborg Avis* 18.4. 1894, genoptr. *Taarnet*, juni 1894, p. 125-128, i uddrag i *DO* 29

Jeg skrev en Dag en Petition ...

M

Forlæg: Va 59-60

A NkS 3634, 4°, II, 1 (udat. renskr., bl., sign. m. fremmed hånd)

B NkS 1340, 8°, VII, 35 (udat., usign. renskr., bl., fra 1895)

V

A Titlen < *Vil du med* -

IV, 5 < d.s. < *Vil du med - saa hæng paa*.

B U.t.

III, 4: *anden < næste*

K

Petition, bønsskrift

Ankomst til Siena

M

Forlæg: Va 67-69

NkS 1340, 8°, VII, 36 (udførligt udk.)

A NkS 3634, 4°, II, 1 (udat., usign. renskr., bl.)

298

V

A Næstsidste afsn., efter 2. l. læses: *og smalle som kun i Oldtidens Pompeji*

K

Digtet indleder *Første Bog*, III del: *Siena-Rom. Løse Dagbogsblade*.

Før digtet læses:

(Silvio havde i sine Dagbøger for Skik aldrig at fortsætte en Linie, til Papirets Rand afbryder den meningsløst midt i. Hver Sætning eller Ordforbindelse, der udsprang frisk af hans Tanke, var ham selv som en Overraskelse, der maatte staa i en ny Linie. Ved saaledes at henkaste sin Prosa syntes Silvio, at han fik sine Rejseindtryk lettere fra Haanden.)

Om sine *Prosadigte*, se SC's brev til Vald. Vedel 6.1.1897 (NkS 4465, 4°)

terra di Siena, ital.: jord fra S., lerholdig okker anv. som gulbrunt farvestof

Dante Alighieri (1265-1321), ital. digter; hovedværk *La Divina Commedia* (ca. 1307-20), da.: *Den*

guddommelige Komædie. Værket, der er skrevet i terziner, er opdelt i tre afsn.: *Inferno* (helvede), *Purgatorio* (skærsilden) og *Paradiso*. M. Vergil v. sin side gennemvandreren digteren dødsriget, hvis forskellige grader af helvedskval skildres, fortsætter gn. skærsilden og møder v. paradisetts port Beatrice, som fører ham til den højeste salighed, jf. s. 302

Albergo Toscana, hvor SC rent faktisk boede under sit Sienaophold, der detaljeret beskrives i brev til Karen Topsøe, se s. 348

Maaltider i Siena

M

Forlæg: *Va* 70-73

NKS 3634, 4°, II, 1 (udat., usign. fragm., bl.)

Efter II følger udat., usign. renskr., bl., t. *Endnu Siena* (A)

Se i øvrigt *Palmesøndag*

I, 1-7 og II, 1-3, se det flg. digt

K

Viktor Emmanuel II (1820-1878), konge af Italien 1861-1878; 299 1860 valgt til konge i Toscana. Tanken om et frit og samlet Italien (*il Risorgimento*, genrejsningen) skabte op gm. 1800-tallet en stærk frihedsbevægelse, og sm.m. sin minister Cavour og Garibaldi lykkedes det V.E. at samle landet 1861, 1866 udvidet m. Venezia og 1870 m. Kirkestaten

Viktor Emmanuels-Pladsen, Piazza Vittorio Emanuele el. Piazza del Campo er byens centrale plads. Her ligger *Marmorbrønden*, Fonte Gaja m. relieffremstillinger.

Sodomas Fresker, fra den hellige Katarinas liv i San Domenico-kirken. Giovanni Antonio Sodoma, egl. Bazzi, var en ital. maler, der fortrinsvis virkede i Siena (ca. 1477- 1549). I Rom ses dog et af renæssancens smukkeste arbejder: *Alexanders og Roxanes Bryllup* (1514) i Villa Farnesina. Tilnavnet *Sodoma* skulle - uden sikker hjemmel - referere til hans tilsyneladende lastefulde liv

Luna, egl. by i Etrurien, men også navnet på månegudinden, der senere sammenblandedes m. Diana; på lat. betyder luna måne. I al forkortning kan der f.eks. henvises til, at Erik Kølby i *UB* egl. har forestillinger om sig selv som en Apollon-skikkelse, en solgud, men i løbet af bogen forvandles til en Endymion, den unge mand, som Selene - månen - blev forelsket i

Palmesøndag

M

Forlæg: *Va* 74-76

NKS 3634, 4°, II, 1 (udat., usign. fragm., bl., indledt af de to første afsn. af *Maaltider i Siena* samt udat., usign. renskr., bl.)

Optr. *DS*, hvor digtet indledes m. de første 11 linier fra *Maaltider i Siena*. Til gengæld er førstelinien, de 3 første afsn. samt afsn. VI og VII udeladt

K

Palmesøndag, (fest for) den dag, Jesus drog ind i Jerusalem og hilstes af mængden m. palmegrene. Den katolske 300 kirke har en særlig palmeprocession på denne dag. Palmesøndag kaldtes også Lazarus' søndag, efter den genopvakte L. (Johs. 11, 1-44); digtets førstelinie henviser nok til den fattige Lazarus (Luk. 16, 20) *Løvsalsfesten*, løvhyttefesten var opr. jødernes festligholdelse af høsten, hvor man boede i løvhytter; senere fejres den m. procession m. grene

L

GM 26

Cento cerini

M

Forlæg: *Va* 77-78
Optr. *L-F.F.* 1.11.1896

Protestantisk Vaar

M

Forlæg: *Va* 79
NKS 1340, 8°, VII, 36 (udførligt udk. fra 1895; u.t.)
Optr. *DS*

L

GM 27

Unge udødelige

M

Forlæg: *Va* 80-83

K

Porta Camollia, porten til den tredje del af Siena, der kaldes Terzo di Camollia
Frederik den anden (1194-1250), ty. kejser, konge af Sicilien, hvorfra han udvidede sin magt til at omfatte store dele af Italien. Som korsfarer lod han sig udråbe til konge af Jerusalem 1228. Ved sit hof i Syditalien udviklede han en kultur, der bestod af byzantinske, arabiske og normanniske elementer. F. var således en tidlig renæssancefyrste. Gm. giftermål 1225 m. Isabella af Brienne og personalunion ml. det ty. Kejserrige og Sicilien styrkede han trods pavens modstand forbindelsen ml. nord og syd. For god ordens skyld må det imidlertid bemærkes, at marmortavlen viser den habsburgske kejser Frederik III's indtog 301 i Siena - sm. m. sin hustru Eleonora af Portugal. Den åbenbart ubetydelige og svage kejser levede 1415-1493 og blev gift 1452 i Rom

piazza d'armi, ital. eksercerplads

Naar Ørnene parres, jf. *Pi* II *Valfart* str. V og var. cit. s. 181, hvor *Grevinden* nu er blevet til en *Hex*, der vandrer langs *Sienas Mur*. I *Lø* 143 knyttes elementerne *Sol*, *Marmor*, *Ørn* til Napoleon

Sorte Slør (...), jf. var. i forb. m. *Dj* III *Længsel efter Neapel*, cit. Addenda s. 444 f. Mht. farvernes mulige symbolindhold *Dj* III 212 m. henvisn.

Navarra, middelalderligt kongedømme mellem Frankrig og Spanien. På Frederik II's tid under fr. herredømme *Burgund*, fr. hertugdømme, der i middelalderen omfattede stort set det nuværende Bourgogne

Evangelium

M

Forlæg: Va 84-86
NKS 3634, 4°, II, 1 (udat., usign. fragm., bl.)
Optr. DS

K

Skærekiste, aflang kasse, hvori hakkelse blev skåret m. en skærekniv
Palmerne, jf. s. 299 og Luk. 19, 41
Vellugt, jf. Dj III 184
Cremona, by i Norditalien, berømt for fremstilling af violiner, cremonesere, ca. 1550-1750 bl.a. af familien Stradivari

L

GM 28

Udflugt i det senesiske Landskab

M

Forlæg: Va 87-93
NKS 3634, 4°, II, 1 (usign., udat. fragm., bl.)

K

Oxer (...) livsfarlige, evt. symbol på det animalske liv, Silvio udelukker sig fra, jf. s. 35, 305 og 348
302 nedstyrtes til Helvede, digtet indeholder træk fra nedstigningen til Helvede i Dantes *Den guddommelige Komedie*; jf. s. 298
Kvarter, 1/4 alen; 6 tommer
Toscanerinde (...) salve, jf. evt. Pietà-skildringen i Rom s. 198 og Va 173
olla paterna, lat. fædrene potte el. krukke
Horats, se navneregistret

Et løst Udkast

M

Forlæg: Va 94-97

K

Petrarcas Sonetter, se Pi II 169. Samlingen *Il Canzoniere* rummer bl. a. en række lidenskabelige kærlighedsdigte til hans elskede Laura
Chiusi, by i prov. Siena, knudepunkt på banelinien Firenze-Rom

Endnu Siena

M

Forlæg: Va 98-101
Se *Maaltider i Siena*: renskr. A

K

Ringspil, hentydn. til *Odyssen VI*: Nausikaa og hendes terners boldleg
Hexameter-Takt, det klassiske, urimede seksfodsverssmål f.eks. fra Homers *Iliaden* og *Odysseen*
"som en lille Drossel (...)", *Den guddommelige Komædie*, *Skærsilden XIII*, 122

Tizians Roser

M

Forlæg: Va 102
A NKS 1340, 8°, VII, 36 (udførligt udk. fra 1895; u.t.)

V

A Der fortsættes på næste side m. en prosaoptegn.:

Misericordia:
Jeg sprænges af denne Kløverduft
303 som kommer inde fra min Sansning
Jeg er mættet med Sol og Fryd til mine Dages Ende
og vil til mine Dages Ende behøve Overbærenhed Barmhjertighed
Jeg er fyldt af en Fryd, hvorfor jeg næsten [?: ulæseligt verbum]
Jeg er som et Skib helt omspændt af Luer
og/var. en Gud, som har mig kær, øger Ilden
og lader mig opbrændes som Offer til evige Magter
Hav Medlidenhed med mig. I Medmennesker
hav Medlidenhed,
som jeg selv er opfyldt af Medlidenhed
Men frygter I Ilden
da gaa ikke om Bord.

K

Tizian (ca. 1487-1576), ital. kunstner. T.'s kvinder viser en nærmest påfaldende modvilje mod at sætte roser i håret. Hans *Flora* (1515-1516; Uffizierne, Firenze) har roser i hånden: hvide m. et lyserødt skær, der m. lidt ond vilje kan sammenlignes m. ræddiker. Ikonografisk - og erindret på afstand - kunne denne Flora godt være en Venus

Rom

M

Forlæg: Va 103-109
NKS 3634, 4°, II 1 (udat., usign. fragm., bl.)
Str. V og VI optr. under titlen *Livsfylde* i *DS* indl. af et prosaafsn. om Silvio v. gæstebudet i Ekbátana, Va 9

K

Livsfylde, jf. note til *He VI Fantasia*
den tredje Republik, oprettet 1870 efter Den fransk-tyske Krig

fordobles, jf. *Va* 15 og *Pi II Gensynet*

Musselin, tyndt, fint uld- el. bomuldsstof

Myrter, jf. *Va* 10. Myrten er - sm. m. rosen - Afrodites yndlingsblomst. Bryllups- og jomfruelighedssymbol

Pontifex maximus, Silvios oversættelse af ordet muligvis etymologisk rigtig. Pontifex Maximus var

ypperstepræst i 304 det gl. Rom; senere knyttedes titlen til paven

Monte Pincio m.m. De nævnte lokaliteter afgrænser det gl. Rom henholdsvis i retningen nord-syd og vest-øst

Penater og *Larer*, romerske skytsguder for familien; husguder

Obelisk. Peterspladsen er af elliptisk form; på dens midte findes 2 springvand samt en 25 m høj ægyptisk

obelisk. Blandt de flere lat. inskriptioner må SC tænke på pave Sixtus V's: *Christus vincit / Christus regnat /*

Christus imperat / Christus ab omni malo / plebem suam / defendat: Kristus sejrer, Kristus hersker, Kristus

befaler, Kristus beskytter sit folk mod alt ondt

På begge sider af pladsen og i forb. m. Peterskirken løber Berninis kolonnader m. 284 doriske marmorsøjler

Michelangelo, se s. 282 og s. 306. Pietà, ital. fromhed, barmhjertighed, bruges i kunsten som betegnelsen for

den hellige jomfru Maria m. sin søn Jesu Kristi afsjælede legeme i sit skød. M.'s skulptur er fra o. 1500; det er

bemærkelsesværdigt, at de to figurer tilsyneladende har samme alder

L

GM 49

Pompeji

M

Forlæg: *Va* 110-112

NKS 1340, 8°, VII, 36 (udførligt udk. fra 1894-1895, jf. *Dj* III 201: manus.beskrivelse til *Længsel efter Neapel* og *Addenda* s. 444 f.

Optr. DS

K

Pompeji, blev begravet i aske og pimpsten v. Vesuvs udbrud 79 e.Kr. Byen var omgivet af en mur på 3,2 km

Ricini, evt. anden staveform af *Resina*, der ligger 7 km sydøst for Napoli v. foden af Vesuv. Den er bygget dels over det gl. Herculaneum, dels på lavastrømmen fra Vesuvs udbrud 1631

Lacrima Christi, lat. Kristi tåre(r), ital. vin fra Vesuvs omegn 305 *Novice*, person, som gennemgår en prøvetid inden optagelse i et kloster

Porta Marina, hovedindgangen til Pompeji; førte tidl. ned til havneområdet

det raa Hav, reminiscenser af forestillinger om de fire elementer ses gn. hele *Va*. *Havet* kan således m. føje opfattes som et billede på lidenskaben

Valmuer, om blomsterne som muligt symbol på en forvrænget, ufrugtbar, men tillokkende eros, se evt. *By*, kap. *Flaminia*

Ovid (43 f.Kr.-17 e.Kr.), romersk digter. I *Metamorphoses* (Forvandlinger) skildrer han i virtuost-flydende heksametre forvandlingsfabler fra den gr. mytologi og op gm. tiderne

Oxe, jf. s. 301

Kippe, beværtning, knejpe

Vox. De pompejanske freskomalerier er bl.a. karakteristiske v. deres gule og mørkrøde farver og de større figurbilleder af en blank overflade, der af nogle forskere tilskrives en voksteknik i forb. m. væggenes behandling m. marmorstøv

Venus, Venus var byens skytsgudinde; rester af et pragttempel for hende ses tilhøjre for *Porta Marina*. I Apollontemplet befinder der sig en Venus/Afroditestatue

Neptun, havets gud, svarer til gr. Poseidon

Jupiter, svarer til gr. Zeus. Jupitertemplet er byens største tempel. I cellaen fandtes et Jupiterhoved af marmor (nu i Nationalmusæet i Napoli)

aaben, *forstenet Hjærtemuskel*. Silvios status her v. første bogs slutning

I forlængelse af sit ophold i Napoli offentliggør SC 15.- 26.7.1894 i *L-F.F.* de 7 afsn., der samles til *Unge Dage i Neapel* i *Ft* 124-141. En pendant hertil er fortællingen *Hr. Sørens Rejse til Neapel* I-VII, *Adresse Avisen* 26.12.1905

L

GM 37 ff. 306 Baggrund for *Anden Bog, I Ligurien*, indledt af *Et Billed paa min Væg ...* (se s. 232): Silvio er vendt tilbage til Paris, hvor han nu fortæller nogle venner, hvad der videre skete ham på tilbagevejen op gennem Italien. I badebyen Rapallo, hvor han har slået sig ned, møder han en italiensk officersenke Clara, og sammen flytter de til den nærliggende, mindre by Santa Margherita Ligure, hvor de tilbringer et par lykkelige måneder i en lejet villa, før Silvio i september drager til Paris og Clara til Rom. Selv siger Silvio, at han har *elsket en Niece af en Kardinal, og hun lignede Michelangelos Madonna i Rom, saa han mange Gange selv troede, at han havde elsket Pavens Madonna*. Han fortsætter med at fremhæve, at også han har foretaget en valfart *til Mont' Allegro og Madonnas forunderlige Kilde* - og dernæst følger prosadigtet herom. Valfartens mål beskrives videre i et kort kap., hvorefter - *Det tabte Paradis* - opsummerer hele bogens - og for så vidt forfatterskabets hidtidige - trefasede udvikling. Resten af bogen (p. 137-209) genfortæller forholdet fra dets begyndelse til dets afvikling, og der sluttet med *Hjemfart*. En fortolkning af denne usædvanlige kærligheds- og forvandlingshistorie er givet i udgavens spredte krydshenvisninger og i den samlede efterskrift; jf. i øvrigt litteraturhenvisningerne s. 293

Valfarten til Mont' Allegro

M

Forlæg: Va 126-131

K

Mont' Allegro, er et Bjærg tæt ved Rapallo, hvor omkring ved Aar 1700 den hellige Jomfru aabenbarede sig for en bjærgbestigende Sømand. Madonna paa Mont' Allegro helbreder Syge og beskytter Søfarende (...) For hendes skyld holdes der hvert Aar d. 1., 2. og 3. Juli (...) en stor, stor Fest (Stilleben ved Middelhavet[.] *Rapallo, Juli 1894, Studenterbladet* 17.1.1895, optr. JS 106-112)
fiasco, ital. kurveflaske
Santa Margherita Ligure, se tidstavlen under 1894
Silén, en satyr i Dionysos' følge 307 "det ny Italien" m.m., se s. 299
Ægteper, sølle, pjokket el. kedelig ægtemand
Havet, der (for)følger de valfartende, jf. s. 305

- Det tabte Paradis -

M

Forlæg: Va 134-136

A NkS 1340, 8°, VII, 34 (udk. samt usign. renskr., bl., dat. 7.8.94)
B NkS 3633, 4°, II, 1, 62 (fragm. primært til I, II-III samt II, I på samme ark som DV IV *Maanenat*)
C Coll. Saml., 4°, 114, 1 (trykforlæg for E)
D NkS 2172, 2°, II, 3 (korrektur til *Studenterbladet*)
E *Studenterbladet*, 15.11.1894, p. 423
Optr. *EoF* og *DS* (indledt af Va 198, linie 1-19, idet linie 16-17 er rettet til *Jeg elsker mit Land og min Skæbne*. Digtet dediceret Johs. Jørgensen

V

A Titlen < *Sang af en Vejfarende*
Afsnit III ses ikke
C Titlen < *Sang af en Vejfarende*. Under overskriften *To Digte* tr. sm. m. *Tronprætendent*, se s. 279
I, II, 2: svedte < lyste
Istf. I, III ses flg. str.:

*Alt er Skønhed og Pragt, Alt af aandelig Magt,
Alt af Kunst og Natur, det var der tilsammen bragt -*

*et Verdensmusæum, kun ej anlagt for det Onde,
og derfor gik det Paradis selvfølgelig til Grunde.*

Efter II, III læses:

*Søg Vejen - kære Venner - som gaar lukt til Paradis.
Jeg har vandret Verden om, før jeg blev omsider vis,
og jeg tilstaar - nu jeg bader mig i Herlighedens Straaler -
308 det var ikke altid Paradis, der hang ved mine Saaler.*

Digtet har ingen afsnitsinddeling; det er sign. og dat. *Italien. August 94, overstr. St. Margherita Ligure. Italia. 6.-7.8.94.* I en medflg. notits til redaktøren Carl Behrens 11.9.94 anmoder SC bl.a. om, at digtet trykkes sm. m. *Tronprætendent - saaledes, at Prætendenten kommer til sidst -* D og E følger C

K

Titlen, evt. hentydn. til Miltons dobbeltværk: *Paradise Lost* (1667) og *Paradise Regained* (1671)
Et Skærsommer-Æventyr, jf. *Dj* III 11 m. note
SC associerer på sin egen vis til Biblens sammenkædning af 1. Mos. 3 (Eva og slangen) m. Johs. Åbenbaring 12 (Himmeldronningen og dragen), jf. f.eks. et andet digt til Johs. Jørgensen: *Hexameterhymne* (...), *He* VI 27, hvor *Pan* og den lidende Kristus // hjælper hinanden i Nød for at sidde tilbords hos Gudsmoder.
Vandringsmanden genkendes fra *Pi* II *Sommer Keruben*, vogtede indgangen til paradiset have (1. Mos. 3, 24)
dæk Disk, jf. *Tronprætendent* s. 280 og *Va* 197
Tryner, jf. *Odysseen X* (Kirke, der omskaber Odysseus' mænd til svin) Jf. endvidere *DV* IV *Livets Kermesse* str. XXXXVII
beded, jagted; evt. allusion til *Odysseen X*, vers 156- 184

L

GM 58 ff.

Hjemfart

M

Forlæg: *Va* 210-211
NKS 1340, 8°, VII, 34 (udk. m. titlen *Genovas Rhed*)
A NKS 1340, 8°, VI, 31 (usign., udat. renskr., bl., u.t. fra o. sept. 1894)

V

A U.t.
309 II, 3: *vi* < *jeg*
II, 4: *dyndede* < *sølede*
III, 1: *vort* < *mit*
III, 5: *Bølger og Byger!* < *Mørke og Uvej*r,
Digtet fortsætter m. en beskrivelse af de gaver, moderen og søsteren får foræret - og det hedder videre:

*Til dig, mit Elskte (< Hjærte), min Fryd,
der nægted mig mangen en Glæde.
Som kosted dig sletingen Ting
har jeg kun kunnet bringe et Klæde
af Middelhavsblaat og med Stjærner omkring*

*Til mit Folk, dette grublende Folk
af Vismænd, der græder og maaber,
af Hjærter, hvor ingen faar Plads
Hvis jeg kom paa en Hest med en Raaber
og et halvt Dusin Løgne - da kom jeg til Pas*

For sig selv står flg. str.:

*Jeg har Lyst endnu til en Dyst
mod disse snærende Snuder
af Vandrotter i deres Dynd
som tænksomt med Nakken luder
og véd, at Guds Børn kom til Verden i Synd*

K

den hjemkomne Søn, jf. fortællingen om *Den fortabte Søn*, Luk. 15

Prolog (?)

M

Forlæg: Ar 1-4

Pol. 18.5.1898. Ar udkom 17.5.1898, samme dag, som skuespillet havde premiere, se tidstavlen. Titel: *Arbejdersken. En Prolog, der ikke blev fremsagt ved Folketeatrets Forestilling i Aftes*. Genoptr. L-F.F. 21.5.1898. SC's tak til de studenter, der medvirkede v. opførelsen tr. i art. *Arbejdersken*, 310 Pol. 30.5.1898, jf. E&H 872

K

Baggrund: se *Fa V Dramatisk Intermezzo*, der resumerer skuespillets handling og hensigt. I NKS 1340, 8°, IX, 48 giver SC en tolkning af stykket: *Arbejdersken. Hun er Nutidskvinden. Ja mere, hun er alle Tiders tænkende og dog ubevidste Kvinde, som bliver bittært straffet for sin redelige Higen*. Som sådan inkarnerer hun SC's ungdomsdrøm, hans brobyggertanke (her ml. "fattigdom" og "rigdom"). Jennys livsbegær og kærlighedstillid har sine parallelle udtryk i begreberne *Kærlighed* og *Geni*, jf. f.eks. den samlede efterskrift; politiske og sociale problemer skulle således kunne løses ad erotisk vej. SC fik Ar oversat (*Premier Mai* (NKS 2293, 2°) og prøver - i forb. m. den citerede karakteristik - at få stykket antaget til opførelse hos Antoine i Paris. Dennes afslag ses i brev af 11.3.1902 i NKS 4978, 4°, X (det ligger for tæt på Gerh. Hauptmanns *Væverne*, 1892, overs. til da. 1895, samtidig m. dets opførelse) . I øvrigt kan der henvises til udåt. brev fra Herman Bang til SC (NKS 4578, 4°, I) om fiaskoen, brev fra SC til Vald. Vedel (25.5.1898 i NKS 4465, 4°), om Richardt, art. *Fra Arenaen. Til Fru Betty Nansen* (Ill. Tid. 24.3.1907), jf. NKS 1340, 8°, X, 54), art. *Genopførelsen af "Arbejdersken"*. Teatret, febr. 1926, optr. DO og Lø 111 og 113

L

BHJ 98

Frederik Graae: *Erindringer fra "Sydhavsøerne"* (1934) p. 17 ff. og 74 ff.

Der vandrer en Pige ... (?)

M

Forlæg: MK 64-65 (fra novellen *Henrik og Henriette*; parret kendes fra *Pi II Hvorfor?*)

NKS 3633, 4°, II, 1, 72 (udførligt udk.)

Udk. i Jens Borks eje

Optr. EoF

L

Str. VI cit. Lø 167

HA 133 ff.

Bauta

M

Forlæg: *EoF* 95-96 (bogens sidste digt, dat. *Paris, 1910*; tilsyneladende skrevet o. årsskiftet 1909, da det i sidste øjeblik blev knyttet til digtrækken, jf. *FL* 101 f.)

Optr. *L-F.F.* 1.6.1911, *DS* og *Nyere dansk Lyrik*. Udg. af Dansk Lærereforening v. Olaf Hansen (1921) p. 43-44. Oversat til eng. i: *The Oxford book of Scandinavian verse* (...) v. Edmund Gosse og W. A. Cragie (1925) p. 129-130

K

Bauta, forkortet form af bautasten; mindsten fra oldtiden *Apotheose*, ophøjelse, forherligelse

L

GM 124

E&H 19 (Thorkild Bjørnvigs indledning)

Efterspil (?)

M

Forlæg: *UB* 2, *Frøken Regnvej*, p. L-LI.

K

Parallelt m. *Tilegnelse* (se s. 145) fremsiges digtet af *En ung Mand*, der (*træder frem i Skumring*). Efter str. VIII læses: (*Et Forhæng drages til Side. Og man skimter Maaneskinslandskabet fra før. Musik*). Efter digtet trækker *den unge Mand* sig tilbage, og scenen overlades til slut til de to hovedpersoner Mikal og Caty. *Det lyriske Forspil* afsluttes med, at den unge mand kommer ind og fremsiger det digt, der senere optrykkes som *Novelle*, se *Pi* II 38-39

Høffdings Elever (?)

M

Forlæg: *Lø* 30-32

NKS 2175, 2°, I (udførlige udk., bl. og bly.)

K

Baggrund: dette - som det flg. prosadigt - indgår i fortællingen *Rungstedts Lyksaligheder* som dens afslutning. Fortælleren, der lige har fået udg. et værk om *Petrarca og Kærligheden* (læs: *Valfart*), beskriver sin frugtesløse forelskelse 312 i *Viola*, der har slående ligheder m. den Célimène, der indtager så afgørende en plads i Silvios forestillingsverden, jf. s. 293

Høffding, Harald (1843-1931), da. filosof, professor v. Kbh.'s Universitet 1883-1915. Sm.m. Georg Brandes

blev han en banebryder for en ny tids tænkemåde og fik som sådan v. sine *Rusforelæsninger*, v. sin redelige personlighed og interesse for de unge - jf. de berømte onsdagsaftener hver måned, hvor HH holdt åbent hus - en betydelig indflydelse. 1882 udk. hans *Psykologi i Omrids paa Grundlag af Erfaring*. Se i øvrigt Na I 124 f., tidstavlen og Johs. Jørgensen: *Mit Livs Legende I* (1916) p. 101, 112, 146 ff. o.a.st.

Til Viola (?)

M

Forlæg: Lø 33
NKS 3634,4°,V (udk.)
NKS 2175, 2°, I (udførligt udk., fremmed hånd)

K

Viola, se forrige digt
Mht. digtets påskekonnotationer, se f.eks. *Pi II Evangelium*, dette binds *Evangelium* o.a.st.

Koral, Koral ...

M

Forlæg: NKS 1340, 8°, VI, 29 (digtet dat. 13.11.92)

I min Ungdom ...

M

Forlæg: EF I 121 (fra o. årsskiftet 1892-1893)

K

Landets Frihed, jf. noter til Na I *Til Alle* s. 140 f.

Kæreste Ingeborg S...

M

Forlæg: NKS 2788, 2°: SC, 17, III. Manuskripter B. Digte 2. Uden titel; tidl. Acc 1981/143 A (udat., usign. fragment, u.t., sandsynligvis fra efteråret 1893). Faksimilegengivelse 313 af ms. i *Sophus Claussen. En kronologi* ved Jørgen Hunosøe, Det kgl. Bibliotek (1983), p. 10.

V

L. 1: *Ingeborg S.*: streget over

L. 6 < *og du vil fødes paa ny af dens Skygge til Glæde og Fest*

L. 7: *Træer < Blade*

L. 11: *vel nok < en Gang (< derind), maa du tro*

L. 13: *tilbage (...) Dage, < forvist alle Jorderigs tyngende Pinsler*

K

Ingeborg S., se DV IV *Ingeborg Stuckenberg* m. noter

Dunst, luft, damp, tåge

Parkernes Gitter, jf. det lignende billede i Dj III *Parken og Staden*

Peluch, peluche, fr. for plys

Digtet er måske tænkt som et svar fra SC på et af IS's depressive, men samtidig lyrisk udformede breve. Om IS's forfatterambitioner og litterære virke: se Johs. Brøndum-Nielsen: *Fagre Ord*. Festskrift udg. af Københavns Universitet 11.3.1962

Det huskes, naar Asken er kold ...

M

Forlæg: NKS 1340, 8°, VI, 31 (udat. renskr., bly. fra julen 1893)

K

Baggrund: digtet er rettet til Célimène/Karen Topsøe, jf. f.eks. her s. 293, tidstavlen under 1893-1894, navneregistret og den samlede efterskrift s. 347 f. Desuden *Mindebogen 1935*. Herman Bang: *Helg. Et Fortællingsfragment*, udg. som manuskript v. Ejnar Thomsen. HB beskriver her den danske kolonis jul i Paris og portrætterer bl.a. SC og KT i skikkelse af henholdsvis Tausen og Eva

Med Bram drog ...

M

Forlæg: Brev til Viggo Stuckenberg, dat. *St. Margherita Ligure. Italia Søndag 4.8.94*, optr. VS-SC 36 A NKS 1340, 8°, VII, 34 (udat., usign. renskr., bly., fra 314 Rapallo, juni 1894)

V

A L. 1: *Med Bram < Saadan*

L. 2: intet udråbstegn

K

Mht. det ideologiske opgør ml. den vordende katolik Johs. Jørgensen, naturalisten Viggo Stuckenberg samt den udogmatiske mystiker og symbolist SC, se tidstavlen under 1894, navneregistret, den samlede efterskrift, noter til He VI *Hexameterhymne* (...) og noter til VS-SC
Asen, æselbilledet ses mange steder i forfatterskabet, f.eks. i Pi II *Valfart* og Dj III II *letto*

Al Hedenskab er død ...

M

Forlæg: NKS 1340, 8°, VII, 34 (usign., udat. renskr. fra sommeren 1894 efter flg., fr. l.: *Mais Pan tout bas s'en moque et la Sirene enrit*)

A Ft 135 (fra: *Unge Dage i Neapel*, jf. s. 305)

V

A >

*Er Hedenskaben død? Jeg tror det ikke mer,
Pan brummer lunt i Skægget, en ung Sirene lær.*

K

Pan, se *He VI 163* og navneregistret. Se evt. også det beslægtede digt: *Den gamle Morskab* - - - s. 48
Sirene, gr. fabelvæsen m. hoved, bryst og arme som en kvinde, i øvrigt af fugleskikkelse m. rovkloer. S.
spiller dårende på fløjte el. lyre el. synger m. fortryllende røst
Før digtet læses i *Ft: Desuagtet* [: det katolske Napoli] *tør jeg godt gøre et Ord af St. Beuve til mit, idet jeg
her gengiver det i min egen firkantede Oversættelse:*
Citatet ses tilsyneladende ikke i *Sainte-Beuve's Poésies complètes*

Men jeg har levet, ...

M

NKS 3633, 4°, II, 1, 16 (udat., usign. fragm., bl., fra foråret 1898)

K *Marketendersken*, se *Hv VII* note til *Hjemme igen* s. 232 m. henvisn. til Heine-citatet s. 247. I NKS 3633, 4°, IV, 315 30 oversætter SC den i *By 198* cit. ty. str.:

*Rør kun Trommen, og nær ingen Frygt/var. gaa frem uden Frygt
og kys Marketendersken! - Mand,
det er den hele Videnskab,
Bøgernes Indhold/var. Sum i dyb Forstand/var. det er Bøgernes dybe Forstand*

To str. følger i svært læselige udk.

Se, en Aftendæmrings Taage ...

M

Forlæg: NKS 1340, 8°, VIII, 40 (udk. fra årsskiftet 1899- 1900)

K Udk. danner baggrund for *Stævnemødet*, se note *Dj III 186*

Jeg tror paa den Vilje ...

M

Forlæg: *BHJ 93*. Skr. på bagside af korrektur til *By*, sandsynligvis fra o. 1900, *BHJ 136*, note 16

K

Traaden, jf. den gr. fortælling om Theseus, der finder vej ud af labyrinten, hvor uhyret Minotauros huserer, vha. den forelskede Ariadnes garnnøgle
Vinkelskriver, lommeadvokat; person, der uberettiget driver sagførervirksomhed

Det hændte ved Aarhundredets Slutning ...

M

Forlæg: NKS 1340, 8°, IX, 42 (udk. fra 1902)

K

Skeletter (...), jf. evt. *DV IV Ingeborg Stuckenberg*

L

Aage Henriksen i: *Den erindrende Faun*, red. af Aage Henriksen, Helge Therkildsen og Knud Wentzel (1968) p. 182

Jeg er træt af disse himmelvendte Øjne ...

M

NKS 3633, 4°, I, 5a, 44 (usign., udat. udk., bl., sandsynligvis fra foråret 1903)
316

K

Velasques, Velázquez, Diego Rodríguez de Silva y (1599- 1660), sp. maler. Fornem kolorist og indtrængende virkelighedsskildrer. Hans portræt af pave Innocens X (1650) regnes blandt højdepunkterne i portrætkunsten (Palazzo Doria-Pamphili, Rom)
Appeller, fægters slag i gulvet m. forreste fod
Ribèra, lusepe de (1591-1652), sp. maler. Hans religiøse malerier er karakteristiske v. deres dramatiske clairobscur og nærmest brutale realisme. R. er i de fleste større samlinger - især i Napoli - repræsenteret v. et el. flere af sine billeder med hellige eneboere el. asketer
Judith (...) *Holofernes*, se s. 291 m. henvisn. *Guido Reni* (1575-1642), ital. maler. Der findes en *Judith med Holofernes' Hoved* (1625-1630) i Galleria Spada i Rom. M. en bue over navnet har SC anført et andet, svært læseligt navn
Digtet har bl.a. versemål til fælles m. *Dj III Afrodites Dampe*

Nydelig den unge Pige ...

M

Forlæg: NKS 1340, 8°, XI, 58 (udk. fra 1909)

For sidste Gang ...

M

Forlæg: Acc. 1981/143 A 3 (udat., usign. fragment, bl.)

V

II, 1: *ingen Velkomst < intet Haandtryk*

III, 2: *Fest/var. Dag*

III, 4/var. *og bød med hendes trygge Stemmer*

III, 5/var. *at være hendes Gæst i [?:] Maj*

Under digtet læses:

*Sæt dig til Ro, som du kan bedst
den sidste Gang, du er min Gæst/var.
den sidste Gang, jeg har en Gæst*

K

min Søster, SC's søster Johanne døde 10.7.1915, Clara 7.6.1918, jf. tidstavlen. Begge søstre overlevede deres mænd, og manus. giver intet holdepunkt for en datering

317

Kom med Fryd ...

M

Forlæg: NKS 1340, 8°, I, 3 (udførligt udk., bly., fra 1917)

V

I, 2: *Billed paa/var. ulæselig*

III, 4: *se/var. lydløs*

III, 6: *vi/var. I*

III, 6: *juble/var. tale*

IV, 6: *er der/var. har du*

VI, 1: *visse/var. ulæselig*

VI, 6: *om/var. for*

VII, 3: åben plads i beg. af verslinien; kys kan også læses Kys

K

slaa dig ned, mulig allusion til Grundtvigs digt: *At sige Verden ret Farvel*, (1845) str. VI. Samtidig rummer digtet træk, der har lighed m. *Fa V Digteren og Daarskaben* m. dets henvisn. til Frans af Assisi, der tog sin *Fattigdom i Favn*

Naglegabet, se s. 180 og korsfæstelsesbilledet i *Fa V Mennesket og Digteren*

L

Bo Hakon Jørgensen: *Afskedens former*, kronik i *Kristeligt Dagblad* 21.1.1984

I tror, at jeg lever som Ormen ...

M

Forlæg: NKS 1340, 8°, XIV, 76 (vers fra 1919)

K

1919 blev SC dybt optaget af oliemaleriet, en interesse, der senere blev udvidet til litografi og skulptur. De to verslinier blev benyttet som emblem for den udstilling om SC, som Det kgl. Bibliotek foranledigede 14.1.- 7.4.1983. Hidtil ukendt billedstof og nyt brevmateriale så dagens lys v. denne lejlighed og kan nu benyttes - i kopi el. original - på biblioteket

Hvide Sne - ...

M

Forlæg: NKS 1340, 8°, XV, 86 (usign. renskr., bl., dat. 31.1.22)

318

V

L. 5: *Dage < Tider*

K

Lys over Landet, se s. 255

Naadegave ...

M

Forlæg: NKS 1340, 8°, XVI, 88 (usign., udat., rettet renskr., bl., fra 1923)

V

III, 3: *skal/var. vil*

K

skabende Talent, jf. begrebet *Geni*, *skabende Evne*, en komponent i et forestillingskompleks, der vedblev at optage SC. Se således evt. den samlede efterskrift s. 343

Det hele, jeg har gjort, ...

M

Forlæg: NKS 1340, 8°, XVI, 90 (usign. renskr., bl., dat. 3.2.24)

K

EF cit. strofen II 209

I forlængelse af det citat, han anfører til belysning af SC's forhold til sit maleri (nederst II 208, angivet m. tre streger i skarp parentes) læses: *Jeg befinder mig ilde mellem mine egne Billeder* - og øverst 209 (angivet m. to streger): *Mon det da ikke havde ført videre at blive ved at skrive simpelthen?* (NkS 1340, 8°, XVI, 88)

Tag Billederne bort, ...

M

Forlæg: EF II 210 (dat. 1924 tilsyneladende af SC selv)

Jeg ønskede at optø ...

M

Forlæg: NkS 1340, 8°, XVII, 97 (digtet dat. 17.11.25)

Jeg kan ikke male, ...

M

NkS 1340, 8°, XVII, 98 (usign. renskr., bl., dat. 30.3.26)

319

Hvor drypper, siver, nynner ...(?)

M

Forlæg: *Frøken Regnvej. Et Hyrdespil, Tilsk.*, april 1894, p. 284. Tr. efter stedsangivelsen *Allé i Maaneskin*

NkS 2098, 2°, 2 (udat., usign. renskr., bl. Trykforlæg for *Tilsk.*)

Optr. UB 1 og UB 2, jf. dette bd. s. 285 og 311

V

UB 2 XXVIII: *Mikal (...)* (Lænet over Rækværket):

L. 1: *drypper* > *rinder*

L. 1: *nynner* > *synger*

L. 3: *Kastaniers Tag* > *de brede Kastanier*

L. 3: *og kongehøje* > *hoffærdige*

L. 5: *en dæmpet fjern* > *en Vellyst af dyb*

L. 6: *en (...)* *fornys* > *En Drøm under sølvrandet Skygge*

Indskudt: (*Tavshed*). M. fortsætter:

*et Mylr af Løb, der pibler blandt Sten, under Græs, over Veje,
til blændet af Lys de plasker i dette brede Leje.
Det er som en straalerig Ungdom, der slipper sin Ensomheds Skulken
og favner velsignet besejret et Bryst med en Kærlighedshulken
... Og nu slynger Strømmen sig hen som paa tyste, vuggende Fødder
i bølgende Dæmring, i Mørke fra Løv, mellem Urter og krogede Rødder,
trænges og strømmer En Jordisk gad ønske sig død og begravet,*

der ikke som Strømmen fik tilmaalt at lægge sit Bryst til Havet.

L

Digtet cit. i Johs. Jørgensens digt: *Til Sophus Claussen. (Efter Læsningen af Frøken Regnvej)*, Taarnet, april-maj 1894, p. 31-32, jf. SC's kommentar i Ft 13

320

Nu løses Frosten ...(?)

M

Forlæg: *Ki 7*, uforandret i *Ki 2*
NKS 3634, 4°, I, 2 (udat., usign. renskr., bl.)

K

Strofen placeret efter fortællingens tilegnelsesdigt: *Til Kitty* (se dette bd. s. 286) og står som vignet til første afsnit: *Vintergækker*

Jeg søger gærne Visdom ...

M

Forlæg: *Ki 160*, uforandret i *Ki 2*
NKS 1340, 8°, VII, 34 (udat., usign. renskr., bl., samt sign. renskr., bl., dat. 12.9.94)

K

Digtet indleder kap. XIV, der beskriver en sejltur og frokost i det grønne, som Kitty, Jakob og nogle af deres venner foretager på Øresund. Kitty bor i Helsingør

En Drøm om Skønhed ...(?)

M

Forlæg: *AP 189*, på titlen nær uforandret i *AP 2*
Optr. *EoF, DS* og *Vore Damer* 14.3.1928, p. 23

K

Digtet står som vignetstr. til fortællingen *Antonius og Ladislas*, der afslutter AP. I AP 2 er titlen ændret til *Ladislas*, da fortællingen nu også har fået indarbejdet et nyt pseudonym, jf. *Tronprætendent/Sonet til Fabius!* s. 280

Den symbolistiske historie dementerer mottostrofens lyssyn. Kontrasten har sin parallel i digtet *Kunstner-Existens*, Pi II 75

Et Billed paa min Væg ...(?)

M

Forlæg: Va 115, som vignetstr. til afsn. *I Ligurien*, se s. 306

K

Cit. *He VI Fantasia* og kommentaren s. 178 m. henvisn.

L

Frederik Graae: *Erindringer fra "Sydhavsøerne"* (1934) p. 16

321

De stredes paa Skrænten ...(?)

M

Forlæg: Ft 61

NKS 2175, 2°, II (udat., usign. renskr., bl., i kladden t. *Fabius' Slægtstavle* p. 7)

K

Stroferne står indflettet i andet afsn. af *Fabius' Slægtstavle*, SC's selvbiografiske skitse, der er et forsøg på *udfra det personlige at tyde det almene*. De to strofer hentyder til den på alle punkter modsætningsfyldte tid, SC oplevede i 1880'erne og frem. Modsætningen - mener han nu på sine ældre dage - *berøvede ham ikke sin gode Mening om Verden* (smst.)

Ane Kirstine af Aafjord ...

M

Forlæg: Ft 79

NKS 1340, 8°, VI, 29 (udførligt udk., bly., fra okt. 1892)

NKS 2175, 2°, II, 78-79 (udat., usign. renskr., bl.) samt i afsn. VI i kladden t. *Fabius' Slægtstavle* (udat. renskr., bl.)

K

Stroferne er indflettet i sjette afsn. af *Fabius' Slægtstavle*, jf. forrige digt. L. 5 angives som *Omkvæd*, og ml. dette og de flg. linier - samt i forlængelse af digtet - anstiller SC betragtninger over sine høje hensigter

og sin daværende manglende poetiske formåen

Ane Kirstine er et *Stormflodsbarn* - om stormfloden 1872 se s. 260 - og digtet, der skulle være skrevet en ti-tolv Aar senere, beskriver et *saadant* - voksent *Barn fra de vandlidte Egne*. Husker SC rigtigt, skulle digtet, det sidste i denne udgave, altså være hans først skrevne, jf. dog manuskriptbeskrivelsen

322

323

FOTOGRAFIER OG FAKSIMILER

324

326

328

330

332

334

Saaledes har al min Fatten og mit Forfatterskab bygget sig op, for mig, til en Enhed. Saadan har jeg anet Sammenhængen og fæstnet den bevidst. Det giver et Synspunkt for Literaturforskeren [...] En anet, senere bevidst Sammenhæng som Efterforskere [kan] trøste sig med, hvor de trænger til Forklaren [...] Om denne Enhed som religiøs Realitet skal vistnok tales ud fra andre Forudsætning[er.] Det hænder, at Skribentens Følelse bliver overmodtagelig, ved en Berøring med den ydre Verden og lægger ham Ordene paa Tungen. Alt det skabte er af Gud eller ikke til

Det sker ikke letfærdigt - men ligesom dikteret af - ja netop af Enheden [,] impulsivt

336

337

SAMLET EFTERSKRIFT

Jeg har skabt mit værk alene på udelukkelse, og enhver sandhed blev alene opnået på tabet af et sanseindtryk, som efter at have funklet, blev fortæret, og som tillod mig, takket være det mørke, der blev frigjort fra det, at trænge dybt ind i følelsen af det absolutte Mørke. Tilintetgørelsen blev min Beatrice.

(Mallarmé i brev til E. Lefébure 17.5.1867)

- gift med den sidste Engel

Efterskrifterne har vist et gennemgående træk: hver gang kritikerne har klandret Sophus Claussen for uklarhed og *sprængthed*, har han med stædighed og indædt vrede fastholdt forfatterskabets karakter af *enhed* og sammenhæng. Irritationen og den hudløse harme er begribeligvis forståelig, men animositeten har også sin grund i faktiske forhold. I denne *tvetydighed* skal Sophus Claussen her fastholdes: som en Baudelaire på nordisk grund har han sine rødder i en gammel, klog enhedskultur - samtidig med at han med

den yderste lydhørhed for sin tids radikalt-nye tanker og forestillinger samt egne, smerteligt personlige erfaringer desperat må væрге sig mod en uorden og en forvirring, som til sidst og tilsyneladende kun i kunsten kan finde sit stabile hvilepunkt. Han er både den sidste klassicist og den første modernist - og hans bane beskriver vist for sidste gang den fra dannelsesstærkeningen velkendte trefasede udvikling: hjemme, hjemløs, hjem. I modsætning til visse af det 19. århundredes forfattere finder han hjem til og i sin kunst; virkeligheden kan der profeteres om, den kan besværges - men som hjemsted og sikkerhed ligger den udenfor murene. I kraft af sit kendskab til det tabte paradys kan Claussen 338 med desto større autoritet ytre sig om de omkostninger og de savn, der er forbundet med tabet.

Han har selv givet sin version af denne udviklingshistorie i større enkeltidigte fra før 1917, i de tidlige digtsamlinger og romaners komposition, i breve, men først og fremmest i essaysamlingerne, tydeligst i *Jord og Sjæl* i *Løvetandsfnug* (1918), hvor han gør sin egen skæbne - indtegnet i billedet af dannelsesromanens helt på dennes vandring ud og hjem - til symbol på den moderne lyriks udvikling.

Forelæsnngen er blevet behandlet andetsteds, mest dybtgående af Jan Sand Sørensen i *Kritik* 32 (1974); her er det kun nødvendigt at fremhæve, at helten netop postuleres at være kommet hjem efter sin lange dannelsesrejse med dens mangfoldige erfaringer af erotisk og kunstnerisk art: *Helten i min Roman vendte hjem for at gifte sig og opfylde Loven som de andre Alvorsmænd. Vendte hjem for af Stoffet at uddrage den Kostbarhed, som kaldes en Sjæl (...)*. Tingene forløses således dels på det menneskelige plan: *Det var Himlen paa Jorden, man søgte, eller maaske Jorden i Himlen. Og ved et Slags velsindet Djævlteri - ved en Himlens Lykke - traf det saaledes, at de, som begærede hedest, langt om længe fik alle deres Ønsker opfyldte; den ydre Verden, som de havde gennemanet, kom til at svare til en indre Sammenhæng hos dem selv.* Det lykkes ham således *At dyrke en Kvinde, gifte sig, faa Børn og dog tro paa Madonna*. Sideløbende hermed tilfredsstilles det kunstneriske anlæg, som gennem tiden er blevet udviklet til et så præcist registreringsorgan, at Claussen kan hævde, at kunstneren *paa sin Maade [er] ligesaa ufejlbarlig som et optisk Instrument*, som naturvidenskabsmanden, p.g.a. sin livslange forsken i underbevidsthedens kræfter og p.g.a. sin tillid til intuitionens og inspirationens indlysende sandhedsværdi. Med hensyn til den psykologiske baggrund for denne tillid til fantasien, *Indbildningskraften*, kan der kort henvises til Claussens udtalelse til Kai Hoffmann: *Du har omsider, før nogen, antydet Forbindelsen mellem det sammensatte og helstøbte. Subjektet, der udleverer sig selv som Objekt, ofrer Ivar. objektiverer 339 sig selv for at naa til Poesiens evige Kilder (Fa V 130)*. Citatet berører flere, væsentlige punkter: for det første omtales den herskende vilje til at gøre *jeg'et* til genstand for iagttagelse og vurdering. For det andet antydes det, at denne proces har sine omkostninger på det menneskelige plan (*ofrer*); for det tredje, at der er tale om en valgsituation, der har det kunstneriske udtryk som det egentlige og afgørende mål - og til sidst at dette udtryk tilkendes absolut sandhedsværdi (*Poesiens evige Kilder*). Litteraturforskere har i denne forbindelse talt om en symbolistisk eller *pronominel* teknik, dvs. en teknik, hvor størrelser i yderverdenen benyttes som stedfortrædere for lidenskaber og impulser i det erkendende subjekt. Andre har analyseret denne *depersonaliseringsproces* og har i sammenhæng hermed talt om digtningens *objektive korrelat*. Claussen selv er i hvert fald på dette tidspunkt ikke i tvivl om sine visioners syntesedannende muligheder: *Broen vil blive bygget mellem Realisme og Idealitet, mellem Jord og Sjæl, identiteten mellem ånd og natur, skaben og væren vil rejse sig som den ny tidsalders afgørende kendsgerning og magt. Som nævnt i Foraarstaler (p. 41) og citeret Fa V 122 er det altså i Kunsten og med Verset (...), at Enheden i Tilværelsen [er] fundet.*

Det påfaldende ved denne kunstneridealisme er, at den tilkender fantasien en eksistensberettigelse, som Claussen tidligere totalt har frakendt den. Med et lånt udtryk kan det hævdes, at han her glider fra en position af sublim nihilisme til en positivitet af lavere orden (Jørgen Elbek om Johs. V. Jensen) - men det afgørende er, at dette skred er taget for gode varer af en senere tids kritikere og kunstnere som tegn på en legitimering og blåstempling af kunsten og dens væsen, som Claussen i sin mellemste periode under ingen omstændigheder kunne anerkende. Det er i kraft af sin viden om illusionen og om fantasiens vildveje, at Claussen peger fremad - ikke i kraft af en kunstheroisering, der nok er opportun, men ikke desto mindre slører de omkostninger, der er forbundet med kunstnerisk skaben. Herom fortæller han i brevet til Edith Rode (*Dj III 163 ff.*) (der i parentes bemærket mest koncentreret og klart resumerer 340 hans daværende livserfaringer): den igangsættende, vegeerende og mediterende forelskelsesstilstand (1) nedbrydes efterhånden for at give plads for en række diabolske eller desillusionerede vrængbilleder (2), der da senere afløses af *den bitre Eftertanke* (3), som nok afstedkommer en krise i forfatterskabet (*et Mareridt, en Krise, hvor vi frygtede for en Dobbelthed i Tilværelsen. Ft 40 f.*), men altså også efterhånden og senere end brevet affattelsestidspunkt aflejrer forestillinger om, at *Poesien er egentlig Messias (Fa V 128 og He VI 146)*. Med Kai Hoffmanns ord: *Ordet [bliver] Begyndelsen og Enden. Man kunde paradoksalt udtrykke det saaledes, at Digteren ikke besynger en Ting, fordi han elsker den, men elsker den, fordi han har besunget den. Ordet er Ophavet, det som ikke er sagt, eksisterer ikke (Fa V 130)*.

Denne trefasede udvikling skal karakteriseres i det følgende - men med den paradoksale fortrøstning i sidste fase godt in mente. Menneskets livsrytme - hævder Claussen i *Jord og Sjæl* - afspejler universets: *Vi deler da Skæbne med mange planetariske Legemer i Universet. En heftig Sommers Blomstring følges af en Isvinter. Og den, som befinder sig i Dødens Rige, kan aldrig vide, om han atter skal blomstre. Erindringer om Fortids Storhed og glimrende Magt drager som døde Blodlegemer gennem vort Aarenet. Ogsaa i Verdenskredsløbet er der saadanne Rester af afdøde Storheder, som i tomme Tider plager Menneskenes*

Bevidsthed og vækker vor Feber efter en svunden Glorie. Men pludselig er det gamle glemmt, afløst af en moderne Skabens inderligere Pragt. Netop: pludselig glemmt.

I. En heftig Sommers Blomstring. 1887-1901

Det er kendt, at Claussen i månederne omkring årsskiftet 1887 -1888 oplevede et digterisk gennembrud, og det er ligeledes kendt, at dette gennembrud havde sin baggrund i bruddet med hans daværende forlovede Anna Cathrine Christensen. Han kunne ikke komme nogen vegne med hende i virkeligheden, 341 men kunne så med desto større lyst drømme om hende i erindringen. Skønt skrevet betydeligt senere beskriver *Første Kys* i den oprindelige udformning (se DV IV 175) forholdet:

*Tit krummer mine Fingre sig endnu
som var jeg Anatom og kom ihu,
at jeg fik ikke Evas Ribben talt,
da hendes Hjærte trøsted mig for alt.*

Den hæmmede kærlighed åbnede således for en række indsigter af erotisk, politisk, religiøs og filosofisk art, der nu på en frugtbar og personlig måde kunne forbinde sig med det i tiden, der hidtil kun havde været mere eller mindre konventionelt tilegnet tankegods. Tilværelsen samlede sig til et slags hele - og som en *ung nyfalden Seraf*, en *Lucifer* (Lø 135), begyndte den utålmodige sin gennemstrejning af den ydre og indre verden.

Klangbunden for det hele var han ikke i tvivl om. Dristigt kan han i koncept til et brev til *Venner paa Østerbro* af 12.8. 1892 hævde - apropos en diskussion, de har haft aftenen i forvejen: *hvilken Lykke det er for en Mand, at en Kvindes Kærlighed (...) har sine Grænser og sit Ophør. Det kunde synes en Fryd at leve sine Dage til Ende med god Vin, med en slank Baad og med én Kvindes Elskov* - udtrykkene henviser til brevets udgangspunkt: et kinesisk ordsprog. *Men det er en langt stoltere Lykke at bære paa en eneste, uengældt Følelse, der bor i os som en stedse bankende Uro, uden at vi dog nogen Sinde begærer dens Tilfredsstillelse. En saadan Følelse er hos den, som er hærdet, en aldrig standset Dampkeddel, ved hvis Kraft han i Følge sin Vilje kan føre sit Skib, hvorhen han lyster (...).* Det fremgår, at Claussen har brugt megen Tid til at vinde denne *Styrke og Hærdning* - og trods brevets skæmtende tone er det også klart, at han her *har talt som Prædikerens Bog*. Med sit "*übergrosses Herz*" drager han tilbage til sit frivillige eksil i Nyborg med denne afskedssalut: *Det kinesiske Ordsprog burde hedde: "Den, der kan undvære god Vin, slanke Baade og en ung Kvindes Elskov hører med til de sande 342 udødelige"* (Acc. 1981/143 B2 (1)).

Brevet, der som åndeligt husholdningsregnskab ellers er kontant nok, viser to bevægelser: en tilbagetrækning fra en for nær og for kortsigtet tilfredsstillelse overfor en stærkere og mere varig, der åbner sig ud mod en omverden med dennes krav og udfordringer.

Om disse udfordringer handler to artikler, som stod at læse i det nyoprettede, radikale dagblad *København* 10. og 11.2. 1892: *Hvad Menneskene tror paa I og II* - og som skal bruges som dækkende udtryk for denne første periodes livsholdning (1887-1892; jf. Dj III 168, Fa V 147, He VI 157, TB VII 59 og 70 og Hv VII 217).

Claussen forsvarer her - som andetsteds - Georg Brandes og *Fritænkeriet* eller *Luciferdyrkelsen* i anledning af nogle angreb fra grundtvigiansk og teologisk side. Det interessante er nu, at han ser sin egen stræben - omend i det små - spejlet i Brandes' skæbne og hidtidige forfatterskab. Dette fremgår tydeligst af en koncept til et brev, der rummer Claussens tak til Brandes for dennes lykønskning 12.9.1915: *Men det universelle i Deres Aand, det fremmede, nye, mangfoldig befrugtende i Hovedstrømningerne havde svaret til mit Væsens Trang, saa jeg ikke havde Plads til noget Pedanteri (: i form af opgør med det hos Dem, som i strængeste Forstand var deres Slægtleds Skole). Hvad der betegner den nye Lyrik er vel det samme verdensomfattende Begær, som er Hovedstrømningernes - ikklædt Farvenuancer og stemt i Halvtoner af hjemlig Oprindelse.* Brandes var således den, der rummede først og rummede mest (jf. i øvrigt Tr II 296 ff., He VI 164, bd. VIII's kommentarer samt digte i bd. IX).

Herudover kan der være grund til at nævne Brandes' Nietzsche-forelæsninger fra foråret 1888, som Claussen kan have overværet, og som blev udgivet i *Tilskueren* 1889 som en afhandling om *Aristokratisk Radikalisme*. I forbindelse hermed må nævnes artiklen i *Tilskueren* 1890: *Det store Menneske, Kulturens Kilde*, udgivet som svar i debatten med Harald Høffding; givet er det, at Claussens to store artikler ved deres hovedtanke 343 og ned til enkeltudtryk lægger sig tæt op af den Brandes, som Brandesforskningen nu ikke mere er tilbøjelig til ensidigt at fremhæve som naturalist (se f. eks. Sven Møller Kristensen: *Georg Brandes*.

Kritikeren, liberalisten, humanisten (1980) p. 158).

Som Brandes er Claussen anlagt for det *heroiske*: de kræfter, der vover at sætte sig op mod vanetænken, fordomme og øvrig konvienti. Det er nærliggende at citere Brandes selv: (...) *det Højeste, Mennesket kan naa, er et heroisk Liv, et, i hvilket der kæmpes med de største Vanskeligheder for Noget, som paa en eller anden Maade kommer alle tilgode.* (...) (*Essays. Fremmede Personligheder* (1889) p. 168-169). En af disse *Vanskeligheder* er - efter begges opfattelse, men ordene er nu Claussens - kristendommen, som altfor længe har vidst at tæmme og hæmme *Menneskets inderste Trang, Drømmen, Begæret, Længslen efter den reneste Skønhed i vor jordiske Tilværelse. Men fra den graa Oldtid* [har der altid været] *to Idealer, der er de evige Kilder til ung Genfødsel i Slægten: Kærlighed og Geni! En Art Luciferdyrkelse, der staar over alle Religioner. Troen paa Kærlighed og Troen paa Geni - Ordet taget i den rummeligste Betydning: Evne, sejrende Dygtighed - er Menneskehedens ældgamle Fritænkeri.* I fortsættelsen, der fremhæver *Renæssancen* og dennes Kristus-opfattelse, følger Claussen også sin læremester: *Og i den kristne Religion, som hverken tillader Kærlighed eller Geni, har dette Fritænkeri med den store Renæssance fejret sine stolteste Triumfer. Renæssancen, da store Kunstnere fremstillede Kristus og Legenden paa en saa fri, menneskelig Maade, at det nu vilde dømmes som Bespottelse!* (...) *Derfor bliver det dette Fritænkeri, hvor Mennesket skaber sine Guder i sit eget Billede* (...) - *som medfører den Strøm af evig ung Renæssance, nyt Liv, ny Dygtighed, ny Skønhed, Menneskeheden altid drømmer om.* Og han slutter dette sit første indlæg: *Luciferdyrkelsen betyder i Danmark en Kultus af Kærlighed og Geni.*

Om dette *vita nuova* handler f. eks. *Unge Bander*, ja, forfatterens alter ego Erik Kølby lovpriser det direkte i en af sine 344 taler (*UB 2*, 164-167); det er motiv for den lyrik, Claussen i *Foraarstaler* (p. 39) bestemmer som *indviet Poesi*, gennemtrængt som den er af en *Følelse af hellig Grund*, ligesom optegnelser i notesbøgerne kredser i disse tankebaner.

Nietzsche-påvirkningen ses tydeligt i artiklen fra den 11.2., hvor Claussen fortsætter: *Der er ikke, hvad alle Undermenneskene* (læs: teologerne) *vil kalde noget "overmenneskeligt" i Drømmen om Geni og Kærlighed. Den er Livsbegæret selv hos den fattige og mest ulærde. Vil man vide, hvad det er for Erindringer, den ganske almindelige Mand gemmer og husker, da er det Erindringen om, hvorledes han en Gang uventet lagde sin Duelighed for Dagen, eller hvorledes hans Følelser en Gang strømmede over. Og den, der er fattigst paa disse Drømme, er ogsaa den tarveligste og unyttigste i et Samfund.* (...) *Hvis vi duer til noget, tror vi mere end hidtil paa Menneskets Ævne til at overgaa sig selv, og vi tager Afsked med den elendige danske Besindighed* (...) *denne forskræmte Moderation* (...), *der vil hæmme vore ædleste Ævner til at skabe ny Virkelighed, ny Skønhed, nye Guder.* Man mindes en optegnelse fra 1894: *Ved bestandig at overgaa Lovene skabes de nye Typer* (jf. *Dj III* 184). Samtidig tager Claussen afstand fra den pessimistiske ånd, der præger en *naturalistisk Litteratur* (...). *En Digtning, som paa Baggrund af Samfundslovenes Ubønhørighed skildrer lutter Mennesker, som der intet sker med, svarer ligesaa lidt som Religionen til Menneskets væsentligste Trang.*

Artiklerne er de nærmeste udtryk for Claussens personlige og kunstneriske ståsted i disse år. Brandes-indflydelsen er åbenbar - og den rummer altså ligeledes træk fra Nietzsches tænkning, der også i det senere forfatterskab sætter sine spor. Begrebet *Umwertung aller Werte* f. eks. genfindes både som begreb (jf. *DO 41*) og som billede ("ommøntning") i en del artikler og digte fra det ny århundrede. Sandsynligvis har Brandes imidlertid også formidlet en anden forfatter: Baudelaire. Han omtaler ham allerede i sin afhandling om Aarestrup fra 1877, der blev optrykt som indledning til F. L. Liebenbergs udgave af Aarestrups *Samlede Digte*, den udgave som Claussen 345 ejede. Desuden i anden udgaven af *Emigrantlitteraturen* (1877) samt i *Den romantiske Skole i Frankrig* (1882) - ganske vist uden større entusiasme, men de yderst kortfattede karakteristikker kan have ramt noget centralt hos Claussen. Dette forhold skal ikke nærmere uddybes her, hvor det må være tilstrækkeligt at henvise til kommentaren i bind VIII. Det skal kun fremhæves, at en mere rendyrket og radikal Luciferdyrkelse end den, som ses i oversættelsen *Bøn* med efterfølgende betragtning, vel knapt kan tænkes.

Brandes er virkelig den, der *rummede først og rummede mest*, men det er da også klart, at begreberne *Kærlighed* og *Geni*, hvor *Geni* er synonymt med det senere begreb *Heroica* og svarer til Silvios brobyggerdrømme (jf. *He VI* 157), er Claussens egen udmøntning af det, som har afgørende og blivende værdi for ham. Af begrebsparret udspringer således en bestemt figurkonstellation: Lucifer, Djævelen, Pan, Dionysos - med modsat køn: Afrodite - på den ene side, og på den anden side: Kristus, Jesus, Apollon - Proserpina, Venus Urania, Artemis eller Diana (jf. f. eks. ungdomsdigtene i *TB VII*). Forfatterskabets bestræbelse kan da med en voldsom forenkling sammenlignes med renæssancens forsøg på at forene hedensk og kristent eller udtrykkes med disse linier fra *Hexameter-Hymne til Pan og Giovanni* fra *Heroica*:

*Og vor Gud er ej svag - "En Afgud er intet i Verden!"
Nej, det er Aanden, som bygged Naturrigets tusind Kapeller,
Sødmænd i Hjerternes Hjerte ... hvor Pan og den lidende Kristus
hjælper hinanden i Nød for at sidde tilbords hos Gudsmoder.*

Forestillingerne om *Pan* og *Messias* ses f. eks. også udtrykt i det i *Fa V* s. 140 citerede brev til Chr.

Rimestad, mens et tidligt og måske mere anskueligt udtryk for de samme tanker rummes i fablen *Kristus og Djævelen* (Kbh. 19.2.1892; senere optr. i *MK*, jf. *Pi* II 184 og *DV* IV 178).

Med sit *Livsbegær* føler den unge Claussen: at han som en anden lysbringer kan videregive mennesker ny viden, nyt liv; 346 i sin *Forsagelse*, der i det dulgte og al stilfærdighed korresponderer med den lidende Kristus' almægtige kærlighed, der *holder sit Begær rent*: at han *ofrer sig* i en højere sags eller enheds interesse.

At denne dobbeltholdning imidlertid har sine omkostninger, herom vidner den lille historie *Don Juan, en ung blond Mand* (Lø 34 ff., først trykt i *Kbh.* 28.10.1891). Don Juan er blevet forfaren i alle former for kærlighed og *kan tænke det i bevægede Billeder, prænte det i sær dirrende Tale*. Denne evne skylder han sin *Første og Sidste*, hende, der er blevet den rytme i hans pulsslæg, som han har søgt hos kvinder siden. Hun *har saaet Valmuen i mit brogede Hjerte* - og han vil *nu besaa alle mine Agre med Valmuer (...)*. *Det er Gift, hendes Gift, Giften imod hende*. Billedet af denne ene Kvinde *har udbrændt alle andre Billeder af mine Organer. Som Svampen gennemvæver og opæder et Træ, har hun fyldt mig, hulet og gydt sin Draabe-Gift i hver Pore af min Tanke (...)*: Og derfor elsker jeg det forfaldne, mosgroede, længe forglemte, fordi jeg selv er ormstukken af hendes Minde, fordærvet af hendes Sødme, som jeg savner. (...) ingen Dæmon kan befinde sig bedre i sit mørke Rige.

I 1891 kan fordærvet endnu have sin sødme, men som det er bekendt, var drømmen om den eneste efterhånden blevet til en drøm om en drøm, der gradvis havde fortæret al energi og inspiration. Nietzsche har meget rammende karakteriseret processen: *Kunstnerne er ikke mennesker af stor lidenskab, hvad de så end måtte bilde sig og os ind. Og det af to grunde: de mangler skam for sig selv (de betragter sig selv mens de lever; de belurer sig selv, de er for nysgerrige) og de mangler også blufærdighed over for de store lidenskaber (dem udbytter de som artister). For det andet misunder deres vampyr, deres talent, dem for det meste en sådan bortøden af kraft, som kaldes lidenskab. - Med et talent er man også sit talents offer: man lever under sit talents vampyri.*

Man bliver ikke færdig med sin lidenskab ved at man giver en fremstilling af den: tværtimod, man er færdig med den når³⁴⁷ man fremstiller den (...) (cit. efter Jørgen Hass: *Illusionens filosofi. Studier i Nietzsches firser-manuskripter*, 1982, p. 123).

Fordærvet, lureriet, udbytteriet og forbruget af de lidenskaber, der normalt investeres i hverdagslivets sammenhænge, er tilbagevendende motiver i disse år. I indledningens Mallarmécitat tales der om at *fortære* indtryk fra sanseverdenen, men altså også om, at denne tilintetgørelsesproces er kunstnerisk befriende. Claussen taler selv om sit *Tab af Naivitet* (1892- 1893), og som et mere ærligt menneske, end Nietzsche-citatet postulerer på kunstnerens vegne, var han også godt på vej til at opgive sit skriveri, da han ikke kunne forbinde drømmen om virkeligheden med virkeligheden selv (jf. s. 355). Mødet med og forelskelsen i Karen Topsøe satte imidlertid endnu engang de gamle kræfter i bevægelse, men i trods mod processen og p. g. a. et afvist frieri begav Claussen sig i januar 1894 til Italien - som Silvio i *Valfart* drevet af trangen til ikke at anerkende nogen nødvendighed, uden at denne samtidig skulle kunne tåle bevidsthedens lys og anerkendelse. Et hidtil utrykt digt fra *Rom* 5.5.94 kan passende på sin egen underfundige måde forklare dette nærmere; det hedder *Raad til en Kvinde fra det syttende Aarhundrede*:

*Græs og Grønsvær, hvor vi træder,
alle ømme Ønsker tændt,
Kærlighed i hvide Klæder
mod et luftblaat Firmament.*

*Svimlende ved Himlens Porte
vil et altfor jordisk Krav
strække os tilintetgjorte
paa vor unge Elskovs Grav.*

*Kvinde blues! - ej at skues
taaler Livets skønne Gud.
348 Ung og vældig - som tilfældig -
hævder skæmtvis han sit Bud*

*og velsigner vore Fjed,
naar vor Afmagt, mens vi længes,
ganske skjules, gennemtrænges
af en ung Forelskethed.*

(s. 34)

Mindre underfundig er den optegnelse, som ligger til grund for digtet, som forklarer den beskrevne balancegang, der tilgodeser både højt og lavt - og som er nødvendig, hvis både de jordiske og de himmelske

magter skal tilfredsstilltes: ... *Mands og Kvindes Hengivelse er en altfor tarvelig Ting til at være. Afslutningen paa Kærlighedsproblemet - det højeste af Kærlighed, ja den er i sig selv en saa lav og forvreden Glæde, at det kunde tænkes som Helligbrøde vilde man forstyrre sin Kærligheds udelt simple Klædebon dermed. Kærligheden er en Forklarelse, to Sjæles Mættethed af den samme, kunstneriske (?) Idealisering, en unaturlig Tilstand. - -*

Og dog er Hengivelsen uundværlig for det højeste i Kærlighed. Den er det højeste, d. v. s. stundum, naar den indtræffer tilfældig, og naar den er gennemtrængt, næsten skjult af de tos Forelskethed (Nks 1340, 8°, VII, 33).

På dette tidspunkt i sin dannelsesrejse var Claussen nu nok så hårdt trængt, men altså utilbøjelig til at anerkende nogle love eller nogen nødvendighed, før den kunne kaldes *skøn* - og hvad han mener dermed, og hvilke *fortvivlede Beslutninger og stundum dybsindige Meninger*, der udsprang heraf, ja - det kan man som nævnt læse om i hans klogeste bog *Valfart*. Foreløbig må han i et brev til Karen Topsøe (19.1.1894) *med Forbavelse* se på sit *nuværende*, i *Deres Omgang fordærvede (Antikstil: forædlede) "Jeg"* og i et senere fra Siena 1.4.1894 overfor hende, der er en *saa stærk Fornægter af Kærligheden (i dens grovere Form? eller finere? eller i begge?)*, måtte nøjes med at tale om blot at kende *Vunderne og deres Vellyst* (breve på Det kgl. Bibliotek, 1983).

349

Hvad det *fordærvede* jeg, der i nietzscheansk forstand sætter sig ud over lovene, hvis de gør ham ringere, videre oplevede, kan kun kort skitseres her. Brevet til Johs. Jørgensen, citeret DJ III 208 f., strejfer det: *Vilde vi mon hellere leve i den adækvate Legemlighed end at vove det højeste, det frygteligste? (...) Jeg vil i denne Forbindelse understrege, at jeg ikke gjorde mig til Fornægter af Sansernes Betydning ... langt fra! De var Varmeledninger eller Straalekastere i Aandsdiktaturet. (...) Heller ikke [livets love] vilde jeg respektere ubeset - hvis de gjorde mig ringere - saa hellere gaa i Fordærvelse. Og ud af dette vil du stemple mig som Fordærvelsens Elsker. Der sluttet saaledes forbindelse mellem krop og ånd: ydre og indre glider sammen - uden at nogen naturlove krænkes eller fortrænges. Dette sker i *Valfart* for Silvio ved mødet med Clara (jf. tidstavlen og oplysninger Pi II 180) - og han siger herom med adresse til sin katolske ven, der er gået i kloster: *jeg, der tror paa en Slags aandelig Verdensorden, hvor det naturlige, dagligdags Tilfælde indeholder langt større Vidundere: Sjæle knyttes til Sjæle, Traade, der synes sammenfiltrede, delte, redes pludselig og viser sig som et eneste Stykke - jeg protesterede mod min Ven som mod en Voldsmand. (...) Ogsaa jeg troede mere, end jeg kunde tro paa, og det gik i Opfyldelse (Va 201 f.; min understregning).**

Det tabte paradys er genvundet: jordisk krav har på den snildeste og skønneste måde vist sig at kunne forenes med den lidenskab for ordet og tegnet, som hidtil har været den dominerende tilbøjelighed hos den håbefulde brobygger - og det i kraft af den Eva, som oprindeligt satte *det hele over Styr* (se - *Det tabte Paradys* - s. 206).

Af mange grunde - først og fremmest p. g. a. sin tids sociale og erotiske normer - måtte Claussen krybe til korset, adlyde sine forældres krav om hjemrejse og altså forlade Clara Robinsson (efternavnet usikkert p. g. a. svært tydelig skrift). Afkaldet, bruddet eller svigtet sender sine signaler ned gennem det efterfølgende forfatterskab. Med føje kan man hævde, at her har Claussen gjort sin vilje størst - og samtidig tilsyneladende 350 svigtet dybest. At viljen og troen var stor, viser både udgangen af bogen samt følgende uafsendte, udaterede brev til Johs. Jørgensen (Acc. 1981/143 B2 (1)):

Johs. p. p. esquire

Jeg har opfordret dig til at gøre det paa Vers, men siden al den Slethed er strømmet ind gennem din Sjæls Sluser, har Guderne naturligvis nægtet dig Versets Gave. Livets dyndraadne Alvor - ja vær saa god behold det kun. Den kunstløse og sandfærdige Beskuelse af de menneskelige Drifter og Nødvendigheder - uden Poesiens Fortoning og blaa Slør - vær saa god, behold det kun alt sammen. Men én Ting maa du da vide: at dit eget realistiske Kød med dets Drifter, reducerede og klassificerede efter det gamle Testamente, til syvende og sidst heller kun er et forgængeligt Slør. Og hvad indeholder da mest Sandhed: den Skønhed, som jeg saa længe har attraaet og drømt, at jeg nu ser den med vidtaabne Øjne, eller den Hæslighed, som du kun behøver at aabne Hænderne for at gribe?

Ved at undertrykke min Ulystfølelse, optage den mere og mere i min Lyst som et forfriskende Urelement, har jeg naaet, at det glædelige skønne ogsaa for mig blev det varige sande. Ved at undertrykke din Lystfølelse eller ved i den altid at genkende Bebuderen af naturnødvendig Ulyst har du naaet til kun at finde Sandheden i det fattige, enkelte, hæslige. For dig blev Livets Brød altid til Stene - - - Ja vær saa god; maaske din Skæbne er mere almengyldig end min. Maaske du ogsaa har Ret i, at det er min ydre, sorgfri Existens, som har gjort det muligt for mig at være det, jeg er. Men hvad har det at sige? Det var ogsaa paa Grund af bedre Livsomstændigheder, at Menneskene blev Mennesker - selv om Dyrets naturbundne Tilstand oprindeligt havde mest Almengyldighed.

Foretræk Kunstløsheden, hvis du vil. Men det er tomt, usandt, uredeligt, naar den, som gaar og begræder sin egen Nøgenhed, offentlig forarges over den, som bærer Klæder. 351 Skriv Vers, Johs! Jeg har heldigvis en bedre Tro om dig end du selv.

Hilsen fra et Menneske

Sophus

Brevet, der må være fra juli 1894, er citeret i sin fulde udstrækning, da det peger på flere afgørende forhold. For det første viser det tydeligt vekselvirkningen mellem et privat lidenskabsrum og et dermed forbundet offentligt tegnunivers. For det andet belyser det en afstandtagen til den naturalistiske doktrin kun at se dyret i mennesket, for det tredje, at Claussen tilsyneladende her har nået, hvad han altid har stræbt efter: *at det glædelige skønne ogsaa for [ham] blev det varige sande.*

Med denne tillid drog Claussen da hjem oktober 1894, genoptog forbindelsen med Karen Topsøe, nu styrket i sin overbevisning om, at drømmen kunne huses i jordisk klædebon. Men han skulle blive klogere; trods al vilje og gode forsæt: bl. a. udgivelsen af en række bøger på kort tid, forenet med et flittigt og ambitiøst redaktionsarbejde på *Lolland-Falsters Folketidende*, ægteskab med sin tidligere forlovede fra Horsens (1896) og familiedannelse, stod han ved indgangen til det ny århundrede som en mand ribbet for al den glæde ved og fortrøstning til tilværelsen, som de foregående sider dog har vidnet om. Tilstanden har han karakteriseret i følgende linier fra 1902:

*Det hændte ved Aarhundredets Slutning Brydning,
at Livet med ét blev berøvet enhver alvorlig Betydning,*

*at Livet for og den, der skulde begynde,
stod plukket for hele sin Højtid og afklædt sin skjuleste Ynde.*

*Og den, som har mistet al Glæde ved Tingenes Orden, han finder
den ikke i Bøger og ikke i Vin eller Kvinder.*

(s. 225)

352

II. I Dødens Rige. 1901-1917

Tabet har - ikke uventet - med Sophus Claussens digteriske praksis at gøre. Hverdag, vaner, alder og tidens pres - det være sig af økonomisk eller ideologisk art - lægger efterhånden en uigennemtrængelig hinde hen over selv de mest lysende oplevelser og erfaringer - men når Claussen i 1902 dels går i bogstaveligt og åndeligt eksil ved at rejse tilbage til Italien og samtidig håber, at han kan *skrive Tilværelsen sammen igen* (jf. *Pi* II 141), har man en vemodig-klar fornemmelse af, at han nu er for sent ude.

I *Foraarstaler* nævner han selv, at *en ny eksperimenterende og profan Tone brød ind i mit Paradis, det var Livet, der ikke vilde forliges med mine æoliske Harper og gav dæmoniske Toner fra sig. Det var Poesien, der forlangte at blive til Virkelighed, ikke blot i et enkelt, men i alle Forhold.* Igen opfattes den personlige skæbne som symbolsk, desillusionen og splittelsen slår mægtigt ud i sindet og udvides til at omfatte også tiden: *og Verden blev gal, som den skal tilsidst.* Den indviede poesi afløses af en profan, måske har Claussen haft William Blakes *Songs of Innocence* og *Songs of Experience* i tankerne - under alle omstændigheder: eksperimenterne samles i Claussens mest énstrengede og yderliggående bog *Djævlerier*, hvor himlen er afløst af helvede; helvede bliver til, når livet bliver ondt. Og her kan Claussen også møde bekræftelse hos Baudelaire, hvis "Helvedblomster" indeholder samme elementer af *ydre Forvitring* og *indre Opløsning, Nag, Bekymringer, mod hvilke man væbner sig med Glæder og Rus* (...). *Ørnereden er en Øglerede* (Lø 145 og 150).

Det er nu almindeligt at tage Claussen på ordet, når han hævder: *Havde jeg ikke al min Tid maattet kæmpe en Kamp med det mest fordjævede Publikum, vilde jeg til Danmarks Pris være bleven et Rør, hvori Toner fødes næsten af sig selv ... Man vilde saaledes fra min Forfatterhaand aldrig have set et bind "Djævlerier" (...)* (NKS 2732, 2°, I) - og kampen mod det fordjævede publikum skal da heller ikke underkendes, jf.

353

blot efterskrifternes kongerække af eksempler på uforstand. Og det købedygtige, driftige borgerskab havde heller ikke *brug* for en poet af Claussens støbning. Dog forekommer det rigtigere, når Claussen i et andet og tidligere citat fastslår, at *Ulykken er ikke at søge udenfor Mennesket. Ulykken findes i Mennesket selv (...)* *altfor sent indser den frysende Oprører, at det er imod sig selv, han bør rette sin anarkistiske Dolk.* Og smst.: *Jeg ved det efterhaanden saa godt: i alle mine Ulykker har jeg selv været Skyld og er det endnu*

den Dag i Dag (jf. DV IV 155 og 163).

Det kan altså være rimeligt at søge årsagen til denne skyldfølelse, og det er nærliggende at søge den i bevidstheden med dens lidenskab for ordet, som denne og de andre efterskrifter har forsøgt at påvise som den dybeste retningsgiver i Claussens skæbne. I et notat fra 6.2.1907 har Claussen nogle betragtninger over *le sens mental, som endnu hos de fleste kun er svagt udviklet. Jeg taler til dens Ære. Jeg som skal værges mig mod Sansernes Pøbel (...)* med den sjette Sans (NKS 1340, 8°, X, 54). Foreningen af højt og lavt hos en Clara er på nuværende tidspunkt et syn, hvis skær er gledet ned bag horisonten, og i stedet for en sjette sans stiger nu de dæmoner frem, som afkald og hæmninger ikke mere kan trænge tilbage. Det går her, som det gik den splittede Erik Kølby, hvor det om Fru Kruses kusiner hedder: *Og Gruppen svulmede op i hans Fantasi med et Skær som af Helvedes Flamme og andetsteds: Andres Fred overlod hun (: Margrete) derimod til, hvad Djævlene vilde indgive én (UB 2 147 og 249).*

Dette er den ene type djævlerier, som indfinder sig i det hus, som det hovmodige digterjag har holdt fejlet og prydet. Den frygtede dobbelthed, som poesien og den skønne illusion tidligere havde kunnet lægge sit fine, blå slør over, viser nu sit grinende ansigt. *Djævlerier* kan opfattes som en sidste exorcisme, inden spilfægteriet opgives.

Den anden type djævlerier repræsenteres af de statelige kvinder *Afrodite, Dronningen af Saba, slangetæmmersken Miss Wanda* og
354

*hun den vellystige-brune,
som jeg forskød i et Lune
hun knejser saa stolt - hendes yppige Haar
som et Net af Slanger om Lænderne slaar*

(DV IV 184; jf. faksimilegengivelsen s. 327)

Der er her tale om den Clara-skikkelse, om hvem det i *Valfart* hed: *Uden Frygt for Slanger strækker jeg mig efter Frokost ved Fru Claras Side (...)* *Jeg, som i min første Ungdom havde en syg Frygt for Slanger, og, naar jeg havde forladt min unge, yndige Veninde, hver Nat drømte, at min Seng var omspændt af Hugorme* (jf. UB 2 297). Denne kvindetype er bærer af en ukorrumpet form for seksualitet, som Claussen nu kan forherlige - men som han ikke kan træde i et egentligt forhold til - og derfor netop må flygte for:

*Jeg kyssed hende længe uden Anger ...
men maatte flygte over Hals og Hoved
- for ej at blive bidt af hendes Slanger.*

(DV IV 73)

Det kom der ud af *Højsangen* - og tilbage blev en beskæmmet Salomon, der efter udgivelsen af dette regnskab for en længere årrække forholdt sig tavs - sammen med *sin bitre Eftertanke*. "Sprængtheden" er en truende realitet, og det er begribeligt og gribende, når den person, der ellers aldrig har skiltet med natsiden af sit talent, på dette tidspunkt taler om *virkelig Nedslaaethed* (jf. DV IV 154 og f. eks. visse af de utrykte digte). Nu hedder det om kærlighedsmødet og forholdet mellem menneske og natur:

*Vi kom i den susende kolde Nat
en Mand og en Kvinde til dette Krat,
hvor tavse Træer, forsamlet til Møde
omkring en Dam - os spotted til døde
355 Vor Grublen og Uro var dem imod,
der kun havde Tanke for at slaa Rod.
Veninden fortalte med sorgfulde Fagter
vi kæmper stundum mod evige Magter*

*Ja Vindene jog os, og Træerne slog os
en sælsom Stilhed tilsidst betog os
(...)*

(Udk. til *Træerne*, Fa V 134 f.)

III. En moderne Skabens inderligere Pragt. 1917-1931

Sophus Claussen havde jo tidligere ofte været i tvivl om sin digtnings berettigelse og sin udviklings almenlydighed - som sagt to sider af samme sag. Livsteorien - og han beklager undertiden, at hans kunst fattes flere tanker og teorier - at "et er i alle", en teori, som han mener udtrykt hos Georg Brandes i en Bemærkning om en "Kæmpesjæl", der kan findes selv hos de aandelig smaa og rendyrkes - af en Digter (NKS 1340, 8°, IX, 45), havde han med bitterhed måttet forkaste allerede o. 1903-1904, hvad udkastet til *Træerne* illustrerer tilstrækkelig godt. Hans *Virkelighedstroskab* [forbød ham] at fremmane *Paradiser*, som desværre ikke [fandtes]. *Jeg har selv bødet, og endnu bløder jeg for min stærke Tro paa Uvirkeligheder. Jeg tør ikke lære andre at ligne mig. (...) Det er /var. var derfor passende at opgive /var. at jeg for ti Aar siden opgav Poesien* - med tanke på det første pariserår (jf. f. eks. *Digterens Endeligt* 25.3.1893, DV IV 38), men med vægten på det andet pariserophold 1903 (NKS 1340, 8°, IX 43).

Med verdenskrigen ændrer han nu igen position. I sin ungdom troede han ved *lønlig Traade at staa i Forbindelse med Tidens nyeste profetiske Viden* - og dette kunstneridealistiske synspunkt tilkendes nu rang og vægt på ny. Fantasiens rehabiliteres - i hvert fald udadtil, hvad en række citater passende kan vise: 356 I et tilbageblik på 90'erne (jf. *Na I* 118) hedder det om tidens lyrikere, som *traadte ud af Ensemblet som Jeger: I Halvfemserne gik det op for os, at Personlighederne - eller Sjælene - trods alt er store hemmelighedsfulde Magter, som betvinger Masserne. Vi kunde ikke sætte os op imod dette. Jeg er overbevist om, at der intet var at stille op. Verdenskrigen har mer end noget andet overbevist mig. Jeg føler ganske bestemt, at Europa er som et Krater, hvor alle de smaa levende og tænkende Organismer til enhver Tid, paa deres forskellige Maade, kun udtrykker den vulkanske Kraft og Spænding, som gennembæver den store fælles Troldhøj* (NKS 2732, 2°, I, 10). Claussen forestiller sig helt tydeligt sit jeg som *medium* for fælles love, og det destruktive, ormædte og fordærvede i jeg'et omtolkes som tegn for og varsler om lignende kræfter i samfundet. Gennem nedbrydningen og sammenbruddet vil nye helheder genopstå: *En anden Tid og Verden, som allerede fandtes paa en eller anden Maade - om blot i et Shakespearesk Glimt - maatte findes og maatte vedtages at være til, ikke af Rigsforsamlinger eller Tribunaler, men som i Aandernes Raad. Tiden var mættet med en bitter og vild Sødme og med store Syner, lige til den største Krig udbrød* (Lø 171). Derfor måtte disse frygtelige *Blodaar* ikke blot (...) hilses som den fortvivlede Tilbagevenden til *Slægters tusindaarige Fornedrelse*, men som *Gyset, før Morgenrøden gaar op over Europa* (anm. af Helge Rode: *Krig og Aand, Sort paa Hvidt* 10.1.1918; optr. DO 137). Og således sker det, at anelsen og forestillingsevnen indsættes i deres gamle rettigheder: *pludselig er det gamle glemt, afløst af en moderne Skabens inderligere Pragt.*

Det private jeg er for længst begravet i sin kiste, til gengæld er kunstnerjeg'ets mentale sans efterhånden udviklet til et så fintmærkende organ, at det kan konkurrere med *Røntgenstraalerne, den traadløse Telegrafering og det røde Lys*. Han omtaler - omend med forbehold - således sin "*fremsynethed*" (...) med den *Hensigt at hævde Sikkerheden i den digteriske Intuition* (...) (Udat. koncept til brev til Th. Lind i Acc. 1981/143 B2 (1)) - og vender tilbage til den opfattelse af grundtanken i 357 forfatterskabet, at *Livet og Drømmen overhovedet er (...) som de to Poler i en Elipse - den ene kan ikke være til uden den anden. Det sande og det skønne er kun to Udtryk for samme Virkelighed* (brev til K. K. Nicolaisen 7.2.1915; NKS 4090, 4°). Hvad han forstår ved denne virkelighed (*en større Realitet*), kan man læse udførligere om i essayet *Jeg vil ikke være Religionsstifter i Foraarstaler*. Forudsætningerne for denne restituering af værdier, som den unge Claussen også forlod sig på, må skitseres - samtidig med, at de forskydninger og den usikkerhed og tvivl, som også findes i denne sidste fase af hans livsforløb, må trækkes frem for at mildne det lys, som ellers hviler nok så grelt over den imponante digterprofet.

Nu som tidligere støtter Claussen sig til det livsprincip at have *Flere Længsler end Tilfredsstillelser* (NKS 1340, 8°, X, 54). Som han formulerede det i 1905: *Der gemmes i den skønneste Forsagelse et Gran Vellyst (...). Hvorfor skulde den hellige Franciscus ellers bruge det Udtryk, at han tog Fattigdommen til Ægte?* (NKS 1340, 8°, X, 50; jf. *Fa V* 151). Når han nu fejrer sine tavse fester - *men jeg fejred dem i Ord* - har han en ny muse ved sin side som *Medhjælp til at være hos Digteren ved de højeste Begivenheder, hvor de virkelige Kvinder ikke strakte til* (*He VI* 63). Hendes navn er *Fantasia*, og om deres møde kunne man benytte følgende lille, hidtil utrykte digt:

*I en Klit
langt fra mit og dit
vil vi mødes
vil vi glemme, at vi ødes
og vor Kraft er slidt*

*i en sandren, sammenføgen
øde Klit.*

(s. 63)

De menneskelige sammenhænge, det borgerlige samfund normalt 358 funderes på, har Claussen lagt bag sig, *glemt* eller fortrængt, om man vil - som verdenskrigens ild - efter hans mening - havde udslettet vesterlandets gængse, hævdvundne normer og moralbegreber. Digteren sætter nu sin lid til, at nye, stærkere og renere værdier vil bryde frem i denne nulpunktsituation (jf. klitbilledet) - og ved sin side har han

sin fantasi, der med føje nu kan anskues som et indkorporeret, langsomt udviklet kvindeligt element i psyken. *Fantasia* er årsagen til: *at jeg havde Bevidsthed om den nye Tid, en samlet Følelse af Verdens Virken og Vilje, aabenbaret i mig af min egen Sans (He VI 62)*. I *Imperia* - og andre kunne nævnes, f. eks. *Dronningen i Thule* - går Claussen endog så vidt at identificere sig med *Jordmassens Dronning*:

*Kold for de Levendes Optog og Danse
drømmer jeg evig om Urelementets Musik.*

(DV IV 99 f.)

Hvis dette kuldecenter i ham selv befrugtes af ilden, opstår de nye sange, der alene kan give livet mening. Samtidig ses det - de senere hexameterdigte er bedre eksempler på det - at det erotiske nu udstrækkes til at dække den grundlæggende lov i verdensordenen:

Alt er unyttigt undtagen vor Skælven,

Igen: hvad der er drivkraften i ham selv, er også drivkraften i universet. Skaberkraften på godt og ondt er altings ophav - og digteren altså dens profet. Om kulden og ilden hedder det andetsteds, at der her er tale om *et æggende Modsætningsforhold, hvoraf Skaberbrunsten spirer frem med den Lyst eller ira qvæ facit versus (Fa V 140)*.

Ud af denne selvavlen håber kunstneren da, at den nye verdensorden vil fødes: den så hæftigt begærede nye *Gotik*:

*Hun har kaldt mig selv til Profet
for en Verdens-Aabenbaring,
359 som kun hun og jeg har set (...)*

(He VI 111)

Med disse forestillinger - og ældre i baghovedet - må man nødvendigvis undertiden blive ramt af tvivl - og det er da også tilfældet. Digtene fra omkring verdenskrigen har deres bestemte, monumentale og jernhårde patos, men tiden efter fredsslutningen skuffede Claussen dybt - det er kendt, at han endnu en gang opgav skriveriet, nu for at hellige sig maleriet - blot et enkelt notat skal vise bagslaget: *Der er ingen Lykke mulig for mig, uden hvis Gud igen vil lade sig føde her paa Jorden og denne Gang i en Kvindes Skikkelse. Men da ville jeg ogsaa kunne digte Sange - synes det mig - som ingen drømmer om.*

(Brev til hustruen. Paris 8.6.1921)

Citatet må stå ukommenteret; i sin uhyre opdæmmede forventning belyser det dog graden af digterens forhåbninger. Og oplevede Claussen ikke *dette* under, så oplevede han med *Fantasia* ved sin side et nyt lyrisk opsving, der tog sin begyndelse o. 1917 og nåede sit højdepunkt i midten af 20'erne. Dels skrev han en række digte af ydmyg-inderlig, skæbnehengiven karakter, hvoraf de fleste dog forblev på udkaststadiet. Sin *Veninde* kan han f. eks. opfordre:

*Kom med Fryd og slaa dig ned
Billed paa Elendighed
efter alle tunge Prøver
tag den Hvile, du behøver
(...)*

*Sæt dig ved min Side ned
i dit Slørs Elendighed
Lær mig Kærlighed, du blide
Søster, som har lært at lide
i hver Fingerspids, hvert Led
360 er der Bud om evig Fred*

(s. 228)

Dels frembragte han sine anelsesfulde, besværgende hexameterhymner, der ligeledes er præget af denne nye tone af ydmyghed og taknemlighed, men samtidig også af gammeltestamentlig profetisk magt og vælde.

I sin fyndagtige formulering dækker verslinierne

*Alt det skabte er af Gud
eller ikke til*

således disse sidste år (NKS 3634,4°, V, 7. Se s. 335). Øjeblikke af mismod, tvivl, tvesyn og trængthed

skal imidlertid ikke plette billedet synderligt. Han kan nok i sorte stunder spørge sig selv:

*Hvem mon jeg spiller for, hvem mon jeg taler til
her i et Øde?
Urias, Satanas! som jeg fornægter!
Er det Bedrag og Svig, jeg ser min Ungdoms Lig -
tusinde Døde!*

(Hv VII 88)

- og i *Nathvælv* (Hv VII 92) nedskrive verdensrummet til et billigt Tivoli og fornægte ungdommens værdier:

*Mod Morgenens Gys slaar jeg Øjnene i,
der findes ej Kærlighed, ikke Geni.*

Lignende sortsyn ses hos andre kunstnere, hvis bestræbelser samler sig omkring den opgave at finde sammenhænge, enhed og orden i en verden, hvor *alle Atomer (...) forlanger at sættes i Frihed*. Thorkild Bjørnvigs ord om Nietzsche sammenfatter forholdet:

361

*... Paa ham laa alt, sov han et Øjeblik
løb Jorden vild, Atom faldt fra Atom
nu Gud var død. Haardhed og Medynk, Magt*

*Ild, Skabelse, som før var Herrens Sag,
var hans nu! Var det uanset hans Fag,
hans Evne eller Viden, Nat og Dag ...*

(Figur og Ild, 1959)

Udviklingen i forfatterskabet har imidlertid hele tiden vist disse udsving, men også et sikkert punkt herimellem - og her må man så fastholde Sophus Claussen, der selv fremhæver, at *Det væsentligste er (...), at bag disse tusinde Sange med deres Rim og Sindbilleder er en Hensigt, en Ro, som hos Luftsejleren, der ikke kæntrer, en Tryghed for Sjælen midt i den store Hvirvel og Rastløshed* (Lø 182).

Er det lykkedes at sætte tvivl ved denne tryghed, er det godt - Claussen gjorde det jo selv grundigt og konsekvent i en vis periode af sit liv. Er det samtidig lykkedes at vise, at digteren med vækstpunkt i *Drømmen om Kærlighed og Geni* satte person og liv ind bag forestillingerne om, at en *højeste Enhed* måtte kunne findes - ja, så er det bedre. Få har som Sophus Claussen *gjort [sin] Vilje villigt til alt stort* - hvem har i det 20. århundrede herhjemme gjort den større?

362

363

TIDSTAVLE

1835

3. februar: SCs far Rasmus Claussen fødes i Helletofte, Bøstrup sogn på Langeland som søn af gårdmand Claus Anders Kristensen (1791-1848) og hustru Anna Kirstine Rasmusdatter (1794-1879).

1856

4. januar: Rasmus Claussen gifter sig i Bøstrup kirke med Hanne *Sophie* Hendriksen, født 14. juni 1836 i Leibølle, Bøstrup sogn, som datter af gårdmand Hendrik Nielsen (1796- 1857) og hustru Johanne Kirstine Madsdatter (ca. 1798-1878). 27. juni: SCs ældste søster *Clara* Christine Claussen fødes.

1859

Rasmus Claussen overtager fæstegården i Helletofte efter sin moder.

1861

17. april: SCs anden søster *Johanne* Henrika Claussen fødes.

1865

12. september: *Sophus* Niels Christen Claussen fødes. 22. oktober: SC døbes i Bøstrup kirke.

1869

Rasmus Claussen opfordres til at lade sig opstille som kandidat> til Folketinget, men afslår.

1870

Rasmus Claussen sælger sin fødegård, rejser til Falster med sin 364 familie, køber Ibgården i Sildestrup, Idestrup sogn.

1872

20. december: Rasmus Claussen vælges til folketingsmand for Maribo amts 4. valgkreds for partiet Venstre.

1873

14. november: Rasmus Claussen genvælges til Folketinget med en overvældende majoritet. Samme år grundlægger han *Lolland-Falsters Folketidende*, sælger Ibgården og køber et avlsbrug lidt udenfor Nykøbing Falster.

1875

Rasmus Claussen overdrager redaktionen af *Lolland-Falsters* indtil bladet 1878 overgår til typograf N. Th. Petersen (1858- 1908), som kort tid efter bliver gift med Johanne Claussen.

1877

SC optages på Nykøbing Kathedralskole.

1879

Rasmus Claussen overdrager redaktionen af *Lolland-Falsters Folketidende* til sin anden svigersøn Aage Jordan (1856-1917), gift med Clara Claussen.

1880

SC konfirmeres i Nykøbing Falster kirke; han bliver oversidder i skolen og går 2. klasse om. Rasmus Claussen bliver for første gang medlem af finansudvalget.

1881

SC udgår af Nykøbing Kathedralskole i juli, og familien Claussen flytter til København (Gl. Kongevej 9) p. g. a. faderens folketingsarbejde. SC optages på den private Maribo Skole.

365

1883

SC overværer Georg Brandes' Heine-forelæsninger på Københavns Universitet.

1884

SC bliver student fra Maribo Skole med en kneben førstekaraktter. Ferietur til Tyskland (Hamburg, Berlin, Leipzig og Meissen). Træffer en ung københavnsk pige Mary, som gennem længere tid er hans faste forbindelse. Bliver i efteråret medlem af Studentersamfundet og træffer der bl. a. forfatteren og journalisten Peter Nansen (1861-1918), gennem hvem han får kontakt med forfatteren og kritikeren Edvard Brandes (1847-1931).

1885

SC består filosofikum hos professor Harald Høffding og påbegynder jurastudiet ved Københavns Universitet. Stifter bekendtskab med bl. a. maleren Albert Gottschalk (1866-1906), forfatteren Viggo Stuckenberg (1863-1905) - og senere dennes hustru Ingeborg Stuckenberg, f. Pamperin (1866-1904) - forfatteren Johannes Jørgensen (1866-1956) samt forfatteren, senere indenrigsminister Ove Rode (1867-1933). SC skriver 1. afsnit af digtsamlingen *Naturbørn* og journalistiske bidrag til *Lolland-Falsters Folketidende*. Det politiske billede præges af de provisoriske finanslove, som Estrups Højre-ministerium udsteder i strid med Folketinget, hvor partiet Venstre har flertal. Rasmus Claussen, der på dette tidspunkt tilhører sit partis yderfløj, idømmes tre måneders fængsel p. g. a. opfordring til skattenægtelse og dannelse af riffelringe. Den litterære debat i disse år tager udgangspunkt i den såkaldte sædelighedsfejde, en heftig kulturel-politisk strid om seksualmoral i og udenfor ægteskabet, med deltagelse af bl. a. Henrik Ibsen, Bjørnstjerne Bjørnson, Georg Brandes, August Strindberg, Dansk Kvindesamfund o. a.

366

1886

SC ansættes i januar på venstreavisen *Horsens Folkeblad* som redaktionssekretær hos redaktør Emil Bojsen (1854-1898). Skriver polemisk-radikale indlæg - vendt imod Estrups regering - hvoraf enkelte afstedkommer en retssag. Medarrangør af mødet mellem den lokale befolkning og Studentersamfundet i juni. Hovedtaler er Georg Brandes, som ved denne lejlighed stifter bekendtskab med SC. Forlover sig på sin fødselsdag med

Anna Cathrine Christensen, født 8. april 1868, datter af sadelmager (i Horsens) H. L. C. Christensen (1836-1914) og hustru Signe Christensen, f. Hansen (1837-1908). SC opsiger sin stilling på bladet og flytter i oktober tilbage til København (Gl. Kongevej 9), hvor han genoptager jurastudiet samtidig med, at han lejlighedsvis skriver artikler til *Horsens Folkeblad* og *Lolland-Falsters Folketidende*. Skriver sidste 2/3 af *Naturbørn* oktober 1886-august 1887. Julen tilbringes i Horsens.

1887

Efter flere afslag fra forskellige københavnske forlæggere må SC selv bekoste trykningen af *Naturbørn*, der udgives den 9. september i kommission hos C. A. Reitzel. Polemik med redaktør Henning Jensen (1838-1929) apropos dennes artikel om *Naturbørn* og "Sædelighedsspørgsmaalet" i tidsskriftet *Enhver sit*. I julen hæves forlovelsen med Anna Christensen. I dette og de følgende tre år er SC overvældende lyrisk produktiv.

1888

SC ansættes i marts som journalist ved venstreavisen *Nyborg Dagblad*, som Rasmus Claussen nu har overtaget samtidig med, at han har lejet ejendommen Dyrehaugegaard syd for Nyborg. SC bidrager til 14-dages tidsskriftet *Ny Jord* (1888- 1889), bl. a. med digtet *Rejseminder*. Genoptager midlertidigt forbindelsen med Anna Christensen. Om efteråret fortsættes jurastudiet i København (Gl. Kongevej 9) sideløbende med journalistik i *Nyborg Dagblad* og *Lolland-Falsters Folketidende*. C. A. Reitzel afviser at udgive en ny digtsamling af SC.

367

Bekendtskab med kritikeren Valdemar Vedel (1865-1942).

1889

I marts vender SC tilbage til Nyborg og genoptager sin journalistvirksomhed. Sluttes venskab med journalisten Emil Opffer (1863-1924). Påsken tilbringes i Horsens. SC skriver på *Unge Bander* og *Kitty*. Bliver den 20. oktober udnævnt til ansvarshavende redaktør af *Nyborg Dagblad*. Den lille digtcyklus *Kyllingsorger* (i samarbejde med form udgivet 1902, under titlen *Mina*) trykkes som manuskript. Rasmus Claussen bliver Folketingets 2. viceformand, en stilling han beholder til 1894.

1890

I september skrives det lille skuespil *Frøken Regnvej*. SC bliver den 27. oktober indkaldt til militærtjeneste ved Forplejningskorpset henholdsvis i Nyborg og i København. Bliver medarbejder ved *Kjøbenhavns Børs-Tidende* (1889-1892), en uafhængig, radikal hovedstadsavis med Georg Brandes' bror Ernst Brandes (1844-1892) som redaktør. På dette blad møder SC bl. a. forfatteren Henrik Pontoppidan (1857-1943). Medarbejderskabet ved *Lolland-Falsters Folketidende* og *Nyborg Dagblad* fortsætter. SC påtænker at udsende en ny digtsamling for egen regning.

1891

SC bliver tillige medarbejder ved det uafhængige, radikale hovedstadsblad *København* (1889 ff.), redigeret 1890-1891 af Johan Knudsen (1865-1942), Ove Rode og forfatteren Carl Ewald (1856-1908). Militærtjenesten afsluttes. SC flytter til Pilestræde 42. I marts litterær polemik med forfatteren Herman Bang (1857-1912) i dagbladet *København*. I maj bringes SCs oversættelse af Heines *Rabbien fra Bacharach* som føljeton i *Kjøbenhavns Børs-Tidende*. SC bliver medarbejder ved det radikale venstreblad *Politiken* (grundlagt 1884), redigeret af Viggo Hørup (1841-1902) med bistand af Edvard Brandes. Rasmus Claussen bliver ene-ejer af *Lolland-Falsters Folketidende*.

368

1892

SC flytter til Kultorvet 3. Hans oversættelse af Charles Baudelaire: *Nogle Vers* trykkes i det københavnske tidsskrift *Tilskueren* (1884-1939), på dette tidspunkt redigeret af Niels Neergaard (1854-1936). Bekendtskab med den norske digter Knut Hamsun (1859-1952) samt den debuterende digter Helge Rode (1870-1937). I januar begynder SC at skrive sine *Smaa Romaner* ("kriminalreportager"), der trykkes i *Politiken* indtil hans afrejse til Paris i oktober. Et repræsentativt udvalg af SCs digte: *Idyller* (heriblandt *I en Frugthave* og *Buddha*) offentliggøres i *Tilskuere*s juninummer - en digtsamling med denne titel var tidligere på året blevet afvist af Gyldendal. Lyrisk produktionskrise fra 1892 til udgangen af 1893. Rasmus Claussen bliver statsrevisor (til 1895). 13. oktober: SC rejser fra København over Berlin til Paris, hvor han ankommer den 17. oktober og indlogerer sig på Hôtel d'Hauteville, 41, rue d'Hauteville. Hans udenlandsophold nu og i de følgende 10 år bekostes delvis af forældrene. I Paris studerer SC fransk ved Sorbonne, men sender samtidig sine *Naive Breve* hjem til København, hvor de trykkes i *Politiken* under mærket "Antonius". Skiftende adresser i Paris.

1893

SC møder igen Herman Bang, som midlertidigt har bosat sig i Paris. Sender anmeldelser hjem vedrørende pariseropførelser af Ibsens og Bjørnsons skuespil i Bangs iscenesættelse og bliver optaget i kredsen omkring digterne Paul Verlaine (1844- 1896) og Stephane Mallarmé (1842-1898) samt tidsskrifterne *La Plûme* og *L'Épreuve*. 18. marts: SC flytter til 18, rue de Tournon. 1. maj: bopæl 46, rue de Vaugirard. Bliver ven med den franske tegner og digter, Verlaines sekretær F. A. Cazals (1865-1941), forfatteren Stuart Merrill

(1863-1915) og forfatteren Gustave le Rouge (1867-1938). SC skriver *Unge Bander* færdig og søger forlægger, i begyndelsen uden held. Arbejder med *Kitty* og sender bidrag hjem til det nystartede symbolisttidsskrift *Taarnet* (1893-1894), hvis redaktør er Johannes 369 Jørgensen. Fra eftersommeren bor SC i Hôtel des Américains, 14, rue de l'Abbé de l'Épée, bl. a. sammen med Herman Bang. Julen fejres blandt skandinaver som f. eks. maleren J. F. Willumsen (1863-1958); i denne kreds møder SC en ung københavnerinde, Karen Topsøe (1872-1943), yngste datter af den afdøde forfatter Vilhelm Topsøe. Det er erindringen om den udsigtsløse forelskelse i hende, der to år senere - digterisk forklaret - indgår i rejsebogen *Valfart*, hvis ene kvindelige hovedperson er den uimodståelige, men tvetydige Célimène. Efter at have fået sin bejlen afvist træffer SC en hurtig beslutning og rejser sidst i januar 1894 til Italien. I 1897 gifter Karen Topsøe sig med kunsthistorikeren Emil Hannover (1864- 1923), der tilhører kredsen omkring SC i Paris. SC skriver *Kitty* færdig og søger en forlægger til bogen.

1894

SC rejser til Italien - Genova, Siena, Firenze, Siena (i marts), Roma (i april), Napoli og Rapallo. Den københavnske forlægger J. H. Mansa, der skal udgive *Unge Bander*, går konkurs, og romanen, som allerede er færdig fra trykkeriet, må vente på en ny udgiver. *Frøken Regnvej* publiceres i *Tilskuerens* aprilnummer. *Fortællingen om Rosen* (udgivet 1927) påbegyndes i Roma, og *Florentinerbreve* sendes hjem til *Taarnet*, hvor de offentliggøres i april-maj. *Elleve Sonetter* trykkes smst. i juni. I Roma træffer SC Bjørnstjerne Bjørnson og slutter venskab med den italienske socialistiske politiker, journalist og bladudgiver Claudio Treves (1869-1933). Fra maj ophold i Rapallo (via Marsala 3). Opgør med Johannes Jørgensen, der besøger Rapallo fra slutningen af juni til begyndelsen af juli, p. g. a. uovervindelige forskelle i de to venners livsanskuelse. Medio juli flytter SC sammen med en 25-årig gift kvinde, Clara Robinsson til den lille by St. Margherita di Ligure, 30 km fra Rapallo (adresse: via Garibaldi 8). O. 21. september rejser parret til Nizza, hvorfra Clara sendes til sin familie i Roma, og SC fortsætter til Paris efter krav fra forældrene, der ønsker, at han skal vende hjem. I Paris indloger han sig på den gamle 370 adresse - Hôtel des Américains - og stifter bl. a. bekendtskab med August Strindberg og den norske maler Fritz Thaulow (1847-1906). 1. november er SC tilbage i København (St. Kongensgade 63). I november udkommer *Unge Bander*. En måned senere afviser P. G. Philipsens Forlag at udgive *Kitty*. Forbindelsen med Karen Topsøe genoptages en kort tid. Rasmus Claussen vælges til Folketingets formand 1894-1895. SC flytter til St. Kongensgade 33.

1895

Maj: *Kitty* udkommer hos Gyldendal. SC ansættes 1. juli som fast medarbejder ved *Lolland-Falsters Folketidende* med kulturstoffet som sit specielle arbejdsområde. Sommeren tilbringes i Jægersborg ved København, hvor Rasmus Claussen (foråret 1893) har købt villa "Annaslyst", Ermelundsvej 122, (arvet af SC i 1905). SC skriver digtet *Ekbátana*, som året efter optages i *Valfart*, men får i øvrigt manuskriptet til en digtsamling afvist af Gyldendal.

1896

1. februar: *Antonius i Paris* udkommer hos Gyldendal. Sommerbesøg i Horsens, hvor SC genser Anna Christensen, med hvem han gifter sig på sin fødselsdag den 12. september. Ægteparret bosætter sig i Nykøbing Falster. Her genoptager SC bl. a. forbindelsen med sin skolekammerat fra Nykøbing Kathedralskole, overretssagfører Frederik Graae (1865-1938). 30. oktober: *Valfart* udkommer hos Gyldendal, og samtidig begynder SC at skrive sit første helaftensskuespil *Arbejdersken*, som han nærer store forventninger til. Ved årsskiftet tiltræder han som redaktør af *Lolland-Falsters Folketidende*, mens svogeren Aage Jordan fortsætter som ansvarshavende redaktør. Rasmus Claussen står fortsat som bladets udgiver.

1897

August: Claudio Treves besøger SC i Nykøbing Falster. 1. september: Sophie Claussen dør i villan i Jægersborg.

371

1898

19. april: ægteparrets første barn, datteren Ilse fødes. Om foråret skrives digtet *Røg*, senere optaget i samlingen *Pilefløjter*. SC offentliggør spredte bidrag og anmeldelser i ugebladet *Illustreret Tidende*, hvis redaktør er forfatteren Einar Christiansen (1861-1939). I april påbegynder Herman Bang iscenesættelsen af *Arbejdersken* på Folketeatret. Stykket har premiere den 17. maj, men bliver p. g. a. mangelfuld instruktion og dårlige skuespillere en eklatant fiasko; det tages af plakaten efter kun én opførelse. Samme dag udkommer *Arbejdersken* hos Gyldendal. Dette afgørende nederlag, forenet med ydre og indre skuffelser, lægger grunden til den desillusion, som fra begyndelsen af det ny århundrede delvis lammer SCs arbejdsevne i en længere årrække. I juli går SC i gang med at skrive *Trefoden*, et satirisk ridsopgør på vers.

1899

SC afbryder samarbejdet med Gyldendal, efter at *Pilefløjter* er blevet afvist. 16. maj: digtsamlingen udkommer på Det Schubotheske Forlag, der i de næste fire år står som udgiver af SCs værker. SC skriver på romanen *Byen* og bliver medarbejder ved *Politiken*. Han flytter med sin familie til København (Sundevedsgade 2) og knyttes i august som fast anmelder til *Illustreret Tidende*, der på dette tidspunkt redigeres af forfatteren L. C. Nielsen (1871-1930). 7. september: ægteparrets andet barn Kitty Drue fødes. I

efteråret fratræder SC stillingen som redaktør af *Lolland-Falsters Folketidende*. 1. december: novellesamlingen *Mellem to Kyster* udkommer.

1900

SC ophører med regelmæssig journalistik. I november udkommer *Byen. Junker Firkløver*. Romanen er tænkt som første del af en trilogi.

1901

I foråret hører SC op med at skrive til *Politiken*. Valdemar Vedel 372 bliver redaktør af *Tilskueren*, som i de nærmest følgende år bringer enkelte af SCs hoveddigte i førstetryk, deriblandt *Et Rimbrev* (til Herman Bang), 1903, *Afrodites Dampe*, 1903, og *Ingeborg Stuckenberg*, 1905. Det politiske systemskifte i Danmark, der betyder et gennembrud for Rasmus Claussens gamle venstreparti, vækker midlertidige forhåbninger hos SC, forhåbninger, der dog snart viser sig ubegrundede. SC stifter bekendtskab med forfatteren og juristen Kai Hoffmann (1874-1949). I september udkommer *Trefoden* og mødes med enten total afvisning eller manglende forståelse. Sin natur tro tager SC til genmæle med en artikel i *Aftenbladet*. Han rejser en kort tur til Italien sammen med Rasmus Claussen. SCs oversættelse af Heines *Atta Troll*. - *Bogen om Le Grand*. - *Heines Omvendelse* udkommer i november.

1902

Familien SC - bortset fra den yngste datter, der efterlades i Nakskov hos SCs søster Johanne Petersen - rejser i marts til Italien, et ophold, der i SCs bevidsthed har karakter af halv landflygtighed. Besøger i april Claudio Treves i Milano. 15. april: *Mina. Et Digt om Byen* udkommer. Medio maj bor familien SC i Perugia sammen med det nygifte danske par, maleren Fritz Magnussen (1878-1920) og forfatterinden Edith Nebelong (1879-1956), som året efter ægter Helge Rode. SC og hans familie ankommer til Roma i september og får pr. 1. november fast bopæl i via del Babuino 36.

1903

Foråret tilbringes på Capri i selskab med bl. a. Edith og Helge Rode samt den norske forfatter Nils Kjær (1870-1924). I juni er familien i Siena, men ud på eftersommeren rejser Anna og Ilse Claussen hjem til Danmark, og SC fortsætter via Venedig til Paris. Her genser han bl. a. F. A. Cazals. Indtil nytår bor SC 9, rue de Puits de l'Hermite, derpå - efter et kort ophold i Cazals' lejlighed - flytter han til 4, rue de Vaugirard. Rasmus Claussen træder ud af Folketinget. SC indsender en stærkt omarbejdet 373 udgave af *Arbejdersken* til Det kgl. Teater, uden dog at få stykket antaget. Samtidig oversætter Gustave le Rouge skuespillet til fransk under titlen *Le Premier Mai*.

1904

Kopier af skuespiloversættelsen sendes til diverse parisiske teatre uden resultat. SC har planer om et nyt skuespil (om Garibaldi) og arbejder på at blive fransksproget forfatter. Efter forgæves at have forsøgt at få familien til Paris vender han selv hjem til Danmark i maj. 12. august: Ingeborg Stuckenberg begår selvmord på New Zealand. 21. oktober: digtsamlingen *Djævlerier* udkommer hos Gyldendal; den modtages med betinget anerkendelse og forståelse. Ud på efteråret flytter familien SC til et pensionat i København (Colbjørnsensgade 16). I december tvinges ungdomsvennen, redaktør Emil Opffer af politiske grunde til at forlade Danmark.

1905

Januar: bopæl Gl. Kongevej 85. SC skriver *Dagbogsblade* om politiske emner i *Politiken*, bl. a. kritiseres det ny venstreministerium. Han deltager i Det radikale Venstres stiftende landsmøde i Odense i maj. Søger stilling som redaktør ved *Politiken* (sideordnet Henrik Cavling), men Ove Rode får posten. SC ophører ret snart med at skrive til bladet. 5. august: Rasmus Claussen dør i sin villa i Jægersborg, og SC stilles derved politisk friere. Han overtager sammen med svogeren Aage Jordan *Lolland-Falsters Folketidende* - hver arver en halvpart af bladet; Jordan forbliver som ansvarshavende redaktør indtil 1911. SC tiltræder som litterær medarbejder ved den radikale *Adresse Avisen*, der redigeres af Axel Garde (1876-1958). 6. december: Viggo Stuckenberg dør. SC ophører endeligt med regelmæssig journalistik.

1906

Januar: familien SC flytter til Maglekildevej 18. 13. februar: maleren Albert Gottschalk dør. I april rejser SC til Frankrig 374 for at forberede en længe planlagt flytning. 6. september: familien SC forlader Danmark for at tage fast ophold i Paris (226, boulevard Raspail). SC stifter bekendtskab med forfatteren Alfred Jarry (1873-1907), hvis *Ubu Roi* han oversætter enkelte scener fra under titlen *Kong Ublu*. 29. november: SCs gendigtning af Shelleys *The Sensitive Plant* udkommer hos Gyldendal med titlen *Den følende Blomst*.

1907

April: første møde med den svenske forfatter Anders Österling (1884-1981). Bekendtskabskredsen i pariserårene består bl. a. af forfatteren Paul Fort (1872-1960) og forfatteren Guy-Charles Cros (1879-1956), sidstnævnte af delvis dansk afstamning (se 1926). Juli: polemik i *Politiken* med forfatteren Johannes V. Jensen (1873-1950) i anledning af dennes kronikserie om *Den jyske Bevægelse*. SC befinder sig i disse år i en art produktionskrise og skriver 1904-1912 kun ca. 30 digte. Journalistiske bidrag bliver sjældnere efter

1906.

1909

Digtene *Dronningen i Thule* og *Imperia* offentliggøres i *Tilskueren*, der på dette tidspunkt redigeres af kunsthistorikeren Mario Krohn (1881-1922).

1910

Guy-Charles Cros udgiver sin franske oversættelse af en række væsentlige SC-digte i Paris, under titlen *De Thulé à Ecbatane*. 23. marts: Gyldendal publicerer et snævert udvalg af SCs mere let tilgængelige lyrik, med titlen *Eroter og Fauner*. Kritikeren Harald Nielsen (1879-1957) offentliggør sin studie over SC i tidsskriftet *Ugens Tilskuer* (optrykt i *Vej og Sti*, 1916), hvori han taler om SCs "sprængthed". Udtrykket afstedkommer en livslang forbitrelse hos digteren over den danske anmelderstand, der kæder begrebet sammen med den ofte gentagne påstand om SCs uforståelighed.

375

1911

Efter i det sidste pariserår at have boet 58, avenue d'Orléans vender familien SC i juli tilbage til Danmark, fra september med adresse på Frederiksberg (Smallegade 2). Hjemkomsten er hovedsagelig begrundet i ønsket om at give døtrene en dansk skolegang - samt det forhold, at SC kan overtage den redaktionelle ledelse af *Lolland-Falsters Folketidende*; svogeren Aage Jordan, der flytter til København, sælger nemlig sin part af bladet til bogtrykker Chr. G. Odense, der ikke er redaktionel, men udelukkende teknisk bladmand. Redaktionssekretær Holger Bork overtager den daglige ledelse af bladet. SC holder talen ved Studentersamfundets rusgilde og stifter her bekendtskab med digteren Thøger Larsen (1875-1928).

1912

29. januar: Herman Bang dør under en rejse i USA. 24. april: digtsamlingen *Danske Vers* udkommer hos Gyldendal, i 25-året for SCs debut, samlet og redigeret ved Edith Rodes hjælp. Hun fortsætter fra tid til anden, gennem flere år som SCs sekretær. Sommerophold i Østerby på Skagen, hvor SC bl. a. får besøg af Anders Österling. 6. november: *Frøken Regnvej*. *Unge Bander* udkommer i forøget og revideret udgave hos Gyldendal.

1913

Sommerbesøg i Paris. SC hylder J. F. Willumsen med et digt i *Politiken* på malerens 50-årsdag den 7. september.

1914

SC publicerer i de følgende år spredte avisartikler, bl. a. om første verdenskrig.

1915

J. F. Willumsen maler sit billede af SC, der læser digtet *Imperia* for Helge Rode og kunstneren selv (nu på Aarhus Kunstmuseum). 10. juli: SCs søster Johanne Petersen dør. 12. september: 376 SCs 50-årsdag fejres ved en stor fest på Skydebanen, hvortil bl. a. Kai Friis Møller, Kai Hoffmann, Peter Nansen, Edith Rode, Valdemar Rørdam, J. F. Willumsen og Anders Österling har udsendt officiel indbydelse. Pr. 1. oktober erhverver SC yderligere 1/4 af *Lolland-Falsters Folketidende* og ejer således 3/4 af bladet. I december bryder han midlertidigt med Helge Rode.

1916

Digteren og Daarskaben og *Mennesket og Digteren* offentliggøres i *Tilskueren* 1916-1917. Tidsskriftet redigeres nu af forfatteren Poul Levin (1869-1929).

1917

31. marts: digtsamlingen *Fabler* udkommer hos Gyldendal. Polemik med kritikeren Kai Friis Møller (1888-1960) i anledning af dennes anmeldelse af *Fabler* i *Politiken*. Om sommeren besøger SC og Kitty Claussen Thøger Larsen i Lemvig. SCs gamle Baudelaire-oversættelser genudgives i Gyldendals udvalg af den franske digters poesi. SC bidrager første gang til tidsskriftet *Klingen* (1917-1920), redigeret af maleren Axel Salto (1889-1961) og kunsthistorikeren Poul Uttenreitter (1886-1956), senere tillige af forfatteren Otto Gelsted (1888-1968). 6. november: SC holder i Grundtvigs Hus foredraget *Jord og Sjæl* - om moderne lyrik. Disse års venskab med Carl Nielsen (1865-1931) får et offentligt udtryk gennem SCs *Aabent Brev til Komponisten Carl Nielsen* i *Politiken* den 2. december 1917.

1918

29. maj: SCs *Samlede Værker* I-VII udkommer hos Gyldendal, stykket sammen dels af usolgte førsteudgaver, dels af en række ungdomsbøger i genoptryk. Udeladt i udgaven er *Trefoden*. 7. juni: SCs søster Clara Jordan dør. Pr. 1. november ansættes Otto Gelsted på SCs foranledning som litterær medarbejder ved *Lolland-Falsters Folketidende*. Ansættelsen varer til 1923. 16. november: SCs essaysamling *Løvetandsfnug* udkommer 377 hos Gyldendal. I samme måned offentliggøres SCs *Første Hexameterbrev til Johannes Jørgensen* i *Klingen* med titlen *Et Hexameterbrev*. SCs ældste datter gifter sig 1° med grosserer Svend

Schleisner (1890-1963).

1919

Ved yderligere aktiekøb bliver SC næsten ene-ejer af *Lolland-Falsters Folketidende*. Sidst i januar begynder han at male med oliefarver, en beskæftigelse, der resten af livet giver ham følelsen af et overskud som skabende kunstner. Om sommeren rejse til Paris, hvor SC udfolder en stor produktivitet som kunstmaler, bl. a. i den svenske billedhugger E. Wallers atelier på Montparnasse.

1920

Anna og Kitty Claussen slutter sig til SC. Familien lejer hus i Versailles; vinteren og det første halvår af 1921 tilbringes i Paris (32, rue du Cotentin).

1921

En af de ægteskabelige kriser, der gennem årene prægede forholdet mellem SC og Anna Claussen, tilspidises i månederne op til sølvbrylluppet den 12. september. Anna Claussen bliver syg hjemme i Danmark, og SC må ud på sommeren vende tilbage til København (Smallegade 2). Den følgende vinter bliver lang og digterisk uvirksom; pausen i forfatterskabet udfyldes med en stærkt forøget aktivitet som maler. 23. november: *Den danske Sommer*, et stort udvalg af SCs mere centrale digte, udkommer hos Gyldendal.

1922

15. februar: *Poèmes Danois*, en fransk udgave af *Den danske Sommer*, udkommer i Paris, oversat af Guy-Charles Cros. Sammen med andre danske lyrikere aflægger SC besøg i Oslo, hvor han bl. a. møder sin gamle ven, forfatteren Nils Collett Vogt (1864-1937) og den norske skuespillerinde Johanne Dybwad 378 (1867-1950). 27. maj: SC fejres ved en forårsfest i København af danske forfattere og kunstmalere. Polemik i *Berlingske Aften* med forfatteren Emil Bønnelycke (1893-1953) om "moderne Livsudfoldelse". I juni udstiller SC sine oliemalerier i Alice Uldall og Bodil Helwegs Kunsthandel, Købmagergade 5, København. Ferietur med Anna og Kitty Claussen til Italien. I de følgende måneder offentliggør SC digte (bl. a. *Heroica* og *Forklaringen*) i Kai Friis Møllers *Nye Intelligensblade*. *Tidsskrift for Literatur og Kritik*.

1923

SC publicerer et par bidrag i Thøger Larsens *Atlantis*. *Dansk Maanedsskrift*. Marts: forhandlinger mellem SC og Gyldendal om nyudgivelse af digterens samlede værker strander. Datteren Ilse Schleisners ægteskab opløses. Om sommeren tager SC og døtrene på ferietur til Normandiet. 17. november: 2. oplag af *Eroter og Fauner* udkommer hos Gyldendal.

1924

Om sommeren mødes SC og Johannes Jørgensen i Svendborg efter næsten tyve års adskillelse. I oktober lejer SC atelier på Christian Winthers Vej 5, Frederiksberg. Enkelte bidrag af SC offentliggøres i de følgende måneder i *Sirius*. *Dansk Literaturtidende*, der redigeres af Otto Gelsted.

1925

6. april: digtet *Atomernes Oprør* trykkes i *Politiken*. Som optakt til SCs 60-årsdag udkommer digtsamlingen *Heroica* den 2. maj hos Gyldendal. I forbindelse med *Heroica* og for så vidt også *Danske Vers* har SC et opgør med Helge Rode i "Livsanskuelsesdebatten" 1925-1929. 12. september: SC fejres ved en fest af venner og kolleger. Forfatteren Hans Kirk (1898-1962) er begyndt som SCs sekretær og bliver nu, på digterens foranledning, medarbejder ved *Lolland-Falsters Folketidende*. Hans Kirks praktiske hjælp får stor betydning for SC i hans sidste år. SC udstiller som gæst på Kunstnernes Efterårsudstilling 379 med bl. a. et dobbeltportræt af Otto Gelsted og dennes søster Sonja Berg, der også tilhører kredsen omkring SC i 1920'erne. 30. september: *Den følende Blomst* udkommer i 2. udgave hos Gyldendal.

1926

5. januar: *Arbejdersken* får repremiere på *Arbejdernes Teater* i København, med Bertel Budtz Müller (1890-1946) som instruktør. SC deltager igen i Kunstnernes Efterårsudstilling. Datteren Ilse gifter sig 2° i Frankrig med Guy-Charles Cros. 18. november: *Rabbien af Bacharach* - SCs gamle oversættelse af Heines roman - udkommer som selvstændig bog hos Gyldendal.

1927

19. februar: Georg Brandes dør, 85 år gammel. SC separeres fra Anna Claussen, som foreløbig beholder villaen i Jægersborg. Ægtefællerne ses dog jævnligt ved familiebegivenheder som f. eks. børnebørnenes dåb. Datteren Kitty gifter sig med litteraturhistorikeren Ernst Frandsen (1894-1952), hvis store bog om SC, *Sophus Claussen I-II* (udgivet 1950) bliver grundlæggende for studiet af SCs liv og værk. SCs 40-års digterjubilæum i september markeres med ikke mindre end fire udgivelser, de tre på Gyldendal: essaysamlingen *Foraarstaler* (25. maj), ungdomsfortællingen *Hundrede Taels* med en SC-bibliografi ved Poul Uttenreitter og Stig Veibel (7. september), digtsamlingen *Titania holdt Bryllup* (9. september, på forlaget Levin & Munksgaard) samt *Fortællingen om Rosen* (29. oktober), sidstnævnte roman påbegyndt mere end 30 år tidligere. Til gengæld strander nye forhandlinger om genudgivelse af SCs samlede værker.

1928

I vinteren 1927-1928 afholder SC en atelierudstilling, hvor han præsenterer malerier og skulpturer. I den anledning udsender Poul Uttenreitter et katalog *Billeder og Vers*, bl. a. indeholdende 380 SCs gamle oversættelser af Mussets digte til George Sand. SC deltager i den danske uge i Stockholm januar-februar. Sommerophold i Vincennes. Ved Thøger Larsens død i juni offentliggør SC et mindedigt i *Politiken*. Rejser til Spanien sammen med sin gode ven, den fransk-spanske maler M. Ortez de Zárate, SCs lærer, da han begyndte at male i 1919.

1929

Nærmere bekendtskab med forfatteren Tom Kristensen (1893- 1974), hvis radioforedrag om SC trykkes som en lille bog i efteråret. Efter en kortvarig strid med Gyldendal publiceres SCs to første digtsamlinger i nye udgaver den 19. oktober.

1930

Januar: på opfordring af kunstnerne deltager SC i den københavnske kunstudstilling *De 4 ÷ + 2 + 1*, hvis to andre udstillere er malerne Svend Johansen (1890-1970) og Vilhelm Lundstrøm (1893-1950). 5. februar: *Djævelier* og *Danske Vers* udkommer i nye udgaver hos Gyldendal. SC forhandler om medarbejderskab på danske digteres nyoversættelse af de islandske sagaer. 6. september: digtsamlingen *Hvededynger* udkommer hos Gyldendal, en uge inden SCs 65-årsdag, der fejres med en stor kunstnerfest på Nimb i København.

1931

25.-26. januar: *Mordet i Værtshuset eller Kvinden i dit Liv* (fra *Titania holdt Bryllup*) opføres af Musikteatret i *Politikens* Sal. Musik: Erling Brene. Instruktion: Miskow Makwarth. SC, hvis helbred gennem flere år har været tydelig svækket, rammes i marts af et par mindre hjerneblødninger, der medfører hans indlæggelse på Gentofte Amtssygehus. 1. april: skilsmissen fra Anna Claussen træder i kraft. SCs tilstand bedres ikke på hospitalet, og efter eget ønske bringes han tilbage til villaen i Jægersborg, hvor en lungebetændelse hurtigt tager de sidste kræfter. Den 10. april er SC endnu åndeligt klar og opfylder et gammelt løfte ved at lade sig borgerligt vie til sin 381 mangeårige trofaste veninde og medhjælp Inger Katrine Nielsen, født 6. august 1888 som datter af fuldmægtig Frederik Nielsen (1867-1920) og Anna Cathrine Eggert (1860-1919). Dagen efter - den 11. april - dør SC ud på formiddagen, efter at have ligget bevidstløs i nogle timer. Samme dag tager billedhuggerinden Anne Marie Carl Nielsen (1863-1945) en dødsmaske af digteren (nu på Frederiksborgmuseet). 15. april: ved en højtidelighed i villaen på Ermelundsvej siger mange af digterens venner farvel til ham. Helge Rode holder tale, og blandt de indbudte gæster er Carl Nielsen og hustru, Kai Hoffmann, Hans Kirk (der var vidne ved vielsen fem dage før), Kai Friis Møller og Axel Salto. Derefter køres kisten til graven på Gentofte kirkegård. Fire år senere, på SCs 70-årsdag, afsløres Anne Marie Carl Niensens portrætrelief af digteren, indsat i en sokkel på graven.

1951

15. juni: Anna Claussen dør.

1972

24. april: Inger Claussen dør. 20. juni: Kitty Frandsen dør.

382

383

REGISTER OVER DIGTTITLER

Registret omfatter ikke titler nævnt i noter og efterskrifter.

- Afrodites Dampe III 81
- Afsked III 21
- Afskedsharmoni II 67
- Afskedsvers IV 28
- Aften paa Kullen II 112
- Aftenandagt III 145
- Aftenharmoni V 114
- Aftenskumring I 85
- Aftenslotte II 98
- Ak, den unge Svæven VII 52

- Ak en sød utugtig Længsel... IX 38
- Al Hedenskab er død, ... IX 224
- Albert Gottschalk IX 112
- Alle Nordens Fugle VI 78
- Alliance IX 120
- Altanen VIII 166
- - Altid brændte noget her i Landet - VII 130
- Anadyomene IV 116
- 2det Møde III 46
- Ane Kirstine af Aafjord IX 232
- Anka! Anka! I 80
- Ankomst til Siena IX 167
- Anraabelse VI 28
- Antonius Gynt - junge Leiden I 65
- April IV 53
- Arkæologisk Fund V 77
- At tro sig af falske Profeter ... IX 55
- Atomernes Oprør VI 137
- Atta Troll. En Sommernatsdrøm VIII 7
- 1884 I 148

- Bagefter I 40
- Balaften II 54
- 384
- Ballade (eller hvordan man sætter Problemer til Debat) II 233
- Barbarer IX 136
- Barnerim VI 135
- Bauta IX 214
- Bedeklokke II 280
- Bered dig! IX 93
- Besøget i Himlen VII 33
- Bevidsthedens Grænser VII 51
- Billede af den Grublende VII 104
- Blodfontænen VIII 165
- Blomsterbillede V 66
- Borgfrøknen III 67
- Borte II 17
- Brev fra Landet III 18
- Brev fra Landet III 146
- Bruddet I 153
- Bryllupper og Fester IX 123
- Bryllupper og Fester IX 155
- Buddha II 60
- Byron IV 131
- Bøgen og Nælden VI 77
- Bøn VIII 168
- Børnerim IX 42

- Capriccio V 73
- Cento cerini IX 174
- Claras Drømme IX 35
- Coplas VII 122
- Credo I 100
- Cæsarer V 32

- Da Eders Mølle drejer, som Vindene vil, ... VIII 176
- Damen fra Køln II 70
- Danmark V 35
- Dansk Foraar III 143
- Dansk og Tysk IX 103
- Dansk Tunge og "Exotiske Sympatier" VII 138
- Danske Vers V 27
- De farlige nye Tider VII 205
- 385
- De mange Skønne VII 195
- De stredes ... IX 232

- De unge Mænd ved Skovhytten II 281
- De valfartende Smaapigers Leg mens Mødrene var til Messe II 95
- December 1923 VI 50
- Demaskering III 52
- Den døde Mand IV 85
- Den formløse Faun VII 198
- Den følede Blomst VIII 117
- Den gamle Havn VII 202
- Den gamle Morskab - - - IX 48
- Den gode Rus V 89
- Den hvide Huri IX 45
- Den kunstige Mikkel IX 58
- Den lille Bajazet og Kvinderne VI 124
- Den lykkelige Maler VI 73
- Den ny Aladdin V 91
- Den ny Poesi IX 95
- Den nye Pallas Athene IV 35
- Den nye Prokurator VI 101
- Den skønne Propaganda IX 157
- Den store Rhythme V 93
- Den stærke Dame i Teltet VI 94
- - Den tavse Cæsar - IX 25
- Den unge Pige i Sommerregnen IX 128
- Den unge Vin VII 177
- Den ventede Morgen V 74
- Der er intet saa yndigt i Foraarets Gry VI 42
- Der slumred i dit Blik ... I 81
- Der vandrer en Pige IX 219
- Det danske Lune IX 106
- Det er ej stort, hvad vi fortæller her, ... III 11
- Det er ikke nok, Ofelia ... IV 124
- Det gamle System IX 13
- Det hele, jeg har gjort, ... IX 230
- Det huskes, naar Asken er kold ... IX 224
- Det hændte ved Aarhundredets Slutning IX 225
- Det levende Land. Til Nils Collett Vogt IX 109
- Det nye Gry V 105
- 386
- Det regner over Jordens Kugle VII 121
- Det slukte Slot VII 197
- - Det tabte Paradis - IX 206
- Det unge Danmark IX 14
- Det værste I 66
- Det aandelige Børstenbinderlaug IV 81
- Digteren og Daarskaben V 44
- Digteren og Hassan. Persisk Fabel II 72
- Digteren sover ... IX 51
- Digterens Endeligt IV 38
- Digterkultus VII 103
- Digtर्सfinxen VII 167
- Digtर्वise IX 77
- Din Ungdom var som Natten ... IX 125
- Dine Kys er imod dig I 78
- Djævlerier III 28
- Don Luis de Góngoras Sonet om Madrid VI 40
- Dramatisk Intermezzo V 57
- Drinks VII 40
- Dronningen i Thule IV 62
- Drømme I 65
- Drømt en Morgenstund - VI 38
- Du gæster mig igen i Stjærnenætters Taage, ... VIII 175
- Du maa da vænne dig til Ensomhed i Tide, ... VIII 178
- Du som en lille Kattekillling er ... I 29
- Du, som har lært mig det, har ganske rolig glemt... VIII 179
- Dyveke IX 97
- Dæmring I 31

- Døgndrømme I 25
- Efter Regnen I 52
- Efter Syndefaldet IV 91
- Efterlysning IV 110
- Efterskrift til Allegorien om Vaaren og Træet IV 47
- Efterspil [til Frøken Regnvejrr 1912] IX 216
- Efteraaret II 49
- Efteraarsdigt I 82
- Ekbátana IX 162
- Eksekution I 151
387
- Eleonora Duse VII 161
- En Drøm V 50
- En Drøm om Skønhed var alt mit Liv ... IX 232
- En Fabel I 60
- En Hilsen til Helge Rode IX 108
- En Historie VI 67
- En Kladde IV 51
- En lille Vise IX 22
- En Læserinde I 12
- En Prolog til "Frøken Julie" VII 140
- En Rekonvalescens IV 26
- En Slette VII 185
- En Stordrøm der gaar ... I 42
- En ukendt Læserinde V 84
- En Vise IV 79
- Endelig IV 29
- Endnu Siena IX 190
- 21.2.24 VI 52
- Envoi de Prince IX 122
- Epilog I 165
- Epilog [til Trefoden] II 285
- Er jeg bleven ensom ... IX 49
- Erindring IV 112
- Erobrere VI 36
- Et Billed paa min Væg ... IX 232
- Et Digt om et Barn VII 119
- Et Farvel I 83
- Et Foraarsbud VI 57
- Et Herregaardsliv IX 20
- Et løst Udkast IX 187
- Et Rimbrev III 57
- Et Tilbagefald I 162
- Evangelium II 115
- Evangelium IX 179
- Evaslægt V 106
- Eventyret IV 118

- Fabler V 115
- Faldende Sné I 57
388
- Fanfare III 45
- Fantasia VI 61
- Fardag i Pepitas Hjerter VII 123
- Fattige Kvinder II 23
- Femte Juni VI 92
- Fest-Epilog VI 136
- Festrøg II 131
- Finis finalis IX 31
- 4de Møde III 48
- Flakonen V 111
- Flammelille II 46
- Flammen og Kullet III 50
- Flyveren og Pigen VI 46
- Folketidende IX 79

- Folkevisen fra Besançon VII 180
- For at gemme Hjemmets Lykke ... VI 56
- For Fremtidens Aasyn VII 146
- For god! I 45
- For hans Kraft i Overflod ... IX 142
- For sidste Gang ... IX 227
- Forbandelse! I 68
- Fordreven IX 43
- Forklaringen VI 46
- Formiddagssol IV 128
- Forspil til en Efteraarsudstilling VII 189
- Forvandlingens Lov I 154
- Foraar VI 99
- Foraar igen IX 111
- Foraarspløjning II 33
- Foraars-Regntiden IX 147
- Foraarsrim II 119
- Fra vor Kærligheds Hus VII 163
- Frederiksberg IV 56
- Fribytterskæbne V 25
- Friskt Vejr I 90
- Frokosthvil III 54
- Frugtbarhed VII 107
- Frugtbarhedens Tog VII 50
- Fylgie II 114
- 389
- Fyraften VII 47
- Følfod VI 97
- Før Stævnemødet II 73
- Første Gang I 75
- Første Hexameterbrev til Johannes Jørgensen VI 23
- Første Kys IV 32

- Gamle Folkeslags Vilje VII 160
- Gargantua eller "sikkert-Gab-du-har" II 74
- Gensynet II 73
- Georg Brandes IX 67
- Giulietta i Gravkamret III 127
- Giv os Barabas fri! V 54
- Godmorgen i Gaarden VII 148
- Grave III 137
- Grundlovsfest IX 84
- Gry IV 52
- Gudinden kom en Formiddag ... IX 164
- Gustav Wied. Ved hans Død IX 105

- Han vandred i Øster og Vester ... IX 101
- Hassan og Digteren. Persisk Fabel II 72
- Havnestad III 104
- Hellig Vaar V 67
- Hendes Bugskind ... IX 60
- Hendes enogtyvende Fødselsdag IV 25
- Hendes Kjoler VII 115
- Henrik Pontoppidan. Silhouet IX 57
- Herman Bang IV 147
- Heroica VI 33
- Hexameter-Hymne til Pan og Giovanni VI 25
- Hilsen I 64
- Himmelummet er saa dybt ... IX 37
- Hjemfart IX 208
- Hjemme igen VII 145
- Holger Drachmann IV 143
- Hos de ventende I 92
- Hos Hexen i Endor III 97
- Hr. Sol og Jomfru Jord IX 132

- Humlen VI 134
- Hun gaar i Sne ... IX 36
- Hun har saa skønt fra Naturen ... VI 52
- Hvad jeg drømte om Natten paa Bjærgen II 93
- Hvededynger VII 83
- Hvedehøsten VII 204
- Hver Margen, naar jeg vaagner I 33
- Hvide Løgne IX 159
- Hvide Sne - IX 229
- Hvidtjørn II 21
- Hvor drypper, siver, nynner ... IX 231
- Hvordan Tiden blev mig utro VII 152
- Hvorfor? II 14
- Hvorfor mon? I 51
- Hyrdinden og Kærligheden VII 176
- Høffdings Elever IX 218
- Høstmorgnens klamme Taageslør ... IX 23
- Høstsol II 44
- Høvdingdød VII 149

- I Arkadien II 117
- I Begyndelsen var - VI 49
- I den hellige Kildes Kirke II 97
- I Drift I 84
- I en Frugthave II 36
- I en Klit ... IX 63
- I en Park II 27
- I et Atelier IX 61
- I Forstaden II 35
- I Hi V 102
- I Lykkens usandsynligste Allé ... V 15
- I Løvens Tegn IV 100
- I Marts I 88
- I min Ungdom III 15
- I min Ungdom ... IX 223
- I Mismod II 48
- I Morgen ... IX 28
- I Paris III 122
- I Skovene II 280

- 391
- I Staden VI 51
- I tror, at jeg lever som Ormen ... IX 229
- I Vaaren V 75
- Il letto III 132
- IIses Foraarsdragt V 68
- Imperia IV 97
- Indbydelse til Rejse IX 150
- Inde fra Klodens Værksted VI 91
- Indledning [til Heroica] VI 11
- Indsigelse III 46
- Ingeborg Stuckenberg IV 145
- Intermezzo III 47
- - Introduktion - VII 129
- Islændingen Æren VII 135
- Italien VIII 163
- Italien IX 160
- Italiens Sejre VIII 169

- J. F. Willumsen VI 81
- Jeg er ombølget af dig ... IX 33
- Jeg er træt af disse himmelvendte Øjne ... IX 226
- Jeg gav den unge Gud mit Hjerte VI 34
- Jeg har gemt paa en Sang V 12
- Jeg havde drømt ... IX 21
- Jeg kan ikke male, ... IX 230
- Jeg sad med den vilde Lilian IX 138

- Jeg skrev en Dag en Petition IX 166
- Jeg syntes - I 26
- Jeg søger gærne Visdom, ... IX 231
- Jeg traf en Skønhed ... VI 95
- Jeg tror paa den Vilje, ... IX 225
- Jeg vil begravnes i Fred - VI 108
- Jeg vil ej Sommernætters Fred - - V 82
- Jeg ønskede at optø ... IX 230
- Julebrev III 141
- Juvenilia V 95

- Kan du drømme med mig? I 28
- Kan Sommerfuglevinger tynde - VI 55
392
- Kanalbillede VI 114
- Kantate IX 69
- Karnevallet VII 27
- Katten VII 187
- Kavallérsorger IV 89
- Kinesisk Novelle IX 50
- Klodens Sange - VI 90
- Knud Kaare IV 83
- Kom med Fryd ... IX 228
- Kom, min blodvarme Pigelil, ... IX 117
- Koncerten IX 123
- Kong Herodes' Rige IX 99
- Koral, Koral ... IX 223
- Krukken synger V 17
- Kulrøg II 127
- Kunst - Politik IX 87
- Kunstner-Existens II 75
- Kvindebevægelse V 86
- Kvindemodel VII 196
- Kvindens Bekendelse VI 130
- Kvinderne nordfra II 107
- Kære ny ... VI 110
- Kæreste Ingeborg S., ... IX 223
- Kærlighed I 39
- Kærligheds Program I 47
- Københavnsk II 18
- Køl II 69

- Landsby-Veje II 50
- Landskab IV 14
- Landskab V 113
- Landskabet I-II V 9
- Langs Havet II 41
- "Lidenskabens Vinger" - "Sjælens Tegning" I 160
- Literær Genesis IX 91
- Livets Kermesse IV 65
- Lolland og Falster IX 113
- Lovsprog om unyttig Kiv II 101
- Lurtoner V 99
393
- Lys over Landet IX 59
- Læbeblomsterne II 42
- Lægedom VII 98
- Længsel efter en Skæbne VII 93
- Længsel efter Neapel III 115

- Maleren Ludvig Karstens VII 102
- Maleriagttagelse VII 186
- Manke - - - IX 44
- Manna I 63
- Marine II 43
- Markedet VII 99

- Marketenderskens Vise fra den store Krig VII 200
- Maurisk Motiv VII 124
- Med Bram drog ... IX 224
- Mellem Anemoner IX 96
- Men jeg har levet, ... IX 224
- Mennesket III 149
- Mennesket og Digteren V 39
- Menneskevælde V 71
- Mens jeg rejser mod nord II 106
- Messalina I 43
- Mesteren IV 123
- Metamorfose I 93
- Middagsblund VII 91
- Midsommer V 117
- Midt i den sommergrønne Skov ... III 51
- Min Kraft er ikke sprængt, ... VI 50
- Min lille Guds Engel IX 94
- Mina I 149
- Modellerne VI 71
- Moder Natur VI 113
- Moderne Muse II 262
- Monolog (i Tiden mellem 1910 og 1920) IX 52
- Mordet i Værtshuset eller Kvinden i dit Liv VII 13
- Morgenen IV 117
- Morgenprækener VII 101
- Morgentime IV 54
- Mos II 13
394
- Mundelær VII 188
- Mødet III 46
- Maaltider i Siena IX 169
- Maanenat IV 114
- Maanens Tungsind V 110
- Maaneskin I 74

- Nat paa Havet VI 41
- Nathvælv VII 92
- Natten IX 126
- Natten og Morgenrøden VII 97
- Nattevagt V 97
- Nils Collett Vogt VI 84
- Nocturne IV 59
- Nogle Nytaarsrim til Horsens Demokrati IX 85
- Non imprimatur IX 92
- Norge V 37
- Novelle II 38
- Nu kommer Natten ... IX 126
- Nu løses Frostene ... IX 231
- Ny Fornuft VII 105
- Ny Ungdom III 43
- Ny Aand. Forbindelsen mellem Fantasi og Videnskab VI 13
- Nydelig den unge Pige ... IX 226
- Nye Maal I 156
- Nye Piger I 69
- Nye Tider VI 103
- Nymennesker I 92
- Nymennesker. Et Brev I 97
- Nyt Foraar I 157
- Nyt Foraar II 87
- Nyt Foraar IV 109
- Nytaar IX 83
- Nætter III 117
- Nøglen til den ukendte Dør VII 111
- Naadegave ... IX 229

- Og Veje blev grønne ... IX 76

- Ouverture I 147
395
- Over mit Hoved ... II 9
- Palmesøndag IX 172
- Pan. En Skitse I 54
- Pan og Diamanten V 19
- Pariserinde IX 124
- Parken og Staden III 26
- Parodien IX 39
- Pastorale II 88
- Patricierinde VII 106
- Pegepind IX 46
- Perspektiver IV 90
- Pigen fra Cadix III 105
- Pilevejen VII 147
- Pløjeland VII 114
- Poesi I 94
- Poeten og Folket IV 19
- Poeten og Naboersken III 23
- Poetens Bøn paa Bjærget II 99
- - Poetens Vemod - VII 132
- Pompeji IX 199
- Portræt af Foraaret IX 158
- Prinsessens Dossier VI 119
- Prolog [til Arbejdersken] IX 209
- Prologus [til Borgfrøknen] III 69
- Protestantisk Vaar IX 176
- Præludium VII 87
- Paa de gamle Steder III 22
- Paa Kysten ved Helsingør II 40
- Paa Nedfart II 102
- Paa ny ved Østersøen II 75
- Paa Skovvejen II 283
- Paa Strandvejen I 35
- Paafund! IX 107
- Quod felix VII 89
- - Regn og Blæst - VII 129
- Regnvejr i Spanien VII 129
396
- Rejse VII 157
- Rejseminder II 57
- Respekt for Kvinden! IV 34
- Rhythme IX 54
- Rimerier under Vejs IX 153
- Ringens Magi II 25
- Rom IX 194
- Romance II 16
- Romansk Verden IX 152
- Roser paa Mos VII 90
- Runer II 104
- Russerinden VI 131
- Røg II 125
- Raad til en Kvinde fra det syttende Aarhundrede IX 34
- Raadløs I 73
- Saba V 30
- Sagtelig ... I 34
- Sand! da du skrev det ned, ... VIII 173
- Sang IV 61
- Sangen om Sarah Brown IV 126
- Sangene V 28
- Sangmøens Bryllup II 282
- Savnets Blomstervej V 70
- Scherzo IV 36

- Se, en Aftendæmrings Taage ... IX 225
- Se, en Gud ... II 105
- Se, jeg mødte paa en Gade - IV 60
- Sejre og Vunder VI 86
- Seks Digte af Alfred de Musset til George Sand VIII 171
- Sent hjem I 37
- Sfinx IX 140
- Siesta IV 30
- Silhuet af en Mulæseldriver II 103
- Simplicitas IX 156
- Sjælland og Digteren VI 80
- Skabelse VI 129
- Skovvise III 49
- Skumring V 83
- 397
- Skumringsbillede VI 44
- Skærveslagerens Vise VI 87
- Sne IX 134
- Solnedgang I 49
- Solskinsvise II 29
- Som Morgenklokkens Klemte faar de forsømte Hunde ... VIII 177
- Sommer II 77
- Sommerland IV 24
- Sommermorgen I 53
- Sommersvarme I 66
- Sonet til Fabius! IX 127
- Sorte Blomst III 109
- Sortner Europa? VII 113
- Spøgelsesfrygt I 77
- Stamtavle IV 77
- Store farlige ... VI 109
- Storstad II 31
- Stranden blev mørk mod Aften og stormende blaa.... IV 101
- Strofer i Tusmørket VI 107
- Straaletimer VII 112
- Straaleviften V 9
- Stævnemødet III 55
- Sybariten IV 17
- Søndag i Skoven VI 29
- Sørøver V 80
- Søstad IV 21
- Søsterkysset V 85
- Saa vandrer vi over Aarets Bro ... IX 161

- Tag Billederne bort, ... IX 230
- Tagdryp II 24
- Tandaradei V 88
- Tegnet i Sne VII 194
- Terminsbekymringer VI 100
- Thøger Larsen VII 141
- Tidsbillede I 92
- Til Albert Gottschalk II 19
- Til Alle I 101
- Til Bjørnstjerne Bjørnson IX 73
- 398
- Til den lærde V.V. IX 40
- Til En III 107
- Til en blond Kvinde II 110
- Til en Søster II 67
- Til en Søster II 70
- Til Erik Kølby IX 148
- Til Georg Brandes IX 142
- Til Hende II 71
- Til Holberg-Samfundet IX 53
- Til I. og V. II 68
- Til Ingeborg og Viggo Stuckenberg IX 18

- Til Johannes Jørgensen IX 125
- Til Kitty IX 149
- Til Thøger Larsen VI 85
- Til Viola IX 220
- Tilegnelse IV 13
- Tilegnelse [Frøken Regnvejr] IX 145
- Titania holdt Bryllup VII 11
- Tizians Roser IX 193
- Tonearkitektur II 30
- Toscanas Elever IX 130
- Trappen til Helvede III 31
- Tre Roser V 92
- 3die Møde III 47
- 30.7.23. "Hôtel de la plage", Donville VI 56
- Trefoden II 193
- Troen fra Provinserne VII 193
- Tronprætendent IX 127
- Trylleformlen VII 153
- Træerne II 76
- Træerne V 11
- Træt af Ugers Sygeleje ... IX 29
- Trøst III 53
- Tasmørket ... IX 62
- Tvesyn VI 116
- Tysk Kystby II 69
- Taage og Regndage V 109
- Taarer og Smil VII 108

399

- Udenlands I 11
- Udflugt i det senesiske Landskab IX 182
- Udløbet i Uendeligheden VII 156
- Udsat for Kritik VII 46
- Udvikling IX 102
- Under en Sølvpoppel VI 111
- Under grønne Trær V 107
- Ung Glorie VI 126
- Ungdom I 95
- Unge Guder V 98
- Unge udødelige IX 177
- Ungkarlesnak IV 87

- Valfart II 91
- Valfarten til Mont' Allegro IX 201
- Ved Afrodites Støtte VI 69
- Ved en Mølle II 52
- Ved et Vandfald II 92
- Ved Løvfald IX 16
- Venedig III 128
- Venezianske Fantasier III 124
- Veninderne I 152
- Verbena V 79
- Vers til de døde Mestre V 62
- Vidunderlige Hav ... IX 32
- Vilhelm Hammershøi V 69
- Villaveje II 15
- Vin i Huset VII 42
- Vinterdag VI 128
- Vinterflora VI 53
- Vintergæk IX 137
- Visen om Himperigimpe III 99
- Vision I 65
- Vor Mor paa Gaarden VI 102
- Væk ikke Svanerne V 13
- Vaar i Vinter I 30

- Vaarbedudelse VI 54
- Vaaren og dens Følge IV 122
- Vaaren og Træet IV 41
400
- Vaarsang ved Jul VI 89

- Ærens Mareridt V 59
- Ærtebølge II 45

- Øde IV 120

- Aandsbrødre IX 118
- Aarstider IV 55

401

REGISTER OVER DIGTES FØRSTELINIER

Registret omfatter ikke førstelinier af digte nævnt i noter og efterskrifter.

- Af alle mine Drømme IV 110
- Af Garderobe har hun ikke mer paa IX 124
- Af Guld og Sølv, af Sølv og Guld V 73
- Af Savn og Fryd, som brænder i mit eget Blod VII 89
- Af Solens henflagrende Straaler I 49
- Ak, den unge Svæven, ak, den lange Favnen VII 52
- Ak en sød utugtig Længsel IX 38
- Ak ingen Sjæl, som lever, kan udstaa Ensomhed; I 154
- Ak, naar Døden løser op, VI 111
- Al Glæde er saa kort. Har en Muse ved vor Ild I 160
- Al Hedenskab er død, hvem nægter det vel mer. IX 224
- Alle Instrumenterne rømmer sig nu, II 54
- Alle Veje maanskinshvide II 15
- Alt her i Verden er Parodi IX 39
- Alt, hvad jeg længes efter, II 106
- Alt, som er Blomst paa Jorden, VII 97
- Alt Sommerland ligger mørkt og fladt, IV 24
- Alting skifter om, alt er byttet om, III 22
- Ane Kirstine af Aafjord IX 232
- Anka! Anka! søvnløs éne I 80
- "Arance! arance vuole? vuole arance?" V 91
- At Lænestolen, hvor hendes Haandled har hvilt i Timer! VII 186
- At Retten forgæves ej bær' sit Sværd, IX 99
- At tro sig af falske Profeter *forledt!* IX 55
- Atter jeg gik i den sludfyldte By, IV 93

- Bag den dovneste Sø, i det fladeste Land IV 51
- Beundrerskaren slaar Fanerne ud, IV 123
- Bjærgene bringer mig ingen Fylde, IX 190
- Bjærgenes og Kystens II 98
- Blandt Lærdes Tidsler og Drømmeres Roser IV 90
- Blodige Tyrekampe, fine Kvinder, IX 152
- Brune, skumle Kør, som gumle II 21

402

- *Cento cerini, cento cerini, cento cerini!* IX 174

- Da Afrodite smed sin gyldne Særk, IV 35
- Da denne Dag med Kys og Fryd forgik, IX 123

- Da Eders Mølle drejer, som Vindene vil, VIII 176
- Da et Parti begyndte at nærme sig Døden I 60
- Da jeg kom ind i Hulen, hvor Dejligheden boede, VII 145
- Da jeg var ung og fuld af Veer, V 17
- Da Verden var dunklere, videre spredt IX 150
- Da vi til Aften spiste i Skoven, Skæbnen vilde, I 35
- Danmark har ej bedre Navn IX 97
- De bar mine Venner til Graven IV 120
- De dumme Forbud VII 160
- De gamle Landsby-Veje, II 50
- "De har været kold og ubarmhjærtig." V 57
- De kom ind, to unge Piger paa en kølig Formiddag. VI 71
- De kommer i alle mulige Stillinger I 65
- De Kugler, jeg agted at støbe II 195
- De lyse Grene lukker tyst foroven IX 96
- De mange Skønne de slutted VII 195
- De Mænd og Koner i sikre Boder III 23
- De mødtes til Filosofi, da deres Hjerter kom i Takt, IX 218
- De stredes paa Skrænten og i Mosen, IX 232
- De tapre Longobarder II 110
- De tusind smaa Savn i Violernes Bryst IX 220
- Den Bi, som alene vil slikke Honning, IV 17
- Den daarlige Tjener Onofrio, II 103
- Den Flok af modne Kvinder, som med en fyrig Vin I 147
- Den formløse Faun VII 198
- Den første Rus, som jeg fik i mit Liv, IV 79
- Den gamle Morskab dør ud, IX 48
- Den gamle Tid fallit - fallit - fallit! VI 103
- Den Gang jeg var et ungt ubændigt Blod, IV 32
- Den hellige Uvidenhed, saa klar IX 156
- Den hvide Huri, hun gik til Messe IX 45
- Den Jærnseng med Kniplingepuder III 132
- Den lille Hassan med de skæve Ben II 72
- Den lillebitte Viser, III 55
- Den Nat paa Østersøen, aa hvor gynger II 68
403
- Den nye Prokurator, De bør kende ham, VI 101
- Den røde Valmu' ler til Landsbypigen: VI 76
- Den skumle Cathedral, den skidne Rhin, II 69
- Den Skønne var stemt som en skælvende Streng. V 92
- Den, som kaster sig i Havet for at svømme, VII 111
- Den søde, forelskede Blomst VII 50
- Den sødt søvndrukne Nattegal, IV 54
- Den Teolog gad jeg dømme til at hænges, I 68
- Den trolovede Pige II 25
- Denne Slette er en Slagmark. VII 185
- Der bølger Sollys om den grønne Sommer; I 100
- Der drypped Blomster røde som en Brand II 73
- Der er de stærke Dufte, hvis Aande gennemborer V 111
- Der er en Legende om Manna, I 62
- Der er et Kuld af Evaslægt V 106
- Der er ingen Troskab saa vild VII 193
- Der er intet saa yndigt i Foraarets Gry, VI 42
- Der er sunget om Drømme i duftrige Ord. I 65
- Der er saa længe kriget og pratet. VI 73
- Der er udenfor i Haven VII 91
- Der faldt et Lys i denne danske Taage. IX 111
- Der findes ingen Orden paa det her Hotel! VII 15
- Der græsser en Ged II 40
- Der hujer en Blæst, en jamrende Vind VII 114
- Der hviler tunge Taager IX 16
- Der hvirvled hvide Driver ind ad krogetgamle Stræder, VII 27
- Der højt paa Bjærgets Stier VII 176
- Der nede for mine Vinduer vælder II 31
- Der paa de onde Urter Bulevard, II 75
- Der sad tre Digttere og en halv: IX 118

- Der slumred i dit Blik, i Nat vi skiltes, I 81
- Der stod en Mimose i Havens Bed, VIII 123
- Der staar et Træ i min Faders Gaard, IX 79
- Der vandrer en Pige igennem vor By, IX 212
- Der var en Dronning i Thule, IV 62
- Der var en Flok Veninder, som Mina tog paa Raad, I 152
- Der var en fremmed Herre af djærv og mandig Magt, I 156
- Der var en Gang et flittigt Bæst IX 42
- Der var en Prins. Og der var en Gang III 99
- 404
- Der var i min Ungdom III 15
- Der var sikret Guden Plads V 54
- Der vaagned en Drøm en Morgenstund VI 36
- Deres Foredrags sejge og senede, IX 92
- Derude tungt og heftigt V 99
- Det bliver Aften i Vorherres Gaard; II 73
- Det bliver Aften. Regnen IX 128
- Det er den Stund, da Mørket, sig bredende III 145
- Det er ej stort, hvad vi fortæller her, III 11
- Det er ej sært, at Fryne (fin af Bryst), IX 155
- Det er en Dyst at standse vilde Heste. VI 33
- Det er en Udgang og Ende, IV 38
- "Det er et Vejr, et dejligt Foraarsvejr." III 49
- Det er femte Juni, bag det grønne Vænge. VI 92
- Det er ikke nok, Ofelia IV 124
- Det er koldt i Rom III 83
- Det er kun en Pige, der synger, VI 131
- Det er mig mellem Stunder, som udgød mit Blod VIII 165
- Det er naturligvis ikke den allersmukkeste Hat, VII 46
- Det er, som skjulte Orkestre klinger, III 32
- Det er sære lunkne Vinteraar, der tærer VI 53
- Det er tusendfarvet broget I 82
- Det gamle Nord med sine Graastens-Kyster II 112
- Det hele, jeg har gjort, IX 230
- Det huskes, naar Asken er kold og Lyset slukt, IX 224
- Det hændte ved Aarhundredets Slutning IX 225
- Det regned i Nat, den brune Sti I 52
- Det regner, regner, regner VII 121
- Det store, dybe Frafalds Tid er inde, IX 122
- Det stærke Sølvskær fra Bølgedybet VII 112
- Det var det evig samme Hykleri, IX 159
- Det var det Aar, som Slottet om Høsten var brændt I 148
- Det var ikke blot hans Frue, IV 85
- Det var Middag; drivende Hede. I 66
- Det var, som Solen brød igennem Taagen: I 83
- Det var ved Daggry. Vaagen I 31
- Det aandelige Børstenbinderlaug IV 81
- Dette er Digterens Kaar: VI 108
- Dette Norge af raat, IX 73
- 405
- Dette Snefald over Kirkegaarden VI 54
- Diamanten, som ikke V 19
- Digteren sover, hvorfor maa han ikke? IX 51
- Din Ungdom var som Natten og som Sorgen, IX 125
- Dingle-Dangle hed hans Fader, IV 89
- Dit Hoved siger: Jeg er Aanden, VII 51
- Du er et hollandsk Landskab graat i graat VII 106
- Du er som Skummet paa Vandet IV 61
- Du flammer som et solrødt Slot, VII 197
- Du forsikrer mig, søde! I 78
- Du gæster mig igen i Stjærnenætters Taage, VIII 175
- Du holder dig til dit Espalier, IX 40
- Du maa da vænne dig til Ensomhed i Tide, VIII 178
- Du som en lille Kattekillling er, du kaade Barn, I 29
- Du, som har lært mig det, har ganske rolig glemt VIII 179

- Efter en Drøm uden Lige III 21
- Efteraarsdage, Regnvejrs-rolige, III 146
- En Drøm om Skønhed var alt mit Liv ... IX 232
- En Flaskekarl med Kurv og Skødeskind VII 42
- En frodig Plet jeg aner, II 42
- En Jomfru forsøger at friste III 47
- En kølig Aften sidder jeg paa Bænken I 40
- En lille Draabe Blod, en lille Draabe Blæk, II 87
- En lille Unge, den er ganske lille, VII 119
- En Mand, som roses, bliver altid mindre. VI 136
- En mild og sydlandsk Skønhed, som gik bort, V 9
- En mørk og faamælt Pige VI 44
- En sidste Vals, som tungsindig klinger, III 46
- En Skorstensrøg forkuller II 35
- En skummel, graa December. Det hvirvler paany I 162
- En Sky forbinder sig med Træet, IX 46
- En Stormdrøm der gaar gennem Verden, I 42
- En Strøm - naar den er vakt - kan ikke helt forgaa, I 157
- En to syv! luk op derinde, II 281
- Endelig bliver igen du mig god, IV 29
- Endskønt der i din Ungdoms Liv og Meninger IX 148
- Ene den, der elskede Sahara, VII 83
- Enhver Italienerinde er som et Udkast til en Madonna. IX 187
406
- Ens kun ens de Aar, som skifter, IX 83
- Er det Liv, hans Farver har i Sinde? IX 112
- Er jeg bleven ensom - lad tilbage IX 49
- Er jeg dømt i denne Verden af en umild Dommer? VII 101
- Et Billed paa min Væg, en Engel i min Stue, IX 232
- Et dyrisk Liv med Hexegrydens Brusen; VI 40
- Et evigt Tab af Minutter. VI 114
- Et Foraarsbud, en Vaarblomst VI 57
- Et Marmor uden Plet er denne Dukke, III 127
- Et Paradis af bløde Pileskygger, VII 147
- Et Skib for Anker! III 47
- Et Sted i det grønne Skovtelt IV 118
- Et Tærningkast, et Paafund, hvis man vil, IX 107

- Faldt der Storm over solstille Flade? II 36
- Fat Mod, mine Venner! Hvis Helgenhænder fordom VIII 169
- Fattige Kvinder Parvis, II 23
- Fem i Flokken, gæve Fyre, VII 177
- Fem Porte som fem svære lærnlaase IX 169
- Filologer, far i Mag med Gunnar, VII 135
- Flade Egne og lave Skyr, II 117
- Flere! flere! III 45
- Flokkende Skymasser drive I 90
- Flyvere i sære Kredse svinger VI 43
- For at digte mine Hyrdeviser fuld af kyske Dyder V 113
- For at gemme Hjemmets Lykke VI 56
- For Danmarks Grundlov at fejre som bedst IX 84
- For en Vintergæk IX 137
- For hans Kraft i Overflod IX 142
- For korte Dage III 46
- For sidste Gang min Søsters Gæst IX 227
- Foran hendes Fødder I 47
- Formiddagssol i November, IV 128
- Foraar! Jeg bliver altid II 115
- Fra denne Muld, hvor Lærker IV 28
- Fra en Gaade-opfyldt Drømmesigerske VI 81
- Fra Europa strakte sig palmeklædt VII 113
- Fra Sengen kan jeg Vaarluft se IV 26
- Fremad, fremad - hør Trommen gaar. IX 85
407
- Fynsk og falstersk, et Fostbroderskab fra afvigte Seklum VI 25
- Først er Musiken. VII 122

- Golde Sten og Fossefraade V 37
- Graven var lukket, V 28
- Græs og Grønsvær, hvor vi træder, IX 34
- Graa og gram var Tiden med sin bitre Viden. V 69
- Gudinden kom en Formiddag IX 164

- Han har sagt, at jeg skal møde VI 69
- Han havde læst om Bajazet, VI 124
- Han gik bort og blev borte i femhundred Aar. VII 163
- Han græd, da han blev født. Og Barnets Far II 74
- Han kom til de higende Ynglinge-Hjerter IV 143
- Han vandred i Øster og Vester, IX 101
- Har du set de dampende Heste, IX 209
- Har I hørt, vort Folk er uden Ære, I 64
- Har jeg min Bue vespændt og i Koggeret træffende Pile? VI 28
- Har jeg nu rejst saa vidt omkring IX 54
- Helge Rode, den af Muserne meget betroede, IX 108
- Hendes blege Haar, der knyttes III 46
- Hendes Bugskind stod spændt som en Tromme. IX 60
- Hendes inderste Duft er som Roser paa Mos VII 90
- Hendes Kjoler var det enkleste i Verden, VII 115
- Hendes Øjne er kvidrende Fugle, V 75
- Her kunde vi ha skrevet mange Gange mer, IX 61
- Her males Mel, her males Vand, II 92
- Herre min Gud, hvor vi alle er fattige! IX 172
- Himmelrummet er saa dybt IX 37
- Hun er død, den dejlige, IV 126
- Hun er, til Trods sin røde lille Mund, II 262
- Hun gaar i Sne den hele lange Dag IX 36
- Hun har det Blik, som giver Hjertet hvile, VII 161
- Hun har Sletteboens Sind, II 12
- Hun har saa skønt fra Naturen IV 52
- Hun hæver to mørkrøde Roser VI 41
- Hun lægger stundum Pennen hen V 84
- Hun pegte paa sin Rygrad med en Gestus, II 70
- Hun stilled omsigtsfuld paa sit Natbord et Glas I 151
408
- Hun var af de Kvinder, III 122
- Hun var et højst koldsindigt Kul, III 50
- Hun var saa ny i Gadernes Tummel, hvor der sker I 149
- Husker jeg rigtigt, IX 177
- Hvad blev der tilbage, som Tiden randt, I 25
- Hvad er der for en Sang og Musik i denne Mand? IX 106
- Hvad er *det* at elske og forsage? VI 80
- Hvad er vel saa tungt at erindre I 66
- Hvad fandt du som ung i den fremmede Stad? V 30
- Hvad skal jeg gøre med Tiden? VII 152
- Hvad var vel dette Frugttræ, der blomstrer uden Frugt? IV 47
- Hvem er de tusind Skikkelser, der venter mig VII 87
- Hvem er hun dør? - den Heks April, IV 53
- Hvem giver for vor Frihed mer en Hægte, IX 93
- Hvem var denne smukke Kvinde IX 140
- Hver Ting paa sit rette Sted, VII 189
- Hvide Sne - Lys over Landet IX 229
- Hvis du spørger, kan jeg rolig svare: VI 130
- Hvis Elskov hænger Ætnas Kvinder, V 27
- Hvis i Engens Græs jeg løser dine Strømper, kysser, stormer III 48
- Hvo der kives med sin Ven II 101
- Hvor drypper, siver, nynner Stadsgravens Strøm, og se: IX 231
- Hvor et Menneske dog er forfinet, IX 58
- Hvor Flodlejet danner en Runding V 80
- Hvor fødes den ny Fornuft, som gaar VII 105
- Hvor kommer de fra? II 114
- Hvor Kysten strækker sig lun og lang V 97
- Hvor vel til Mode følte jeg mig nede I 97
- Hæve Problemerne til ny Debat, IX 157

- Hønsefødder og Gulerødder VII 44
- Høstmorgnens klamme IX 23

- I Aften synes Maanen lidt trættere at glide V 110
- I Begyndelsen var Brandes, IX 91
- I Begyndelsen var Kilden VI 49
- I Besançon den faste Stad VII 180
- I Dag brænder jeg efter Neapel, III 115
- I det vildeste Bjærgpas i Spanien II 91
- I det vildeste Bjærgpas i Spanien II 102
409
- I Døvstumgaden i Paris IV 147
- I en Klit IX 63
- I en Stald mellem Oxer og Kvæghyrder IX 179
- I Gyngestolen i det lyse Hus III 107
- I Gaar gjorde Himlen sig graa og tvær IX 132
- I Helvedes Gruber II 93
- I Herregaardshavens Bede II 45
- I Kirkernes Skjul, medens Præster forkynde III 28
- I København og Valby I 45
- I Lykkens usandsynligste Allé V 15
- I min Ungdom Landets Frihed blev forvandlet til Ruin. IX 223
- I Morgen ud i det vide Land! IX 28
- I Morgenmulmet, naar Lokomotivets II 127
- I Maaneblændet Drøm det tavse Sund. I 74
- I Peking blev der forberedt en Fest i gammel Stil - IX 25
- I Tidernes Morgen var Paradiset skabt, IX 206
- I tror, at jeg lever som Ormen i Mørke og Muld, IX 229
- I tætnende Hvidhed, I 57
- I dag brænder jeg paa ny IX 199
- I gennem Sommerskyers bløde Flor V 9
- I se ønsker sig en Foraarsdragt V 68
- Inde fra Klodens Værksted lyder dunkle Eksplosioner. VI 91
- Infantinden har besluttet II 95
- Ingen skal trygle eller lade sig nøde: I 92
- Italien tykkes mig - trods alle Synder - VIII 163

- Ja, en Kat kan føle Lede, VII 187
- Jeg bider ikke dine kyske Læber ... II 27
- Jeg drømte, at du kom ridende V 74
- Jeg drømte, at jeg var æret, V 59
- Jeg drømte, at Toscanerinden dræbte en Okse. IX 35
- Jeg drømte, jeg var dømt, V 50
- Jeg elsker det, som gror og gror igen II 76
- Jeg elsker Solskinnet og Regnen, Blæsten og Hverdagen VI 85
- Jeg er ej født endnu, men fødende forløses jeg. VI 129
- Jeg er en Kongesøn, som blev født til megen Lykke III 151
- Jeg er en stor Poet til Landets Skam, - IX 44
- Jeg er Fanden selv, der kommer IV 36
- Jeg er *Imperia*, Jordmassens Dronning, IV 99
410
- Jeg er ombølget af dig, IX 33
- Jeg er Ridder, ikke Munk, V 107
- Jeg er træt af disse himmelvendte Øjne IX 226
- Jeg gav den unge Gud mit Hjerte, VI 34
- Jeg genfandt København i Støv og Larm. IX 87
- Jeg gik til en Hex, den Gang Mørket faldt paa III 97
- Jeg har endt mit Arbejd og sluttet min Dag VII 146
- Jeg har gemt paa en Sang, som jeg aldrig fik sunget V 12
- Jeg har levet i et Kina, IX 50
- Jeg har sagt alt, hvad der kan siges, VI 136
- Jeg havde Bourgogne, jeg har det ej mer ... VII 40
- Jeg havde drømt, vi blev til Elskov kaaret IX 21
- Jeg havde et Kongerige IX 214
- Jeg hilser dig, du! med den vidtstrakte Linje IX 136
- Jeg husker den Vaar, da mit Hjærte i Kim IX 162

- Jeg husker hendes blege Smil IV 112
- Jeg husker Plasket imod Bropillerne, VII 150
- Jeg, hvem er jeg? VII 167
- Jeg hærged din Stad med ungdommeligt Mod, III 105
- Jeg hører, mens Frostnattens III 117
- Jeg kan ikke male, Taabe er jeg IX 230
- Jeg kender én - hun nød kun en tarvelig Lykke; V 86
- Jeg kom som ung til den store Stad, III 111
- Jeg kvidred hendes Litani og Noder, IX 160
- Jeg lagde i et ildfast Jærnskab Brevet, II 72
- Jeg levede en Gang i en evig Palmesøndag IX 176
- Jeg mindes dig fra Høsten, kære Søster, II 67
- Jeg mærker det som Liglugt - aa kom mig ikke nær IX 31
- Jeg maa her fortælle meget lidt med mange Ord, V 39
- Jeg røres af de tørre Toscanerinder, IX 193
- Jeg sad med den vilde Lilian IX 138
- Jeg savner ingen Helt, har ej behov IV 133
- Jeg sender fra det faste Land II 19
- Jeg skotter til min Rude, I 33
- Jeg skrev en Dag en Petition, IX 166
- Jeg skylder dig mer, end Fornuften IX 149
- Jeg slentred ind ad Porten, I 37
- Jeg sprang i Høstmorgnens solløse Stund II 13
- Jeg syntes, i en Baad jeg lod mig glide I 26
411
- Jeg søger gjerne Visdom, IX 231
- Jeg søgte fra Aar til Aar IX 109
- Jeg saa' hendes Hus mod Aften: II 52
- Jeg saa min Fælle mange Gange gabe IV 67
- Jeg traf en Skønhed fra Firsernes Dage VI 95
- Jeg tror, for tidlig Hanerne gol; I 92
- Jeg tror paa den Vilje, som rækker os Traaden IX 225
- Jeg trykked dine hvide Hænder I 75
- Jeg tænkte mig Siena IX 167
- Jeg tænkte paa hende den lange Dag. I 73
- Jeg var en bange Hyrde, beundret af Doris, II 88
- Jeg véd et Sted et Frugttræ, som visner uden Frugt. IV 43
- Jeg vil ej Sommernætters Fred V 82
- Jeg vil ikke hæderkvæles og ligge paa Lur IX 53
- Jeg vil prise Eders Fruer, deres Marcipanhuds Fylde VII 196
- Jeg vil vide, Skønjomfru saa ung og saa fin! I 51
- Jeg ønsked at optø bundfrosne Sø'r IX 230
- Jeg ønsked at samle min Længsel, mit Liv VII 93
- Jorden ligger sløromvundet, I 53

- Kan De huske den Dag i Paris III 59
- Kan du drømme med mig I 28
- Kan Sommerfuglevinger tynges? VI 55
- Katten har spist den lille Mus. VI 135
- Klaveret sang igennem mine Stuer, II 30
- Klingelingeling. Et nyt Aarhundred III 69
- Knud Kaare er saare repræsentativ. IV 83
- Kom med Fryd og slaa dig ned IX 228
- Kom, min blodvarme Pigelil, IX 117
- Koral, Koral IX 223
- Kære, hvorfor græder du saa meget, VII 124
- Kære ny Skovmærkelil VI 110
- Kæreste Ingeborg S., en Kvinde, som trænger til Ømhed IX 223
- Kæreste Ven, ihvor du gaar hen og hvor vidt du end færdes, VI 23
- København er stor, VI 51
- Langs ad de natlige Gader IV 114

- *Le pape est atheé.* IX 194
- Lidt hverdags blev det Simon, da Alting nu var sket, I 153
412
- Loddet er kastet. Vi sætter vor Baad VII 202

- Luft ud den mugne Lugt af Blomster, I 94
- Lys over Landet! kvindrede Gertrude, IX 59
- Læredrenge, hæse Stemmer, VII 47

- Man kommer til Venedig ad en Jærnbanebro III 128
- Man laa i Isen frossen med Sné paa alle Sider IX 14
- Man skal ej dyrke Cæsar hvis Cæsar ikke findes. V 32
- Marken staar med sine Hvededynger. VII 204
- Med Bim og Bam og Ding og Dang II 280
- Med Bram drog Troens Riddere til Fest. IX 224
- Med Brændenælder er min Pande smykt. VI 94
- Med en evig Uberørtheds Gaade - V 35
- Med Næsen skriverspids og vissenbleg VI 100
- Med sine fine Fingre og med sin Strengelig V 79
- Med Tak for Laan af nogen Sorg III 51
- Med tyveaars Ubetænksomhed IX 102
- Meget begriber de Danske, dog langsomt begriber vi alle VII 140
- Mellem Murenes sodede Masser, de røde og graa, II 24
- "Men Gud dog, Henrik!" sagde Henriette II 14
- Men jeg har levet, og jeg har troet IX 224
- Men som Fredens Fyrste staar ved Mørkets Side II 97
- Mens et nyt Aarhundred med Skodder af Jern IV 56
- Mens fra en Foraarstaage en stille Byge faldt II 17
- Mens Pilgrimme knæled paa Rad II 99
- Mer dovent ej drives IV 109
- Midt i den sommergrønne Skov III 51
- Midt i Nordens stormomsuste Hjørne VI 78
- Min egen Sjæls Gudinde IV 116
- Min egen Yndling, min Jan V 89
- Min højest Elskede, mine unge Minders Moder, VIII 166
- Min Kraft er ikke sprængt, VI 50
- Min lille Guds Engel! Deroppe i Himlen IX 94
- Min Moder, som til Verden mig IV 77
- Min Skat var blond. Hendes Øjnes Blik II 16
- Mine sære Tanker IX 20
- Mit Hjærte og jeg blev uenige. II 285
- Mit Hjærte var som pure Guld, IX 22
- Mit søde Barn, du hæver IV 30
- 413
- Mit Vaarfløjt blev nedstemt af Andedams-Claquerne. V 13
- Mødte jeg ikke i Frankrig VII 138
- Mørket falder, I 85

- Nathvælvvet ligner en Tempelsal, VII 92
- Natur, min Moder, som gav os Livet, VI 113
- Naturen min Elskerinde III 143
- Nok er at tale om, VI 86
- Nu bør det sig, vi vender IX 67
- Nu de fleste Glas er tomme, Dagen kommer, IV 117
- Nu er det Fardag i Pepitas Hjerte, VII 123
- Nu er det Foraar hjemme, bredt og vidt, VI 99
- Nu falder Høstens Blade, nu fødes under Veer VII 102
- Nu fraader Vandene, og Bølgetumlen III 104
- Nu fyldes Parken af Skygger, III 26
- Nu glider jeg saa jævnt af Sted - I 84
- Nu graaner alle Gader, IX 145
- Nu har I fulgt til disse sidste Blade, I 101
- Nu hvidnes den sortblaa Pontoppidan, IX 57
- Nu kommer Natten. Ud af alle Kroge IX 126
- Nu larmer Østersøen. Flad-flad-flad II 69
- Nu lædskes de grønne Sletter IX 147
- Nu løses Frostene af den milde Regn, IX 231
- Nu nærmer sig den Time, da paa sin Stængel vugget V 114
- Nu tager Somren Stormhat paa IV 103
- Nu taler vi atter, som vi har Forstand til IV 87
- Nu vaagner de fjerne Steder IV 59

- Nydelig den unge Pige IX 226
- Nye Sprog og Formler skal han lære, VII 129
- Nær *Bois de Boulogne* ej Vogn at finde, IX 153
- Næsten legemligt er dette Venskab, VII 98
- Nævnt mig dine Drømme! I 69
- Naadegave, mer end anden Lykke IX 229
- Naar jeg gaar rundt, for Byens Vel, og rimer IV 19
- Naar man drager ud af en af Sienas fem Porte IX 182
- Naar Mørket atter vælder og Natten falder paa, IX 216
- Naar Natten er forbi, og Vejen III 54

- O Messalina med det stolte Hoved! I 43
414
- Og alle de tapre elsker jeg, VII 200
- Og da jeg forlod det gamle Land, IX 43
- Og der var Frugt paa Træet. VI 134
- Og derfor tændtes den koglende Sol: II 44
- Og det var paa Skanderborg Station, II 57
- Og før vi ved af det, er det forbi, III 137
- Og Laden og Loen, VII 148
- Og Træernes Grene hviskede og slog V 11
- Og Veje blev grønne, og Veje blev gule. IX 76
- Oktober-Regnfald over fynske Haver, II 67
- Oktobers blege Sol er svunden hen, I 30
- Om enkelte Arter I 93
- Omflydt af Hav, med lange lave Kysters IV 21
- Omspændt af mange Minder ligger Byen V 83
- Os Luften ej længere duftende lun V 102
- Over mig svæver tusinde sprængte IX 18
- Over mit Hoved II 9, VI 126
- Over sagtelig glidende Strand har jeg draget dem hen, II 60

- Pan sad og lo, I 54
- Perlebaand paa Heste af Træ, VII 99
- Pindar og Sappho, Shakespeare og Goethe, VII 103
- Planløst er det ikke. VI 46
- Pragtfulde Somre, under Parkens Grene, VI 90
- Prinsesse Merete, den unge Prinsesse Merete VI 119
- Paa de gamle, kendte Bakker har jeg gaaet, IV 14
- Paa dig, min Elskede fra hine Dage, II 71
- Paa Døds seng du ligger, det lakker mod Slut, IX 13
- Paa frodige Sommeregne IV 55
- Paa Ski har vi faret og Slæde, II 107
- Paa stejle Heste VII 205
- Paa Taa og paa Hæl, paa Hæl og paa Taa II 46
- Paa Veje, maanegraa, IX 130
- Paa Villavejene flagrer V 67

- Rammet ind af mørke Klippers VIII 17
- Red mig en Seng, hvor der er stort og stille, V 105
- Rejst er nu Hallen med Bjælker og Tag. IX 69
- Respekt i nogle Dage - sagde Kvinden - IV 34
415
- Rigdom har du haft og ejer intet. V 70

- Sagtelig, sagtelig Timer glide I 34
- *Sand!* da du skrev det ned, hvor havde dine Øjne VIII 173
- Se, en Aftendæmrings Taage IX 225
- Se, en Gud gaar gennem Verden, II 105
- Se, jeg mødte paa en Gade IV 60
- Se Skyernes vilde Jagt med Horn og Hunde. II 75
- Sent sov jeg ind ... dog vækkes jeg sund: IV 52
- Skal jeg mon rejse? skal jeg mon blive? I 88
- Skibene ligger paa Genovas Rhed; IX 208
- Skibsreder Dionysos bor vest om Dovrefjeld, VII 11
- Skovens Orkester. V 93
- Skumringsstunder. Lune Aftener. Nattetimer. Lad os tale, VI 107

- Skæft Pile nu til Bue, VII 149
- Sig mig, hvad hedder det Land, II 283
- Snart skal der ringes Sol i Bjerge over os alle, VII 141
- Snor hun en Sølvtraad om sit tunge Haar IX 158
- "So läuft denn die Zeit immer spurloser ab", IX 52
- Sol gaar ned under øde Bred, II 41
- Som jeg kom over Bakken, saa' jeg det milebrede VII 33
- Som Morgenklokkens Klemt faar de forsømte Hunde VIII 177
- Som naar i Pampas en Gaucho med Lasso skal indfange Heste, VI 139
- Som Stormfugle over det mejede Agerland Timerne flyr, II 49
- Som ung jeg havde Stamkafé V 62
- Sorbet og brune Øjne, II 104
- Sorte Grene, frossen Jord, VI 128
- Sov nu og drøm din Morgen i Ro, IV 25
- Stedmorsblomster ved Tusmørketid, V 66
- Stille fortabt, i Stedet for at skrive, VII 104
- Store farlige Blomster gror VI 109
- Stranden bliver mørk mod Aften og stormende blaa. IV 101
- Strid mellem Rigsmaal og Maalmænd,
- Strid mellem Norske og Danske VI 84
- Straalende oprandt Morgenen, IX 201
- Større saa var den Højsal tegnet V 25
- Sværdet, det drages og skydes ind IX 103
- Søde Barn, jeg var kun fireogtyve, VI 67
- Søndag i Skoven. Det blaaner i Træernes øverste Kroner. VI 29
- Søvndrukken er den dejlige II 282
416
- Saa briseblaa mod den klinthøje Kyst II 43
- Saa hvide bølger i Nattens Mørke II 131
- Saa meget Løvværk hænger III 124
- Saa snart jeg Violer kan sanse, II 18
- Saa vandrer vi over Aarets Bro IX 161
- Saaledes er Mennesket. Vor Natur V 98
- Saaledes talte Tanken VI 116

- Tag Billederne bort, IX 230
- Tal ej om skuffet Kærlighed I 39
- Tandaradei ... Den Tid, da jeg blev gal, V 88
- Tegnet i Sne paa den faste Jord VII 194
- Ti saadan er Livet op og ned, II 38
- Til dette Ølands Ungdom gaar min Sang, IV 13
- Til dine Øjnes Aandemusik IV 145
- Til en mosgroet Pynt af en Graastenskyst, V 71
- To Gange to lig fem, IX 105
- Toget sydpaa! Toget sydpaa! VII 157
- Tre Mile gik en Vandringsmand, II 79
- Tre Vintre skrev jeg paa et Værk, et vækkende. IX 127
- Træk dit Sværd fra Skeden, Menneskebarn, IX 95
- Træt af Ugers Sygeleje IX 29
- Trætte Soldater i Række og Rad, VI 36
- Tusind Grene uden Blade! IX 134
- Tusmørket sniger sig ind i mit Rige, IX 62
- Tusmørkets Stjerner VI 89
- Tætved pløjer en Bonde sin Jord, II 33

- Udeis eller Ingen, saaledes navngav VII 153
- Udenlands, paa et fremmed Sprog, II 11
- Udi min Faders Vænge IX 77

- Ved en Vej i nørrer Len VI 87
- Ved Søsterkysset, som jeg fik, V 85
- Vi digter ingen Hymne til Minas brune Haar, I 165
- "Vi er ikke flittige og vi er ikke dydige," VII 188
- Vi gik igennem Markerne. VII 107
- Vi grov efter Vand fra den Elv Kastale, V 77
- Vi har faret paa alskens Omnibus-Tage IX 120

417

- Vi har slentret under Løv, naar dit Kammer blev for trangt. II 29
- Vi har saa meget digtet II 48
- Vi lærte med Haanden mod Hjærtet I 95
- Vi laa paa Maven, imellem Skræpper, V 117
- Vi talte om Spøgelser, husker du vel? I 77
- Vi vare hos hinanden. VII 108
- Vide er den Himmel strakt, III 53
- Vidunderlige Hav, der slutter ind, IX 32
- Vor Mor paa Gaarden var de Andres Mester VI 102
- Vaaren er en Guddom. IV 122

- Ære og Lov til dig, Satan, i det højeste VIII 168
- Ærværdig Provst Jørgen Skidtmads II 233

- Østersøen her i Syd, IX 113

- Aa, Søster, du forstod, da jeg var Dreng, II 70
- Aah Høst og Vaar og Vintre, I dunkle Døgn, som sove V 109

418

419

NAVNEREGISTER

Sophus Claussen var en forfatter, "for hvem" - som Thorkild Bjørnvig skriver - "Pan stadig var en realitet" (*Det religiøse menneskes ansigter*, 1975, p. 55). Det er derfor naturligt, at navneregistret omfatter både biografisk verificerbare personer og mytologiske skikkelser. Registeret kan således også give et vist indtryk af bestemte forestillingskredse i SC's symbolverden. Dog bør det bemærkes, at omskrivninger kun er medtaget, når deres betydning er éntydig - således f. eks., når der under *Jesus* også henvises til *He* VI 28: (...) *det Hjerte, der brast paa et Kors i Judæa*.

- Abraham II 83, 179
- Abunde IV 193, VIII 65, 70, 71, 113
- Achilles VI 50
- Acis IX 274
- Adam II 44, V 44
- Adonis IV 87, 133, 196
- Afrodite III 81-94, 191-195, IV 35, 116, 177, 205, VI 69-70, 179, VII 37, IX 250, 290, 305, 345, 353, 447
- Ahasverus IX 278
- Ahlmann, Hans V 124
- Aizelin, Eugène III 206, IX 291
- Aktæon VIII, 64, 113
- Alberti, P.A. IV 196
- Alexander den Store II 75, 177, IX 295, 299
- Allah VI 140, 195, 203
- Amsinck, H. IV 222
- Anadyomene, se Afrodite
- Andersen, H. C. III 217, VII 74, IX 249
- Andersen, Harry II 149, 155, 159, 164, 176, 179, III 179, 182, 215, IV 203, 205, 206, 219, V 156, 159, VI 197, 199, IX 264, 275, 281, 290, 296, 310
- Andersen, Jørgen I 127, 134, 136, II 179, IV 219, IX 296

420

- Andersen, Troels I 139, II 148-149, IV 220
- Andersen, Vilh. II 192, 302, 305, IX 273
- Anna af Østrig VI 72, 179
- Antoine, André IX 310
- Antonius (Den hellige) I 134
- Apelles IX 290
- Apollinaire VII 59
- Apollon II 185, 300, III 88, 194, IV 198, V 160, VI 26, 28, 29, 150, 154, 165, 166, 167, 184, VIII 77, 114,

- IX 299, 345 (d. s. s. Føbos)
- Ares III 91, 193, 194
- Argos IV 183
- Ariadne IX 315
- Ariosto, Ludovico III 188, VIII 95, 116
- Aristofanes II 228, 296, 305, III 36, 176, 177, IV 78, 193, VIII 108
- Arnim, Elisabeth von I 135
- Arrianos IX 296
- Artemis II 275, 309, III 87, 191, 194, IV 193, VI 29, 166, VIII 64, 69, 71, 177, 190, IX 145, 285, 299, 345 (d. s. s. Diana)
- Arthur II 308, VIII 60, 112, 113
- Artus, se Arthur
- Asathor, se Thor
- Askelad IX 75, 259
- Aslaug, se Kraaka
- Athene III 92, 194, IV 35, 177, VI 90, 186, VII 38, 73 (Pallas A.)
- Atlas IX 278
- Attila VII 167, 239
- Augustus II 122, 191, 267

- Bâal IV 149, 221, VI 111, 193, jf. Beelzebub
- Bagger, Carl III 188
- Baggesen, Jens II 140, IV 77, 193
- Bahnson, J. I 141
- Bajazet VI 124, 197
- Bakkus, se Dionysos
- Ballin, Mogens II 179
- Balzac, H. IV 201
- Bang, Herman I 172, II 135, 209, 303, III 59-66, 188, IV 147-150, 153, 157, 159, 220-222, V 155, IX 126, 258, 278, 310, 313, 367, 368, 369, 371, 372, 375
421
- Bang, Oluf IV 158
- Barfoed, Stig Krabbe IV 197, VI 178
- Barrabas V 54-56, 59, 60, 153-154, 155
- Baudelaire, Ch. I 175, 188, II 177, III 186, IV 160, V 109-114, 128, 169-172, VI 13, 160, 195, VII 239, VIII 100, 158, 165-168, 182-185, IX 337, 344, 352, 368, 376
- Bauer, Bruno VIII 35, 110
- Bazzi, se Sodoma
- Beaumarchais II 181
- Beelzebub VI 84, 182, 193
- Beelzebul VI 193
- Behrendt, Poul III 170, VI 198
- Behrens, Carl II 139, 289, 294, VIII 181, IX 308
- Bellmann, C. M. I 90, III 137-138, 213
- Bellona VIII 97, 116
- Berg, Sonja IX 379
- Bergstrøm-Nielsen, Carl I 136, IV 183, VIII 154
- Bettina, se Elisabeth von Arnim
- Bizet, George IX 289
- Björling, Manda VII 230-231
- Bjørnson, Bjørnstjerne I 65, 118, 125, 134, 140, 186, 187, IV 221, IX 73, 86, 257, 261, 262, 365, 368, 369
- Bjørnvig, Thorkild II 150, III 177, 182, 195, 204, IV 163, 170, 181, 192, 201, V 151, 160, VI 167, 172, 179, 203, VII 215, 231, 234, 240, VIII 184, IX 311, 360, 419
- Blake, William IX 352
- Blixen, Karen III 171, 177, 184, 186
- Bojesen, Ernst IV 155
- Bojsen, Emil I 133, II 190, IX 366
- Borchsenius, Otto II 136, 196, 202, 205, 210, 249, 252, 264, 265, 289, 290, 292, 298, 301
- Bork, Holger V 130, IX 375
- Bork, Jens I 127, 128, 132, 135, 136, 139, III 178, VII 75, 234, 235, 244, 248, IX 271, 283, 310
- Borum, Poul V 160
- Brahma VII 71
- Bramsen, L. II 301
- Brandes, Edvard I 118-119, 120, 121, 124, 171-172, II 133, 196, 202, 205, 210, 249, 253, 265, 289, 290-291, 292, 296, 298, 301, 302,

422

- 305, 306, 307, VII 73, IX 107, 269, 365, 367
- Brandes, Ernst VIII 101, IX 367
- Brandes, Georg I 133, 182, II 134, 136, 139, 175, 194, 292, 296-297, 298, 304, III 164, IV 193, 201, 209, 210, 211, 212, VI 26, 151, 164, VII 35, 72, VIII 102, 108, 182, IX 67, 86, 91, 142, 157, 244, 256, 261, 262, 263, 284, 287, 290, 312, 342, 343, 344, 355, 365, 366, 379, 446
- Brandt-Pedersen, Finn IV 220, VII 234
- Bredsdorff, Elias I 131, 135
- Brene, Erling VII 63, IX 380
- Brentano, Clemens VIII 95, 116
- Brix, Hans II 144, III 179, 212, IV 162, 196, 202, V 125-126, VII 57, 208
- Broe, Axel VII 57
- Brostrøm, Torben III 217, IV 193, VI 168
- Brown, Sarah IV 126, 207
- Browning, R. V 127
- Brutus VII 36
- Brøndum-Nielsen, Johs. IV 220, IX 313
- Buddha II 60, 168, VI 112, 142, 193
- Bukdahl, Jørgen IV 154
- Bull, Francis IX 258
- Bure, Gudrun IV 213, IX 443
- Bürger, G. A. III 18, 137, 168
- Byron II 75, 145, 177, IV 77, 131-140, 156, 159, 193, 208-211, VII 12, 168, 239, VIII 158, 163-164, 181
- Bødtcher, Ludvig II 140
- Bønnelycke, Emil IX 378
- Bøving-Petersen, J. O. IV 198, VI 25, 26, 163

- Canova, A. VIII 164, 181
- Carducci, Giosué VIII 158, 169, 185
- Caron V 61, 155, VIII 49, 111
- Casanova VII 31, 66
- Catharina (russisk kejserindenavn) VI 72, 179
- Cavling, Henrik IX 373
- Cavour, C. IX 202, 299
- Cazals, F. A. IX 368, 372
- Cellini, Benvenuto IX 131, 282

423

- Cervantes VI 19, 161
- Chamisso, A. v. VIII 95, 116
- Chapu, Henri I 186
- Charon, se Caron
- Chopin, Fr. VIII 190
- Christensen, Anna Cathrine I 118, 137, II 191, III 214, 215, IV 180, VII 64, VIII 186, IX 331, 340, 359, 366, 370, 372, 377, 378, 379, 380, 381 (d.s.s. Anna Cathrine Claussen)
- Christensen, Georg IV 213
- Christensen, H. L. C. IX 366
- Christensen, Signe IX 366
- Christian II IX 97, 265
- Christian IV II 244, 306, VI 182
- Christian V II 244, 306
- Christian IX I 130, II 306, IX 276
- Christian X IX 122, 275
- Christiansen, Einar IX 371
- Christina af Spanien VIII 109, 115
- Christine af Sverige VIII 21, 109
- Christoforus IX 278
- Cicero IV, 38, 39
- Claudius I 130
- Claudius, Matthias IV 192
- Clausen, H. V. IX 271
- Clausen, Julius III 159-160, IV 158, VIII 154
- Claussen, Anna Cathrine, se Anna Cathrine Christensen
- Claussen, Clara IX 316, 363, 364, 376
- Claussen, Ilse III 214, V 68, 157, VI 178, IX 371, 372, 378, 379
- Claussen, Inger I 9, 15, IX 381
- Claussen, Johanne II 173, III 212, IX 316, 363, 364, 372, 375

- Claussen, Kitty III 141, 214, IX 254, 371, 376, 377, 378, 379, 381
- Claussen, Rasmus I 120, 141, II 157, 173, 180, VI 162, IX 260, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 370, 372, 373
- Claussen, Sophie II 157, 180, IX 363, 370 (d.s.s. Hanne Sophie Hendriksen)
- Cogni, Margarita, se Fornarina
- Columbus VI 139
- Cooper, J. F. II 18, 147
- Cour, Paul la, se la Cour, Paul 424
- Cragie, W. A. IX 311
- Cros, Guy-Charles VI 178, VII 231, IX 374, 377, 379
- Curtius Rufus, Quintus IX 295
- Cæsar III 89, 192, IV 16, 148, V 32-34, 144-146, VII 36

- Dacier, A. IX 296
- Dafnis II 12, 145
- Dalila IV 182
- Dam, Johs. VIII 155
- Dana II 264
- Dante IV 202, VII 237, IX 168, 298, 302
- Darius III IX 295
- Darwin, Charles I 107, 108, II 200, IV 90, VI 151
- David (konge af Israel) II 188, III 97-98, 196, 212, VII 216, VIII 34, 110
- Deborra VIII 89, 116
- Delibes, L. IX 446
- Descartes VIII 111
- Diana, se Artemis
- Dinesen, Th. III 171, 177
- Diogenes II 75, 177
- Dionysos III 194, IV 202, 210, V 77, 106, 160, 169, VI 150, 164, VII 11, 50, 60, 61, 76, IX 306, 345, 443 (d.s.s. Bakkus)
- Djævelen, se Lucifer
- Don Carlos VIII 18, 109
- Don Quixote III 203, VI 19, 161
- Doris II 88, 180
- Dostojevski I 118
- Dovrekongen II 107, 189
- Drachmann, Holger II 148, IV 143-144, 159, 211-213, V 62-63, 155, VI 95, 164, 189, VII 218, IX 91, 263
- Drewsen, Viggo I 142
- Dronningen af Saba II 254, 255, 307, III 132-134, 212, V 30, 144, IX 353
- Duff, Mary IV 210
- Dumas d. æ., Alexander II 181
- Duse, Eleonora VII 161, 236-237
- Dybwad, Johanne IX 377
- Dyveke IX 97, 265

425

- Edison, Th. III 35, 177
- Edith (Amanda Nilsson) VI 164
- Eggert, Anna Cathrine IX 381
- Egill Skallagrimsson VII 135, 226
- Ekko I 54, 132
- Elbek, Jørgen II 192, III 186, IX 339
- Elias VI 111, 142, 193, 203
- Elisabeth I VI 72, 179
- Elmby, Ruth I 127, 128, 130, 136, 138
- Elster, Kr. IX 262
- Endymion IX 299
- Engelbrecht, Tom I 17, 22, II 148, IV 221, VII 241, IX 267, 310
- Engelstoft, Poul VI 152, VII 213
- Enna, August IX 257
- Ense, August Varnhagen von VIII 95, 116
- Erik Plovpenning II 244, 246, 305
- Eros III 91, 194

- Esajas VI 166
- Esau II 180, VII 168, 212
- Esmann, Gustav II 134
- Espartero, B. E. VIII 84, 115
- Este, Ippolito d' VIII 95, 116
- Estrup I 102, 106, 140, 186, V 147, IX 276, 365, 366
- Eva IV 32, 175-176, V 106, VI 43, 74, 139-140, 142, VII 37, VIII 133, 164, IX 206-207, 349
- Ewald, Carl IX 367

- Falbe-Hansen, C. E. IV 192
- Falck, August VII 230-231
- Faust I 153, 155, 187, IV 15, V 107, 169, VII 31, 66
- Fenris VII 239, IX 113, 272
- Ferdinand VII af Spanien VIII 109
- Feuerbach, Ludwig VIII 35, 110
- Fich, Brorson IV 220
- Flaubert, Gustave I 134
- Flor, Kai VII 211
- Forchhammer, Berthe IV 199
- Fornarina IV 136, 210
- Fort, Paul IV 160, IX 374
426
- Fouqué, Fr. de la Motte VIII 95, 116
- Frandsen, Ernst I 118, 129, 130, 131, 188, 191, II 165, 181, 298, III 171, 184, 186, 188, 200, IV 154, 180, 191, 198, 199, V 128, 134, 137, 165, VII 76, IX 254, 318, 379
- Frandsen, Kitty, se Kitty Claussen
- Frandsen, Sophus I 9, IX 448
- Frans af Assisi V 47, 151, IX 317
- Frederik II af Sicilien IX 177, 300
- Frederik III IX 300
- Frederik IV II 244, 306
- Frederik VI IV 56, 182
- Frederik VII I 133, IX 84, 260
- Frederiksen, Emil I 188, IV 201, V 147, 170
- Freiligrath, Ferd. VIII 13, 16, 19, 20, 29, 37, 93, 107
- Freja II 217, 303, III 192, VI 190
- Friis, Oluf II 156, 157, 165, 167, 182, 192, VI 162, 164
- Føbos, se Apollon

- Galathea VII 29, 66, IX 275
- Galschiøt, M. III 185, VII 66
- Gandrup, Richardt VII 56
- Ganelon fra Mainz VIII 87, 115
- Garborg, Arne IX 262
- Garde, Axel IX 373
- Garibaldi IX 202, 299, 373
- Gauguin, Pola VII 61
- Gefion VII 191, 244
- Geismar, Oscar V 126, VI 153, VII 212, VIII 156
- Gelsted, Otto II 150, VI 153-154, 156, VII 55, 209 f., 212, VIII 154, IX 376, 378, 379
- Gjellerup, Karl IX 244
- Gnudtzmann, Albert II 138, 292
- Goethe I 25, 127, II 214, IV 189, 192, V 127, VII 103, 168, 239, VI 23-24, 25, 26, 161, 162, 163, IX 113
- Goldschmidt, M. III 177
- Góngora, Don Luis de VI 40, 155, 171-172, VIII 158
- Goos, C. II 301
- Gosse, Edm. IX 311
- Gottschalk, Albert I 139, II 19, 147-148, 178, IV 217, 219, V 134,
427
- VI 23-24, 25, 26, 161, 162, 163, IX 113, 271, 365, 373
- Greuze, J.B. VIII 65, 113
- Grundtvig, N. F. S. II 305, III 184, VII 220, IX 270, 317
- Grønnegaard, Aa. IV 222
- Graae, Fr. I 188, IV 202, VII 63, IX 310, 320, 370
- Guiccioli, Teresa IV 137-138, 211
- Gulmann, Chr. III 211, IV 159-160

- Gunløde VII 227
- Gunnarsson, Gunnar VII 135, 226, 227 f.
- Gyde, Niels VII 211

- Hades VIII 111
- Hamilkar VIII 110
- Hammershøi, Vilh. V 69, 157-158
- Hamsun, Knut IX 368
- Hannibal VII 130, 225, VIII 41, 110
- Hannover, Emil III 184, IX 369
- Hansen, Erik II 169
- Hansen, Olaf II 143, 162, 168, III 185, VII 135, 208, 226, IX 294, 311
- Hass, Jørgen IX 347
- Hauch, Carsten VI 199
- Hauptmann, Gerh. IX 310
- Hauser, Otto II 143, IX 294
- Hegel (ty. filosof) V 145
- Hegel d. y., Fr. (forlægger) VIII 157
- Heiberg, Johan Ludvig I 141, III 177
- Heimdal I 187, IX 273
- Heine I 49, 134, II 69, 70, 137, 159, 169, 171, 172, 211, 216, 289, 303, 308, III 139-140, 178, 190, 198, 213, IV 77, 156, 159, 160, 178, 193, V 128, VII 201, 232, 239, 247, VIII 7-116, IX 267, 314, 365, 367, 372, 379
- Hekuba VI 116, 195
- Hel V 152
- Heliogabal IV 149, 221
- Helios VI 165
- Helmer-Petersen, Birthe VII 63
- Heltoft, Th. II 143, 162
- Helweg, Bodil IX 378
428
- Hendriksen, Hanne Sophie IX 363 (d.s.s. Sophie Claussen)
- Hengstenberg, E. W. VIII 61, 112
- Henningsen, Agnes II 151
- Henriksen, Aage I 13, III 184, 186, IV 205, 220, V 150, 151, 173, VI 164, 194, 198, 203, VII 234, 237, 240, IX 275, 285, 286, 293, 296, 315
- Henriques, Robert IV 194
- Hera III 88, 194, IV 35, 177
- Herakles II 266, 308, 309
- Herkules II 276, 309 (jf. Herakles)
- Hermes II 99, 185, IV 52, 181, IX 257
- Herodes VIII 66, 108, IX 99, 265
- Herodias IV 193, VIII 16, 66-68, 70, 71, 108, 113
- Herodot IX 296
- Herring, René I 17, 22, II 148, IV 221, VII 241, IX 267, 310
- Hesselaa, Peder VII 57
- Heyman, Jenny VIII 187-188
- Hoffmann, E. Th. A. IX 446
- Hoffmann, Kai II 156, 159, 161, 162, 165, III 198, 199, IV 173, 175, 203, 205, V 129-130, VI 195, IX 338, 340, 372, 376, 381
- Holberg, Ludvig I 109, 142, 179, 182, II 191, 302, 303, IV 195, VI 191, IX 53, 254, 269, 446
- Holger Danske VIII 61, 112 (d.s.s. Orgier)
- Holmberg, Olle VI 173
- Holofernes III 206, IX 158, 226, 316
- Holstein, Ludvig II 150, 155, 158, III 181, 182, 199, 214, IV 173, VI 80, 181, 185, VII 208, 210, VIII 189
- Homer II 19, 148, 159, 169, VI 26, 116, 195, VIII 144, IX 302
- Horats II 122, 169, 191, III 88, 125, 192, 194, 207, IX 184
- Horn, Frans VIII 61, 62, 113
- Houkjær, Niels IX 277
- Hugo, Victor II 216, 303, IX 277, 446
- Hultberg, Helge VIII 103
- Hunosøe, Jørgen IX 313
- Høffding, Harald I 124, IX 218, 312, 342, 365
- Høgsbro, Ib IX 296
- Hørup, Viggo II 301, IX 367

- Ibsen, Henrik I 134, II 189, III 35, 212, IV 90, 198, 221, V 151, 429
- VI 95, 160, VII 138, IX 262, 365, 368
- Ingemann, B. S. II 303
- Ipsen, Alfred IV 198
- Isabella af Brienne IX 300
- Isabella II af Spanien VIII 109

- Jacobsen, J. P. II 249, 306, VI 95, 184, VIII 16, IX 91, 255, 262
- Jago III 206
- Jakob VI 43, 173, VII 35, 72, 168, 212
- Jansen, F. J. Billeskov IX 443
- Jarry, Alfred III 190, VII 63, IX 374
- Jason IV 176, VIII 73, 114
- Jeanne d'Arc VI 72, 179, VII 193, 244 (d.s.s. Johanne af Burgund)
- Jensen, A. Bjerregaard II 144
- Jensen, C. E. III 161, 162, IX 281
- Jensen, Henning I 122, IX 366
- Jensen, Johannes V. I 21, III 189, 196, IV 183, V 163, VII 230, VIII 189, IX 339, 374
- Jerrild, Holger VI 152
- Jesaja, se Esajas
- Jesus I 187, II 97, 184, 308, III 177, IV 36, 177, 178, V 54, 122, 129, 141, 151, 154, 158, VI 27, 28, 30, 101, 112, 142, 149-150, 154, 164, 165, 193, 199, 203, VII 60, 61, 76, 215, 219, VIII 112, IX 99- 100, 179-180, 265, 278, 299, 304, 308, 343, 345, 346
- Job VI 51, 175
- Johanne af Burgund, se Jeanne d'Arc
- Johannes Døbereren VIII 66, IX 291
- Johannsen, W. VII 59
- Johansen, Svend IX 380
- Jordan, Clara, se Clara Claussen
- Jordan, Rasmus VI 161
- Jordan, Sv. Aage II 170, IV 155, IX 364, 370, 373, 375
- Josef II 181
- Josva II 188
- Judas II 115
- Judith III 122, 206, IX 158, 226, 291, 316
- Juel, Axel V 125
- Julia (datter af Augustus) II 122, 191
- Juliette, se Mathilde Crescence Mira 430
- Jupiter VIII 96, 116, IX 305
- Jørgensen, Bo Hakon II 173, 185, 189, 192, 309, III 170, 177, 185, 189, 195, 202, 204, 208, 210, 217, IV 168, 180, 181, 192, 219, V 150, VI 171, 198, VII 230, 235, IX 275, 278, 289, 293, 294, 296, 310, 315, 317
- Jørgensen, J. A. VI 203
- Jørgensen, Johs. I 17, 119, 121, 134, 141, 173, 188, II 77, 138, 147, 163, 175, 179, 185, III 157, 208, IV 219, V 127, 151, 170, VI 21- 27, 150, 154, 160, 161-164, 177, VIII 181, 182, 183, 189, IX 125, 277, 279, 307, 308, 312, 314, 319, 349, 350, 365, 369, 378, 446

- Kain I 84, 137, III 52, IV 140
- Kalckar, Alma VI 176
- Kalckar, Marcus VI 176
- Kalidasa VII 218
- Kapel, Holger VII 63
- Karl den Store III 188, VIII 87, 109, 112, 115
- Karl X af Frankrig VIII 60, 112
- Karsten, Ludvig VII 11, 57, 61, 102, 219
- Kastalia V 160
- Kerner, Justinus VIII 80, 108, 114
- Kirk, Hans VII 55, 207, IX 245, 255, 378, 381
- Kirke VII 61, IX 308
- Kjelland, Aleksander IX 262
- Kjær, Nils IX 372
- Knudsen, Johan IX 367
- Koch, Paul de VII 69, 72
- Kraaka IV 207

- Krapotkin, P. II 215, 263, 303, 308
- Kristensen, Claus Anders IX 363
- Kristensen, Sv. Møller II 149, IX 343
- Kristensen, Tom II 163, 182, III 195, 204, IV 169, 186, 192, 207, V 151, VI 154-155, 156, 183, 203, VII 55, 208, VIII 155, 156- 157, IX 296, 380
- Kristian (kongenavn) se Christian
- Kristus, se Jesus
- Krohn, Mario IV 201, IX 374
- Cupido VIII 84, 115
- Kølle, C.Fr.K. VIII 80, 114

431

- la Cour, Paul VI 195, 198
 - Laertes VIII 109
 - Laertiade, se Odysseus
 - Lafayette, M. d. VIII 90, 116
 - Lamartine, A. d. II 216, 303
 - Lange, Sven II 289, III 160, IX 107, 269
 - Langkjær, Hans VII 64
 - Larsen, Finn Stein IV 201
 - Larsen, Karl VIII 189, IX 283
 - Larsen, Steffen Hejlskov II 145, III 215, IV 181
 - Larsen, Thøger VI 85, 183, VII 141, 231, VIII 114, IX 375, 376, 378, 380
 - Lasalle, R. C. IV 15, 167, 168
 - Lasson, Frans I 17, 172, II 135, 168, III 156, IV 173, 208, V 126, 147, 151, IX 278
 - Lazarus (den genopvakte) IX 300
 - Lazarus (den fattige) IX 300
 - Leda IX 283
 - Léfebure, E. IX 337
 - Lesage, A.-R. IV 192
 - Lessing, G. E. IV 14, 168, VIII 115
 - Levin, Poul II 140, III 159, IV 162, VII 58, VIII 155 f., IX 376
 - Lichnowski VIII 106
 - Lie, Jonas IX 262
 - Lind, Helmer II 294-295, III 158, V 123
 - Lind, Th. IX 356
 - Loke IX 113, 118-119, 272, 273
 - Loreley IX 103, 267
 - Louise (Chr. IX's dronning) I 130
 - Lucifer I 60, 97, II 75, 93, 97, 184, 200, III 28-29, 32-41, 176, IV 36, 133, 134, 210, VII 58, 88, 216, VIII 168, 184, IX 68, 256, 341, 342, 343, 345, 360 (herunder Djævelen, Satan o.l.)
 - Ludvig I af Bajren VIII 16, 89, 108, 115
 - Ludvig XIII af Frankrig III 214
 - Ludvig Philipp VIII 90, 116
 - Lugué-Poë IV 221
 - Lukian IX 252, 296
 - Luna IX 299
 - Lund, C. Th. II 294
- 432
- Lundstrøm, Vilh. IX 380
 - Luther, Morten III 165
 - Lysippos IX 443
 - Laale, Peder V 163
-
- Machiavelli, N. II 253, 307
 - Mackarness, Mathilde IX 273
 - Madonna II 181, III 91, VI 24, 26, 27, 139-142, 154, VII 38, IX 99, 196 f., 304, 306, 308, 345 (d.s.s. Gudsmoder, Maria o.l.)
 - Madsdatter, Johanne Kirstine IX 363
 - Madsen, Oscar IX 92, 263
 - Madsen, Viggo IX 271
 - Maeterlinck, Maurice VI 19, 160
 - Magnussen, Fritz IX 372
 - Maja VII 130, 225
 - Makwarth, Miskow VII 63, IX 380

- Malesherbes II 177
- Mallarmé I 170, V 64, 156, VI 145, 171, IX 337, 347, 368
- Malling, Anders VII 213
- Malthus IV 90, 198
- Maria (Jesu moder), se Madonna
- Maria Magdalene III 37, 177
- Mars VI 86, 184
- Mary (sangerinde) I 117, 188, IV 183, IX 365
- Massmann, H. F. VIII 24, 25, 109
- Mathilde, se Mathilde Crescence Mira
- Matthison-Hansen, Aage IX 294
- Mayer, Karl VIII 79, 114
- Medici (slægtsnavn) IX 282
- Medusa III 130-131, 210, V 127, 129, VI 73-74, 180, IX 444
- Mendelssohn, Moses VIII 38, 110
- Merrill, Stuart IX 368
- Messalina I 43, 130
- Meyerbeer, G. VIII 114
- Michaëlis, Sophus V 127, 136, 137, IX 273
- Michelangelo IX 172, 198, 282, 304, 306
- Mickiewicz, Adam IX 256
- Midgaardsormen II 41, 158
- Milbanke, Annabella IV 210
433
- Milton IX 308
- Mira, Eugénie, se Mathilde Crescence Mira
- Mira, Mathilde Crescence II 70, 172, VIII 9, 15, 19, 21, 91, 92, 105, 108 (d.s.s. Juliette)
- Mnesarete IX 290
- Modvig, Gunnar I 143, II 158, 159, 181, 186, 189, III 170, 171, 195, 208, 210, 217, IV 177, 178, 186, 189, 192, 201, 203, 206, V 136, 137, 150, 151, 156, 158, 166, 173, VI 165, 167, 168, 174, 175, 194, 203, VII 216, 237, 240, 245, IX 296, 300, 301, 304, 305, 308, 311
- Molbech, Chr. III 169
- Molière III 168
- Molok VI 139, 203
- Momus IX 48, 252
- Moore, Thomas IV 136, 138, 211
- Morgana IV 202, VIII 113
- Mozart II 181
- Muhammed VI 140, 193, 195, 203, IX 178, 251
- Mumme, Chr. VIII 111
- Munch, Edv. VII 219
- Musset, Alfred de III 156, VIII 103, 158, 171-179, 185-190, IX 380, 448
- Müller, Bertel Budtz IX 379
- Mæcenias II 122, 191, IV 124, 207
- Mølbjerg, Hans II 149, 156, 167, 192, III 177, IV 204
- Møller, Kai Friis III 189, IV 222, V 127-129, VI 203, VII 55 f., 58, 59, VIII 183, IX 376, 378, 381
- Mörike, E. VIII 108

- Nansen, Betty II 307, IX 310
- Nansen, Peter I 172, 173, 174, II 135-136, 291, III 156, IV 155, V 147, IX 365, 376
- Napoleon Bonaparte III 38, 177, 214, IV 133, V 32-34, 145-147, VII 122, 169, 239, VIII 9, 10, IX 301
- Napoleon III VIII 10
- Narkissos I 132
- Naver, Rasmus VI 168
- Nebelong, Edith, se Edith Rode
- Nebukadnezar III 206
- Neergaard, Niels IX 368
434
- Nelson, H. IV 133, VII 169, 239
- Neptun IX 200, 305
- Nereus VII 66
- Nero III 194, IV 149, VII 121, 223
- Nicolaisen, K. K. III 189, IX 357
- Nielsen, Anne Marie Carl, se Anne Marie Telmányi
- Nielsen, Asta V 141

- Nielsen, Bo II 179, IV 205, V 173, VI 198
- Nielsen, Carl VI 184, VII 44-45, 74, 240, IX 376, 381
- Nielsen, Erik A. II 150, III 195, 196, IV 180, 201, 204, 205, V 150, 151, 160, 173, VI 163, 164, 165, 167, 174, 187, 195, 203, VII 240, IX 296
- Nielsen, Frederik IX 381
- Nielsen, Harald III 189, 198, IV 151-152, 154, 162, 219, V 123, 126, 127, VI 150, IX 374
- Nielsen, Hendrik IX 363
- Nielsen, Inger Katrine, se Inger Claussen
- Nielsen, L. IX 258
- Nielsen, L. C. I 170, II 162, 289, III 156, IX 259, 371
- Nielsen, Lauritz I 15, 16
- Nietzsche, Fr. II 214, 303, V 151, VI 195, IX 342, 344, 346, 347, 349, 360
- Nilsson, Amanda, se Edith
- Nimrod VIII 60, 112
- Noah VII 35
- Nordhjem, B. II 192, IX 296
- Nykjær, Mogens V 157-158

- Odense, Chr. G. IX 375
- Odin VII 226
- Odysseus II 28, 151, III 91, VII 61, 153, 235, VIII 25, 109, IX 67, 256, 308 (d.s.s. Ulysses og Laertiade)
- Oehlschläger I 105, 141, 187, II 174, 303, III 194, 215, IV 56, 57, 58, 168, 182, 183
- Ogier le Danois, se Holger Danske
- Olsen, Arne IV 219
- Olsen, Frejlif VII 209
- Olsen, Marie VII 64
- Oluf Hunger II 244, 246, 306
435
- Onofrio II 186
- Opffer, Emil IX 297, 367, 373
- Ottin IX 274
- Otto C. VI 198
- Ottosen, J. VI 180
- Overskou, Th. VIII 114
- Ovid IX 199, 305
- Oxyartes IX 295

- Pallas Athene, se Athene
- Paludan-Müller, Fr. I 137
- Pamperin, Ingeborg, se Ingeborg Stuckenberg
- Pan I 54, 132, II 145, III 92, 194, V 19-24, 119-120, 129, 139-141, VI 25-27, 86, 149-150, 154, 163, 164, 184, VII 170, 240, IX 48, 145, 224, 252, 285, 308, 314, 345, 419
- Parce III 39, 177
- Paris IV 177
- Paulus III 155
- Pedersen, Falsig II 169
- Pegasus II 237, 304, 305, III 210, VI 139, 202, VIII 22, 109
- Pénélope II 28, 151, III 86, 88, 91, 192, 194, VIII 25, 109
- Persefone, se Proserpina
- Perseus III 210
- Peter den Store II 120, 191
- Petersen, Johanne, d.s.s. Johanne Claussen
- Petersen, Lise Brinch I 17, IV 221
- Petersen, N. M. VII 135, 226
- Petersen, N. Th. II 173, IX 364
- Petitfils, Pierre V 156
- Petrarca II 65, 169, VII 237, IX 188, 189, 302, 311
- Pfizer, Gustav VIII 82, 83, 114, 115
- Philipsen, P. G. II 175
- Phøbe, se Artemis
- Pilatus V 54, 151, 154
- Pindar VII 103, 220
- Platen, grev K. A. v. VIII 9, 107
- Platon I 108, 142
- Plesner, K. F. VI 152
- Plotin III 204

436

- Ploug, Carl II 189
- Plutark IX 296
- Poe, Edgar Allan V 170, VIII 101
- Polyfem VII 66, 153, 235, IX 275
- Pontoppidan, Henrik IX 57, 255, 367
- Poseidon IX 305
- Poulsen, Olaf IX 106, 268
- Praxiteles III 84, 194, IX 290
- Praz, Mario IX 444
- Probinssonne, Clara, se Robinsson
- Prokrustes I 134
- Prometheus IX 256
- Proserpina VIII 49, 111, IX 345
- Proudhon, P. J. VIII 110
- Pythagoras VI 203

- Rabelais, F. II 74, 176, VI 19, 161, VII 210
- Raben, Fr. Chr. v. II 170
- Rafael VIII 164, 181
- Rasmusdatter, Anna Kirstine IX 363
- Raumer, Fr. v. VIII 29, 110
- Regnar Lodbrok IV 207
- Reitzel, Th. II 133
- Rembrandt II 74, 176, IV 31, 174, 175, 193
- Renan, E. IV 201
- Reni, Guido IX 226, 316
- Ribéra, J. d. IX 226, 316
- Rimbaud V 156
- Rimestad, Chr. I 170, II 155, 294, III 162, IV 152, 160, 192, V 124, 126, 140, 170, 171, 172, VI 195, VII 211 f., VIII 154, IX 296, 345
- Robinsson, Clara II 135, 180, IX 35, 248, 327, 328, 349, 354, 369. Kan evt. læses Probinsson(ne)
- Rode, Ebbe I 17, III 157, 195, V 133, VIII 187, 188
- Rode, Edith I 12, 17, 22, III 157, 159, 163, 164, 195, IV 101, 155- 156, 202, 208, 213, V 133, 152, VII 207, VIII 151-153, 186-187, IX 339, 372, 375, 376
- Rode, Helge I 17, III 189, IV 153-154, 156-157, V 127, 152, VI 147- 151, 152, 154, 167, 168, 182, 203, VII 55, 61, 208, VIII 151-153, 187, IX 108, 269, 356, 368, 372, 375, 378, 381

437

- Rode, Ove I 175, II 179, IX 365, 367, 373
- Roland I 187, III 60, 64, 188, VIII 23 f., 70, 87, 95, 109, 115, 116
- Romulus III 192
- Rossini II 181
- Rouge, Gustave le IX 368, 373
- Roxane IX 295, 299
- Rubens VIII 45, 111
- Rubow, Paul V. IV 221
- Rue, Harald V 122
- Rørdam, Vald. IV 161-162, VIII 155, IX 77, 259, 376

- Sachs, Hans IX 104, 267
- Sagen, Tryggve VII 61
- Sainte-Beuve, C. A. IX 314
- Salome VIII 108, IX 291
- Salomo II 254, 267, 307, III 23, 132-134, 169, 212, IX 354
- Salto, Axel IX 376, 381
- Samson I 109, 142, IV 56, 182
- Sand, George VIII 171-179, 185-190
- Sappho III 192, 203, 220
- Saskia (Rembrandts hustru) II 176, IV 31, 175
- Satanias, se Lucifer
- Saul III 97-98, 195-196
- Schade, Jens August VII 210
- Schandorph, Sophus I 140, II 228, 296, 305, IX 91, 263, 273
- Scharling, W. II 301
- Schiller IV 16, 168, VIII 91, 116
- Schiøler, Anna Koch VI 147

- Schleisner, Ilse, d.s.s. Ilse Claussen
- Schleisner, Svend IX 377
- Schopenhauer IX 52, 253
- Schovelin, Julius II 289, 300
- Scribe, E. VIII 114
- Sehested, H. II 196, 300, 301
- Selene IX 299
- Seume, Johs. Gottfried VII 74
- Shakespeare II 151, 170, 304, III 167, 207, 208, IV 189, V 48, 150, VI 195, VII 61, 103, VIII 61, 62, 113, 114, 115, 116, 190, IX 308, 356
438
- Sheherezade VI 38, 171, VIII 66, 113
- Shelley IV 156, V 128, VIII 117-160, IX 374
- Sigbrit IX 98, 265
- Silén IX 201, 306, 443
- Silesius, Angelus VII 210
- Sisyfos VI 23, 162
- SixtusV IX 304
- Skram, Amalie II 289
- Snorre (Snorri Sturluson) IX 272
- Sodoma, Giovanni Antonio (Bazzi) IX 169, 299
- Sokrates I 108, 141, IV 212
- Staffeldt, Schack von II 309, IV 212, V 151
- Steen, rektor IX 73, 258
- Steen, Vagn VII 63
- Steffens, Henrik IV 57, 183
- Straparola III 207
- Strindberg, August VII 138, 231, IX 262, 365, 370
- Strozzi (slægtsnavn) IX 131, 282
- Stuckenberg, Ingeborg II 170-171, IV 145-146, 153, 156, 159, 164, 213-220, VI 156, IX 18-19, 223, 245, 246, 312, 315, 365, 372, 373
- Stuckenberg, Viggo I 119, 121, 171, 173-175, II 140-141, 156, 170- 171, 289, III 178, IV 213, 219, V 127, VI 147, VIII 189, IX 18-19, 245, 246, 313, 314, 365, 373
- Susanne i badet III 26, IV 70, 192
- Søderberg, Edv. I 170
- Sørensen, Hans IX 296
- Sørensen, Jan Sand V 173, VI 195, IX 288, 293, 338
- Sørensen, Villy IX 296

- Taine IX 92, 263
- Tannhäuser III 193
- Tartuffe II 181, 186
- Telmányi, Anne Marie VII 74, 240, IX 381
- Telmányi, Emil VII 175, 240
- Terpsikore III 92, 194
- Tesdorpf, Eduard IX 260
- Thaulow, Fritz IX 370
- Theokrit II 145
- Therkildsen, Helge IX 315
439
- Theseus IX 315
- Thomsen, Ejnar IV 221, IX 313
- Thomsen, O. A. III 178
- Thor VII 77, IX 113, 272
- Thorvaldsen, Bertel VII 210
- Tizian IX 193, 303
- Toldberg, Helge III 170, 217, IV 168, 171, 189, 193, 199, 211, VII 77
- Topsøe, Karen II 135, III 184, IV 221, IX 249, 286, 287, 294, 297, 298, 313, 325, 347, 348, 351, 369, 370
- Topsøe, Vilh. III 184, IX 369
- Topsøe-Jensen, H. G. VI 147, 155-156, VII 207
- Torquemada VII 130, 225
- Treves, Claudio II 255-257, 307, IX 369, 370, 372
- Triton V 77, 160
- Tuiskion VIII 35, 110
- Tyr VII 239

- Udgaardsloke, se Loke
- Uffe (hin Spage) VI 182
- Uhland VIII 108
- Uldall, Alice IX 378
- Ulysses, se Odysseus
- Urania III 92, 194, jfr. Venus
- Urias VII 88, 216
- Uttenreiter, Poul II 148, IX 271, 376, 379
- Uylenburg, Saskia van, se Saskia

- Wallers, E. IX 377
- Wamberg, N. B. II 151, IV 155, VIII 157, IX 268
- Vedel, Vald. I 173, II 291-292, 299, III 155-156, 188, 195, 201, IV 213, VIII 188-189, IX 40-41, 92, 250, 263, 296, 310, 371
- Veibel, Anna VII 180, 242
- Veibel, Stig VII 242, IX 379
- Velasquez IX 226, 316
- Welblund, Aa. III 184, IV 195
- Wentzel, Knud IX 315
- Venus II 171, III 81, 85, 193, VII 28, 37, 38, VIII 97, IX 48, 193, 297, 303, 305, 345 jfr. Urania
- Wergeland, Henrik IX 75, 259
440
- Verlaine, Paul II 177, 216, 303, IV 160, V 63-65, 156, VI 160, VII 138, 230, IX 264, 277, 291, 368
- Vermund VI 182
- Wessel, Johan Hermann IV 77
- Vesta II 303, VII 218
- Westergaard, Harald VI 200
- Wied, Gustav IX 105, 268
- Vignon III 214
- Viktor Emmanuel IX 169, 202 f., 298
- Willumsen, J. F. VI 81-83, 148, 156, 181-182, IX 275, 369, 375
- Winther, Chr. II 137, 138, 140, 169, III 159, 160, 208
- Vogelweide, Walther von der V 159
- Vogt, Nils Collett VI 84, 156, 182-183, IX 109, 270, 377
- Voltaire VII 169, VIII 112
- Voss, J. H. IV 192
- Vullum, Erik III 195

- Xantippe V 51, 152

- Ydun VI 190, IX 113, 272
- Young, Brigham I 120, IX 253

- Zakarias II 308
- Zárate, M. Ortez de IX 380
- Zeruneith, K. III 217, VI 198, VII 240
- Zeus III 88, IV 177, IX 283, 305
- Zola, Emile II 215, 303, IX 92, 263

- Ægir IX 273
- Ælde IX 113, 272

- Österling, Anders II 157, IV 152, V 126-127, 151, VII 63, IX 374, 375, 376

- Aagaard, Carl Trier VII 177, 241
- Aagaard, Caroline Frederikke II 170
- Aakjær, Jeppe VII 210, 230
- Aarestrup, Charlotte II 170
- Aarestrup, Emil I 105, 141, II 67, 135, 136, 137, 138, 140, 170, III 160, 208, IV 159, 169, 204, V 156, 160, VI 153, VIII 182, IX 247, 249, 256, 344, 446

1. Mos. 1:28 VIII 184; 2:9 III 171; 3 IX 308; 3:15 I 136, 188; 3:24 IX 308; 8:10-11 VI 173; 10:9 VIII 112; 12 II 179; 22:2 III 212; 27:1-40 VII 239; 28:12 VI 173; 2. Mos. 12:21 f. IX 284; 16:14 f. I 133; 19:18 IX 277; 33:20 IX 254; 3. Mos. 11:7 f. II 302; 4. Mos. 11:4 f. I 133; 14:20-38 IX 277; 5. Mos. 14:8 II 302

Dom. 5 VIII 116; 15:15-16 I 142; 16:21 IV 182

1. Sam. 28:3-25 III 196; 2. Sam. 6:14 VIII 110; 11 VII 216

1. Kong. 10 III 212; 17 VI 203; 2. Kong. 1 VI 193

2. Krøn. 3:1 III 212; 9 III 212

Sal. 27:13 IX 270

Ord. 16:32 IX 443

Præd. IX 341

Højs. 1:6 III 212; 1:16 I 83, 137; 2:1 II 307; 2:1-2 V 158; 4 IV 202; 4:2 III 23, 169; 4:4 IX 289; 6:6 III 23, 169; 7:4 IX 289

Es. 6:2 f. VI 166; 14:12 IV 210, VIII 184, IX 256

Zak. 9:9 f. II 308

Judiths Bog III 206

(Den apokryfe) Daniels Bog 13 IV 192

Matth. 2:13-18 IX 265; 4 II 185; 5-7 VII 219, 240; 7:15-23 IX 254; 14:4 f VIII 108, 113; 17:20 VII 221; 21 II 308; 22:1-14 II 180; 26:41 VI 76; 27:46 I 187

Mark. 7:21-22 V 151; 14:38 VI 76; 15:34 VII 215

Luk. 6 VII 219, 240; 7:37 f. III 177; 7:38 IV 177; 8:2 IV 177; 10:12 f. IV 210, VIII 184, IX 256; 15 IX 309; 16:20 IX 300; 19:41 IX 301; 23:19 V 154

Johs. 1:16 VI 178; 1:29 IX 284; 2 VII 61; 2:13-25 II 309; 11:1-44 IX 300; 12 II 308; 18:40 V 154; 19:5 V 151; 20 III 177

Rom. 12.-20 I 142

1. Kor. 5:7 IX 284; 8:4 VI 164; 12:6 III 155

Fil 2:6 II 178

Tit. 1:15 II 304

1. Pet. 3:7 I 142

Åb. 12 IX 308; 17 IV 170

442

443

ADDENDA

I, 177: (jf. s. 187) > (jf. s. 188)

I, 139: *Nymennesker. V. Ungdom. Tilføjes: vinde en Stad*, allusion til Ordsprogenes Bog 16,32

I, 186: *Silén*. Louis Hasselriis-henvisn. slettes. SC refererer til en bronzefstøbning af den i kopi på Louvre bevarede gruppe af S. m. Dionysos-barnet på sine arme. Originalen tillægges normalt Lysippos. Der er tale om en stærkt idealiseret fremstilling, der bryder med den gængse opfattelse af S.

II, 150: *Tagdryp*. Tilføjes under M: NKS 2172, 2°, II, 2, 61 (udførligt udk.)

II, 151: *I en Park*. Tilføjes efter UB: jf. kommentaren t. *Kunst - Politik*, bd. IX s. 261

II, 156: *I Forstaden*. Datering i parentes slettes. Under M før A tilføjes: NKS 4955, 4° (sign. renskr., bl., af str. III-V, dat. 11.7.91. Titel: *Søndag Aften*)

II, 159: *Høstsol*. Dat. i parentes slettes. Under M tilføjes: NKS 3634, 4°, I, 1 (sign. renskr., bl., dat. 8.10.88 m. titlen *Tilblivelse*)

II, 170: efter B *Taarnet*, juni 1894 tilføjes: genudg. m. efterskrift og registre ved F. J. Billeskov Jansen, Det Danske Sprog- og Litteraturselskab 1981

II, 298: under M. Efter sidste linie tilføjes: NKS 3633, 4°, III, 2, 24 (1. str. til *Moderne Muse*, betitlet *En Dame, maskeret som Parodien*, jf. bd. IX s. 14) NKS 2172, 2°, II, 2, 7 (udat., usign. renskr., bl., u. t. [= *Moderne Muse*])

II, 306: efter noten om *Kristian den fjerde*. Ny note: *Sejerværk*, ur

III, 169: *Poeten og Naboersken*, under M tilføjes: Acc. 1981/143 A (udk.)

III, 191: *Afrodites Dampe*, under M, efter B tilføjes: sign. renskr., bl., dat. *Rom, Januar 1903*, tilhører fru Gudrun Bure, Birkerød (B2)

III, 193: før C tilføjes: B2. Trykforlæg for C. Enkelte mindre rettelser samt to overstregne strofer (~ A Efter I, IV: *Blandt 444 (...)* og Efter VIII, I: *Afrodite (...)*)

III, 210: *Medusas Hoved*. For en evt. uddybn. af noten, se Mario Praz: *The Romantic Agony*, 2. udg. London 1970, p. 25- 45 (*The Beauty of the Medusa*)

III, 201: *Længsel efter Neapel*. Fra det udførlige udk. citeres: Alle digtets elementer genfindes i udkastet, men i anden rækkefølge.

L. 1: *I Dag < Men mest*

L. 4: *Drømmerige-Søstaden < Kejserstaden*

L. 27: *Fiskerprinsesser < Skønhedsgudinder, Prinsesser, Dronninge[r]*
Efter linie 19: *som Asparges der stikkes*

L. 35: *Damen < Min Elskede*

L. 43: *halvhedensk < sort*

L. 44: *Damen < min Dame*

Udk. fts. m. linier, der stærk minder om passager fra 4. afsn. af *Unge udødelige*, jf. s. 178:

*Sorte Slør, sorte Slør,
Aa mit Hjærte brænder efter sorte Farver
sorte og lette som et sort Silkesejls
Skygge mod Middelhavs? Luft
Hvor svulmer det!
Yppighedens og Oprigtighedens Søskende-Banner
med evig Pragt og med evig Skygge,
den sorte Farve
Thi jeg hader det hvidklædte, pralende Italien
den sminkede Løgnagtighed i brusende Kniplinger
disse Dronninger i Natdragt,
som (med Maaneskinsarme og Skuldre)
hver Aften træder frem paa Altanerne
Der er to af dem (begge Ægtehustruer og begge utro)*

- hvorpå der følger en beskrivelse af deres utroskab, som kun er ukendt for ægtemændene - og SC fortsætter:

*Lad ham hævne sig, lad dem svømme i Blod,
thi jeg hader den hvide Farves brammende
Løgnagtighed*

Dernæst følger en hyldest til det folkelige liv i Posilippo, til oprigtigheden og yppigheden og den sorte farve:

*jeg vil udstyre min Baad med svulmende
sorte Silkesejl
ikke Sørøverens sorte Sejl,
(thi jeg hader ikke mere)
ikke Dødssejlerens sorte Sejl
(thi jeg søger ikke)
men Hellighedens viede sorte Silkesejl*

*Og under dem vil jeg drømme,
drømme at jeg sejler over Havet til Oldtidens Tarent
og fra det skønne Tarent atter over Havet til Neapel
med lette hvide Baade og sorte Silkesejl;
thi saadanne Sejl vilde jeg ogsaa føre
om en Gang min eneste, min hellige Elskede
vilde stige ned i min hvide Baad.*

*Fra det mylrende Neapel mod det forsvundne
hvide Tarent
vil jeg sejle, og jeg vil vikle en Flig af
Sejlets sorte Dug
omkring mit blødende Hjærte,
og jeg vil hviske som den landsforviste
Oldtidsdigter,
hvem Tarentinerne havde forjaget:
"Langt fra Tarent! Langt fra Tarent ...
og dette er mig værre end Døden"*

IV, 165: *Tilegnelse* under M efter B tilføjes: C Nyborg Dagblad 31.12.1891

IV, 166: efter B: C Titlen < Det ny Aar

I, 1 < *Nu synger Aaret nyt sin nye Sang* Efter str. II:

*Sulted en Spurv blandt Juletidens Driver,
hvor Sneen flyger om hver Gærdestav!
Og gjorde Herredsfogdens Blæst og Iver
Retten for høj, hvor Rønnen var for lav!
Dog Tidens Ilbud har paa Syvmils-Sko
446 sit Foraars-Ærend i hver By og Bo
til Mødre og til Mænd! Og som de sjunge:
de gamle Spurve - pipper nu de unge.*

Efter str. III

*Men blev vort Værk kun Gøgl og Tant, da skreg
højlydt en Fugl, den hjemligste paa Kysten:
en gammel Visdomsugle i en Eg
har utaalmodig rusket Lærelysten
Saa vorder Landet klogt og skønt at se
Hver Spurv har lært sin Grundlovs-A B C
en Lærke drysser Toner ud derover.
Og Uglen er en Fugl, som ikke sover.*

IV, 167: *Landskab*, under M før A tilføjes: NKS 1340, 8°, IX, 42 (ubenyttede udk. fra 1902, cit. EF II 60)

IV, 169: *Poeten og Folket*. Der tilføjes: K Sidste str. cit. i SC's art.: *Genopførelsen af "Arbejdersken"*, Teatret, febr. 1926 (optr. DO 58)

IV, 170: linien "*alle Laster*" (...) slettes

IV, 192: noten til *mekanisk Dukke* udvides: Figuren findes ligeledes i L. Delibes' ballet *Coppelia* (1870) samt i E. Th. A. Hoffmanns fortælling *Der Sandmann* (1817; automatdukken Olympia)

IV, 196: *Ungkarlesnak*. Under K tilføjes: *gaar* (...) *ekstra*, *går* (...) uden for ægteskabets rammer. Således

f. eks. hos Holberg: *Den politiske Kandstøber* II, 3

IV, 207: note til Brigantine udvides: Hele strofen genkalder Aarestrups oversættelse af Victor Hugos *Sørøversang* (fra *Les Orientales*, 1829)

V, 155: Under M tilføjes: NKS 1340, 8°, I, 3 (fragm. fra o. 1917)

V, 162: *Kvindebevægelse*. Datering i parentes slettes. Under M efter A tilføjes: NKS 1340, 8°, I, 3 (sign. renskr., bl., dat. *Dyrehaugegaard* 1.-2.91)

VI, 164, I, 5: Der tilføjes efter bd. IX: *Georg Brandes, Literær Genesis*

VI, 178: før noten til *gennem Ermelund* indskydes: *Kastagnetter*. I digtet *Til Sophus Claussen* omtaler Johs. Jørgensen *Klangen* 447 af *Kastagnetter* (*Taarnet*, april-maj 1894, p. 31-32, jf. *Ft* 13)

VI, 179: *Ved Afrodites Støtte*. Under K før L indføres: Et motivbeslægtet digt: *Nattevandring* (udat., usign. renskr., bl., fra 1887) i familiens eje. Ikke optr. her. Desuden: sidehenv. til *Manna* rettet til s. 133

VI, 189: Under M før A indføres: NKS 2172, 2°, II, 1, 74 (udat. renskr., bl., fremmed hånd; digtet: *Maren Stine* fraset *Gaardsdrenge*s replik)

VI, 197: *Den lille Bajazet*. Datering i parentes slettes. Under M før A tilføjes: NKS 1340, 8°, I, 3 (udførligt udk. fra 1917). Under M efter D tilføjes: NKS 2175, 2°, II (udat., usign. renskr., bl., i kladden til *Fabius' Slægtstavle* (se s. 321)

VI, 199: Digtet *Humlen*. Datering i parentes slettes. Efter B tilføjes: NKS 2172, 2°, II, 1, 88 (udat., usign. fragment fra før 1900 betitlet *Robert*. Digtet er identisk m. B)

VII, 235: *Udløbet i Uendeligheden*. Datering i parentes slettes. Under M efter B tilføjes C NKS 2172, 2°, II, 1, 51-52 (usign. renskr., bl., dat. *Sept. el Oktober 96*. Under V efter A tilføjes: C Digtet indledes:

*Bortmed den uværdige Higen efter Nøjagtighed,
hvormed jeg længe har gjort mig Livet surt,
men som ikke har noget at gøre hos dén
(< mig), der er Digter*

I, 1 < *Jeg husker da kun
en Bro og et Sund*

I, 2: *Maaneskin < og Maaneskin*
Dernæst følger trykkets første linie

I, 3: *ensomme < store ensomme*
Efter II, 4 følger:
regelmæssig frem og tilbage

II, 5 < *Og jeg havde en ubestemt Trang*

III, 6-7 < *paa et andet fast Punkt*

*ved Udløbet i Uendeligheden <
maaske i Uendeligheden
hvor man blot skimter Himmel og Hav*

V, 1: ej i ms.

V, 2-3 < *Men jeg var snart ked af at være 448 blot et gyngende Punkt foran det ubegrænsede.*

V, 4 < *Og jeg gav mig derfor til at søge,*

V, 5: *Ak kunne vi < om der [overstreget:] ikke*

V, 8 < *kunde uddrages Tanker, som skønt endelige /var. afsluttende*

V, 9: *som var < var*
Nyt afsn. samt flg. linie:
Da kom en Vogn rullende over Broen

VII, 242: *Maleriagttagelse*. Under M tilføjes: NKS 2173, 2° (udat., usign. renskr., bl., fra 1929. Titlen > *Stilleben*)

VIII, 185: Musset-oversættelserne. Under M før A tilføjes: I Rosenkilde og Bagger's katalog nr. 319, nov. 1983, p. 5 annonceres originalmanus. af oversættelsen af de seks digte til salg. Der er tale om udat., sign. renskr., bl., m. adr. angivet: (*Paris Boulevard Raspail 226*). I indledn. til digt I er *behøver maaske en Forklaring* < d. s. < *stamme det første fra deres Bekendtskabs tidligste Dage*. Trykforlæg for C
Der er i udgaven henvist til den i 1981 af arkitekt Sophus Frandsen til Det kgl. Bibl. overdragne samling af papirer m. flg., foreløbige signatur: Acc. 1981/143 (jf. bd. I s. 16). Samlingen er nu registreret således: NKS 2788, 2°: Sophus Claussen 1-28, og den dækker: I, 1- 12: Breve til SC (A), Breve fra SC (B), II, 13-14: Personalialia, III, 15- 22: Manuskripter (16-17: Digte), IV (23): Fotografier, V (24-26): Tryksager og VI (27-28): Diverse.

ERRATA

Fejlagtige kursiveringer af parenteser og lignende typografiske inkonsekvenser er ikke angivet:

I, 26, str. I, 1: *lod glide* > *lod mig glide*

I, 186, l. 22: *note til* > *note*

I, 188, l. 10: *Kisten* > *Kisten* i Tivoli

II, 5: *På ny ved Østersøen* > *Paa (...)*

II, 31: str. III, 5: *røde* > *bløde*

II, 148: Under L: *Uttenreiter* > *Uttenreitter*

II, 151: Under *I en Park: Kunst-Politik* > *Kunst - Politik*

II, 156, l. 3 udvides til: og *Ft 27* (str. VI)

II, 165: Under K: *Personerne genfindes (...)*. Sætn. udvides: jf. også *TB VII Karnevallet*

II, 173, sidste l.: *Ki* > *Ki 5*; optr. bd. IX

II, 230: Næstsidste str.: *jer* > *jeg*

II, 237: Næstsidste str.: *mod* > *med*

II, 248: Trediesidste str.: *nede* > *ned*

II, 248: Ml. (1823) og *Sjølunds* indskydes afsnitsbetegnelsen: X. Smst.: *Noten: og (...)* *Frejas Sal (...)*
placeret efter noten til *Sjølunds (...)*
Smst. nederst: 216 > 218

II, 311: *Bøger af* > *Bøger om*

III, 63: sidste str.: *Kunst* > *en Kunst*

III, 72: øverste 1.: *Min* > *Mine*

III, 220: *Bøger af* > *Bøger om*

IV, 178: *Digterens Endeligt* under M A: 49 > 94

IV, 183: sidste l.: *det* > *de*

IV, 204: næstsidste l.: *Ti* > *TB*

IV, 215: fjerdesidste l.: *signeret* > *signeres*

IV, 216: tolvtesidste l.: *vulga* > *vulgu*

Claussen, Sophus, *Sophus Claussens Lyrik* :, 1982-

V, 122, l 7: Forudsætningen > Forudsætningen

V, 160: Under K til slut tilføjes: Slutn. cit. Ft 28

V, 173: Under K, før Jf. Lø 19 indsættes: (...) møntes om, jf. 450 den samlede efterskr., s. 344

VI, 24, l. 5: *hun har* > *hun har nu*

VI, 90: *Klodens Sange* -, l. 3: *kom* > *kun*

VI, 146, l. 17: s. 122 > s. 128

VI, 180, l. 2: *Medusa* > *Meduse* og s. 195 > s. 210. Efter kommentaren tilføjes: Sidste str. cit. Ft 27

VII, 62: Under V til B: *Q Morder* rettes til: *Mordet*

VIII, Omslagets titel > Lyrikoversættelser (ryg og forside)

VIII, 154, l. 2: *Claussen* > *Clausen*

VIII, 188, l. 10: *Mussetiske* > *Mussetske*

VIII, 189, l. 18: *selvfølgelig* > *selvfølgelig ikke*

VIII, 189, sidste l.: *hilsen* > *Hilsen*

451

FORKORTELSESLISTE OG BIBLIOGRAFI (1887-1931)

I: Bøger af Sophus Claussen

Na Naturbørn. Digte (1887). 2. opl. i *Digte*, 1 (1929):

Na 2.

UB Unge Bander. Fortælling fra en Købstad. Med et lyrisk Forspil: "Frøken Regnvej" (1894). 2. udg. (1912): *UB* 2.

Ki Kitty. Lyrisk Fortælling (1895). 2. opl. (1918): *Ki* 2.

AP Antonius i Paris (1896). 2. opl. (1918): *AP* 2.

Va Valfart (1896).

Ar Arbejdersken. Skuespil i tre Akter (1898).

Pi Pilefløjter (1899). 2. opl. (1918): *Pi* 2. 3. opl. i *Digte*, 2 (1929): *Pi* 3.

MK Mellem to Kyster. Fortællinger og Satirer (1899).

By Byen. I: Junker Firkløver. Nutidsroman (1900).

Tr Trefoden (1901).

Mi Mina. Et Digt om Byen (1902).

Dj Djævlerier (1904). 2. opl. i *Digte*, 3 (1930): *Dj* 2.

EoF Eroter og Fauner. En Række Digte (1910). 2. opl. (1923).

Claussen, Sophus, *Sophus Claussens lyrik* :, 1982-

TE De Thulé à Ecbatane. Poèmes. Traduits du Danois par Guy-Charles Cros. Paris (1910).

DV Danske Vers (1912) 2. opl. i *Digte*, 4 (1930): *DV 2*.

Fa Fabler (1917). 2. opl. (1918): *Fa 2*.

SV Samlede Værker I-VII (1918). *Tr* udeladt.

Lø Løvetandsfnug (1918).

DS Den danske Sommer. Udvalgte digte (1921).

PD Poèmes Danois. Traduits par Guy-Charles Cros. Paris (1922). Anden del består af digtene i *TE*. Hele udvalget svarer i sin sammensætning til *DS*.

452

He Heroica. Nye Digte (1925). 2. opl. (1925): *He 2*.

TB Titania holdt Bryllup (1927).

Ft Foraarstaler (1927).

HT Hundrede Taels. Med Forfatterens Forord og en Sophus Claussen Bibliografi ved Poul Uttenreitter og Stig Veibel (1927).

FR Fortællingen om Rosen (1927).

Hv Hvededynger (1930).

Oversættelser

AT Atta Troll /H. Heine (1901).

DB Den følende Blomst /P. B. Shelley (1906). 2. udg. trykt sammen med den engelske tekst (1925): *DB 2*.

RB Rabbien af Bacharach /H. Heine (1926).

Se i øvrigt bind VIII: bidrag til tidsskrifter og antologier samt småtryk.

Breve og udvalg

GJ Gyldendals Julebog 1952. Sophus Claussen (1952). Indholdet optaget i bind IX.

JS Jord og Sjæl Erindringer, Noveller og litterær Journalistik, v. Stig Krabbe Barfoed (1961).

VS-SC Viggo Stuckenbergs - Sophus Claussen. En Brevvexling, v. Johs. Brøndum-Nielsen (1963). Et efterfølgende tal henviser til brevnr.

DO Det aandelige Overskud. Journalistik i udvalg, v. Lise Brinch Petersen og Mogens Rukov (1971).

II: Bøger om Sophus Claussen

Claussen, Sophus, *Sophus Claussens lyrik* :, 1982-

SC-MS Sophus Claussen-Manuskripter. Udgivet for Det Danske Sprog- og Litteraturselskab af Ernst Frandsen (1941).

EF Ernst Frandsen: *Sophus Claussen I-II* (1950).

HA Harry Andersen: *Studier i Sophus Claussens lyrik*, i 453 Københavns Universitets Festskrift November 1967 (1967).

GM Gunnar Modvig: *Eros, kunst og socialitet. En analyse af de erotiske hovedmotivets udvikling i Sophus Claussens forfatterskab* (1974).

EAN Erik A. Nielsen: *Ideologihistorie III. Modernismen i dansk lyrik 1870-1970* (1976).

BHJ Bo Hakon Jørgensen: *Maskinen, det heroiske og det gotiske - om Johs. V. Jensen, Sophus Claussen og århundredskiftet* (1977).

FL Frans Lasson: *Fra Ekbátana til Klareboderne. En brevbog om Sophus Claussen og hans forlæggere*. Gyldendals Julebog 1981 (1981).

E & H Tom Engelbrecht og René Herring: *Sophus Claussen. En bibliografi 1882-1981* (1982). Et efterfølgende tal henviser til indførselsnr. Værket medtager anmeldelser af selvstændige værker af SC.

III: Aviser og tidsskrifter

Berl. Tid. Berlingske Tidende

Ekstrabl Ekstra Bladet

H.F. Horsens Folkeblad

Ill. Tid. Illustreret Tidende

Kbh. København

L-F.F. Lolland-Falsters Folketidende

Nationaltid. Nationaltidende

N.D. Nyborg Dagblad

Pol. Politiken

Tilsk. Tilskueren

IV: Øvrige forkortelser, tegn m. m.

afsn. afsnit

bd. bind 454**bly.** blyant

bl. blæk

cit. citat, citeret

dat. dateret

henv. henvisning

kap. kapitel

l. (vers) linie

ms. manuskript

op. cit. opus citatum (det anførte værk)

optr. optrykt

p. pagina (side; udenfor udgaven)

renskr. renskrift

Sml. Samling

d. s. det samme, f. eks. samme verslinie, samme titel el. samme ord

s. side (indenfor udgaven)

sign. signeret; SC's egenhændige navnetræk (også som pseudonym), evt. forkortet (ej maskinskrift)

sp. spalte

str. strofe, strofer

u. t. uden titel

tr. trykt

udat. udateret

udk. udkast

usign. usigneret

/var. variant; en senere form, der ækvivalerer med en tidligere, ikke udstreget form

u. å. uden årstal

< rettet fra

> rettet til

~ svarer til

÷ ej i ms.

(...) angiver at indholdet ml. to ord er udeladt

... angiver (efter ord), at der er tale om 1. linien i en strofe el. et digt uden titel el. SC's egen brug af tegnet

> < i modsætning til

455

// linieudløb

[?:] læsning usikker el. umulig

[] udgiverens udfyldning el. tilføjelse

Kursivering markerer generelt, at der er tale om citat; i variantapparatet specielt, at der er tale om SC's tekst, se i øvrigt bd. I s. 20. Alle titler er kursiveret

Romertal angiver i variantapparatet strofenummer; to romertal afsnit samt strofe.

Arabertal verslinie.

For øvrige forkortelsers vedkommende er benyttet de af Dansk Sprognævn anbefalede (*Forkortelser. Vejledning udgivet af Dansk Sprognævn, 1975*).

I øvrigt henvises til forkortelsesliste og bibliografi i bd. I s. 189 ff. samt smst. s. 20.

M, V, K, L refererer i noteafsnittene henholdsvis til manuskriptbeskrivelse, variantapparat, kommentar og litteraturhenvisninger.